ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามเป็นตัวแปรส่งผ่าน

นางสาวสิริภรณ์ ระวังงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CAUSAL RELATIONSHIPS OF BIG FIVE PERSONALITY FACTORS ON RELATIONSHIP SATISFACTION OF DATING COUPLES WITH COMPONENTS OF LOVE AS MEDIATORS

Miss Siriporn Rawangngan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Social Psychology
Faculty of Psychology
Chulalongkorn University
Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามเป็นตัวแปรส่งผ่าน
โดย	นางสาวสิริภรณ์ ระวังงาน
สาขาวิชา	จิตวิทยาสังคม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ จรุงกุล บูรพวงศ์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตวิทยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คัคนางค์ มณีศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพร อุวรรณโณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ จรุงกุล บูรพวงศ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิริภรณ์ ระวังงาน : ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามเป็นตัวแปรส่งผ่าน (CAUSAL RELATIONSHIPS OF BIG FIVE PERSONALITY FACTORS ON RELATIONSHIP SATISFACTION OF DATING COUPLES WITH COMPONENTS OF LOVE AS MEDIATORS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อ.จรุงกุล บูรพวงศ์, 120 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสาม คือ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด เป็นตัวแปรส่งผ่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี จำนวน 200 คน เป็นบุคคลที่มีคู่รักในปัจจุบันและมีระยะเวลาในการคบหากันมาไม่ต่ำกว่า 3 เดือน ผู้ร่วมการวิจัยตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วยมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว และการเปิดรับประสบการณ์ ($p < .01$) และมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก ($p < .05$) ส่วนองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ($p < .05$) และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ และการมีจิตสำนึก ($p < .01$)

2. องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ($p < .01$) แต่ไม่พบว่าองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ

3. บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก และการเปิดรับประสบการณ์ มีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ($p < .01$) และบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ($p < .05$) โดยบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ

4. องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด เป็นตัวแปรส่งผ่าน ในอิทธิพลของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก ($p < .01$)

สาขาวิชา จิตวิทยาสังคม ลายมือชื่อนิสิต สิริภรณ์ ระวังงาน

ปีการศึกษา 2553 ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก จรุงกุล บูรพวงศ์

5278125338 : MAJOR SOCIAL PSYCHOLOGY

KEYWORDS : COMPONENTS OF LOVE / BIG FIVE PERSONALITY FACTORS / RELATIONSHIP SATISFACTION

SIRIPORN RAWANGNGAN : CAUSAL RELATIONSHIPS OF BIG FIVE PERSONALITY FACTORS ON RELATIONSHIP SATISFACTION OF DATING COUPLES WITH COMPONENTS OF LOVE AS MEDIATORS. ADVISOR : JARUNGKUL BURAPAVONG, 120 pp.

The purposes of the present research were to examine the casual relationships of Big Five Personality Factors on relationship satisfaction of dating couples with the three components of love – Intimacy, Passion, and Commitment, as mediators. Participants were 200 Chulalongkorn University's undergraduate students who had been in a romantic relationship for more than 3 months. Each participant completed the Components of Love Scale, Relationship Satisfaction Scale and the Big Five Personality Inventory.

The results are as follows:

1. Intimacy positively correlates with Extraversion and Openness to Experience ($p < .01$), as well as with Agreeableness and Conscientiousness ($p < .05$). Passion positively correlates with Openness to Experience ($p < .05$). Commitment positively correlates with Openness to Experience and Conscientiousness ($p < .01$).

2. Intimacy, Passion, and Commitment positively correlate with relationship satisfaction ($p < .01$). However, the correlation between Intimacy and relationship satisfaction is not significantly higher than the others.

3. Conscientiousness and Openness to Experience positively predict relationship satisfaction ($p < .01$) while Neuroticism negatively predicts it ($p < .05$). However, Conscientiousness is the best predictor of relationship satisfaction.

4. Intimacy, Passion, and Commitment mediate the relationship between Openness to Experience and relationship satisfaction ($p < .01$).

Field of Study : Social Psychology Student's Signature สิริภรณ์ ระวังงาน

Academic Year : 2010 Advisor's Signature จรุงกุล บูรพาวงศ์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยความกรุณาของ อาจารย์จรุงกุล บูรพวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา แนวคิด คำแนะนำ วิธีการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งเสร็จสิ้นในทุกๆขั้นตอน รวมถึงการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในชิ้นงาน แนะนำ ส่งเสริม ด้วยความเอาใจใส่ จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คัคนางค์ มณีศรี รองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพร อุวรรณโณ และอาจารย์ ดร.อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช ที่ได้กรุณาถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านจิตวิทยา ที่กรุณาอนุญาตให้ใช้แบบวัดของท่านในการศึกษาวิจัย รวมทั้งคณาจารย์ คณะ จิตวิทยาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ความคิด ประสบการณ์อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดความเมตตากรุณา และความห่วงใย ตลอดระยะเวลาในการทำการวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ นางสาวกัณฐิกา บัณลือ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาอนุญาตให้ใช้มาตรวัดในการศึกษาวิจัย และได้เอื้อเฟื้อในด้านข้อมูลการสร้างและพัฒนามาตรวัด และคอยให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณ เพื่อนร่วมรุ่นทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือผู้วิจัยทั้งในทุก ๆ ด้าน และขอขอบคุณเพื่อน ๆ รุ่นพี่ และรุ่นน้อง คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคน ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนทำให้กระบวนการการทำงานของงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จเสร็จสิ้นได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ เป็นอย่างสูง รวมถึงพี่สาวของผู้วิจัย ที่คอยให้ความร่วมมือ สนับสนุนทั้งด้านกำลังกาย และกำลังใจ ส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ให้ความสำคัญ ห่วงใย ในตัวผู้วิจัยอย่างดีเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	4
ทฤษฎีความรัก	4
ทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรัก	10
ทฤษฎีบุคลิกภาพ	18
ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ	22
ทฤษฎีความพึงพอใจในความสัมพันธ์	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
คำถามการวิจัย	39
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	40
สมมติฐานของการวิจัย	40
ขอบเขตของการวิจัย	40
ข้อจำกัดในการวิจัย	41
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	41
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	42
2 วิธีดำเนินการวิจัย	44

บทที่ **หน้า**

กลุ่มตัวอย่าง..... 44
เครื่องมือที่ใช้การวิจัย..... 44
ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาของมาตรวัด..... 45
การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 56
การวิเคราะห์ข้อมูล..... 56

3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 57
4 การอภิปรายผลการวิจัย..... 82
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ..... 89

รายการอ้างอิง..... 94
ภาคผนวก..... 102
ภาคผนวก ก..... 103
ภาคผนวก ข..... 109
ภาคผนวก ค..... 117
ภาคผนวก ง..... 119
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 120

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

1 คุณสมบัติของแต่ละองค์ประกอบของความรัก..... 13

2 ประเภทของความรัก อธิบายโดยองค์ประกอบของความรักชนิดต่าง ๆ 14

3 การใช้ชื่อเรียกบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบของนักจิตวิทยาท่านต่าง ๆ 23

4 รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของบุคลิกภาพ..... 24

5 จำนวนข้อกระทงในขั้นพัฒนามาตรวัดองค์ประกอบของความรัก จำแนกตามองค์ประกอบ..... 45

6 เกณฑ์การให้คะแนนข้อกระทงของมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก..... 46

7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นพัฒนามาตรวัดองค์ประกอบของความรัก จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และระยะเวลาของควาสัมพันธ์ (N = 341)..... 47

8 จำนวนข้อกระทงและค่าแอลฟาขั้นพัฒนามาตรวัดองค์ประกอบของความรัก จำแนกตามองค์ประกอบย่อย (N = 341)..... 48

9 จำนวนข้อกระทงและค่าแอลฟาของมาตรวัดองค์ประกอบของความรักที่ผ่านการคัดเลือกองค์ประกอบ จำแนกตามองค์ประกอบ(N = 341)..... 49

10 จำนวนข้อกระทงในขั้นพัฒนามาตรวัดความพึงพอใจใความสัมพันธ์ จำแนกเป็นข้อกระทงทางบวกและทางลบ..... 50

11 เกณฑ์การให้คะแนนข้อกระทงของมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์..... 50

12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นพัฒนามาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และระยะเวลาของควาสัมพันธ์(N = 180)..... 51

13 จำนวนข้อกระทงและค่าแอลฟาในการพัฒนามาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่ผ่าน การคัดเลือกจำแนกตามองค์ประกอบห้าด้าน จำนวน 60 ข้อ..... 55

14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ และระยะเวลาของความสัมพันธ์ (N = 200)..... 58

15 ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในการวิจัย (N = 200)..... 59

16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (N = 200)..... 61

ตารางที่ **หน้า**

17 สรุปผลการวิจัยสมมติฐานข้อที่ 1 …….. 61

18 ค่าความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสามของความรักกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์โดยการทดสอบค่า (N = 200)……... 63

19 ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน แสดงอิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (N = 200)……. 64

20 ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)… 66

21 ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)……. 67

22 ผลการวิเคราะห์ถดถอย ขององค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200).. 67

23 ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)…….. 68

24 ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)……. 71

25 ผลการวิเคราะห์ถดถอย ขององค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200).. 72

26 ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)……... 73

27 ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)……. 76

ตารางที่ **หน้า**

28 ผลการวิเคราะห์ถดถอย ขององค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200).. 77

29 ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)…….. 78

30 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน…….. 81

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

1 องค์ประกอบของความรักทั้งสามของ Sternberg 11

2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (N = 180)..... 53

3 โมเดลอิทธิพลส่งผ่าน ของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดเป็นตัวแปรส่งผ่าน..... 70

4 โมเดลอิทธิพลส่งผ่าน ของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาเป็นตัวแปรส่งผ่าน..... 75

5 โมเดลอิทธิพลส่งผ่าน ของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดเป็นตัวแปรส่งผ่าน..... 80

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความรัก (love) ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายล้ำลึกสูงสุดทางอารมณ์ และมักจะได้รับการกล่าวถึงในด้านศิลปะและวรรณกรรมทุกยุคทุกสมัย นักปรัชญาชาวกรีกได้กล่าวถึงความรักไว้ว่า เป็นความบ้าคลั่งที่ก่อให้เกิดบาดแผลของบุคคล ต่อมาในยุคสมัยของโรมัน การอธิบายความรักจึงได้เปลี่ยนไป โดยเปลี่ยนจากการอธิบายความรักเฉพาะในเพศเดียวกัน มาเป็นความรักต่อเพศตรงกันข้าม โดยผู้คนที่เกิดในยุคสมัยโรมันนั้นมักจะมองว่าความรักเป็นเพียงความรักใคร่ชอบพอกัน เป็นเหมือนการเล่นเกมส์ และไม่ได้ยึดถือการแต่งงานว่ามีความสำคัญ ต่อมาเมื่อถึงยุคที่คริสตจักรเข้ามามีอิทธิพลในสังคมโรมัน ความรักเริ่มเปลี่ยนเป็นเรื่องที่ต้องอยู่ในกรอบธรรมเนียมปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เช่น มีการหมั้นหมาย การแต่งงาน จนกระทั่งถึงยุคกลาง (middle ages) มุมมองความรักจึงได้รับการยอมรับมากขึ้น และถูกมองว่าเป็นสิ่งสวยงาม เกี่ยวพันกับจิตวิญญาณ และไม่ได้ถูกมองเป็นเพียงแค่เกมส์อีกต่อไป (Rubin, 1970)

ความรักนั้นได้ถูกกล่าวถึงในทุกที่ทั่วโลก ในวัฒนธรรมตะวันตกมองเรื่องของความรักว่ามีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับการแต่งงาน เพื่อเป็นการเปลี่ยนสถานภาพทางสังคมของบุคคลหนึ่งในสังคม (Rosenblatt & Cozby, 1972) โดยจากการศึกษาในหลาย ๆ วัฒนธรรมพบว่าว่า ความรักจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อการแต่งงานนั้นเป็นการเลือกโดยสมัครใจของทั้งสองฝ่ายเอง ความรักสามารถนำให้เกิดความสุข (happiness) แต่ในทางกลับกันก็ทำให้บุคคลเจ็บปวดได้ ความรักสามารถเกิดได้ทั้งก่อนและหลังการแต่งงาน และเกิดได้ทั้งในความรักต่อเพศเดียวกันและเพศตรงกันข้าม (Dion & Dion, 1973)

ในช่วงเริ่มต้นของการศึกษาความรัก พบว่า นักจิตวิทยาสังคมให้ความสนใจศึกษาความรักไม่มากเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นในเรื่องของความดึงดูดใจระหว่างบุคคล (Iinterpersonal attraction) ซึ่งมีความใกล้เคียงกับเรื่องของความรักนั้น กลับได้รับความสนใจศึกษาจากนักจิตวิทยาสังคมมากกว่า (Rubin, 1970) โดยการศึกษาความรักนั้น พบว่ามักมีการนำความรักไปร่วมศึกษากับภาวะสันนิษฐานอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความชอบพอ (liking) Heider (1958) ได้ศึกษากลไกความดึงดูดใจระหว่างบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างความรักและความชอบพอได้ Newcomb (1960) ก็ได้สนใจศึกษาเรื่องของความรักเช่นกัน แต่ได้รวมเอาความรักไว้ในตัวแปรความดึงดูดใจระหว่างบุคคล โดยผลการวิจัยก็

คล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ Heider (1958) ซึ่งพบว่า สิ่งที่วัดได้ออกมาจากการให้ผู้ร่วมการวิจัยประเมินคู่ที่ตนได้มีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้น เป็นเพียงความชอบพอเท่านั้น

แต่ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษาความรักได้มีการพัฒนาขึ้นไปอย่างมาก มีการศึกษาความรักในประเด็นที่น่าสนใจต่าง ๆ เช่น การศึกษาความรักในรูปแบบของการเชื่อมโยงระหว่างเจตคติ (attitude) อารมณ์ (emotion) ความต้องการ (need) และชุดของการกระทำ (set of behaviors) ภายใต้สถานการณ์แวดล้อม (situation) (Fromm, 1956) การนำเสนอทฤษฎีรูปแบบความรัก 6 แบบ ของ Lee (1973) ซึ่งได้จากการค้นคว้าข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ข้อมูลจากการวิจัย รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก และได้ค้นพบรูปแบบของความรัก ประเภทต่าง ๆ เช่น ความรักแบบเสน่หา ความรักแบบมิตรภาพ ความรักแบบลุ่มหลง แต่ทฎษฎีความรักที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ได้แก่ ทฤษฎีสามเหลี่ยมความรัก (Triangular Theory of Love) ของ Sternberg (1986) ซึ่งได้อธิบายความรักไว้ว่า ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความใกล้ชิด (intimacy) เป็นรูปแบบของความรู้สึกใกล้ชิดและการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ความเสน่ห์หา (passion) เป็นรูปแบบของการมีปฏิกิริยากระตุ้นเร้าทางร่างกาย การมีความปรารถนาทางเพศ และความผูกมัด (commitment) เป็นรูปแบบของการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนจากการคบหาในระยะเวลาอันสั้น มาเป็นการตัดสินใจอยู่ร่วมกันในระยะเวลายาวนาน รวมทั้งต้องการที่จะรักษาสถานภาพความสัมพันธ์ที่มีอยู่ให้คงเดิมอีกด้วย การที่ลักษณะความสัมพันธ์ของแต่ละคู่รักมีความแตกต่างกันนั้น เกิดจากการที่คู่รักทั้งสองฝ่ายมีลักษณะตามแต่ละองค์ประกอบของความรักทั้งสามที่ไม่เท่ากัน จึงทำให้คู่รักแต่ละคู่มีรูปแบบความรักที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และมีความน่าสนใจศึกษาเป็นอย่างมาก

จากการที่แต่ละบุคคลมีความคิด ความรู้สึก และการแสดงออกต่อคนรักที่แตกต่างกันนี่เอง ทำให้มีนักวิจัยจำนวนหนึ่งสนใจศึกษาว่า ความรักนั้นมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุคคลอย่างไร (Davies, 1996; Lester, Haig, & Monello, 1989; Mallandain & Davies, 1994; Wan, Luk, & Lai, 2000; Woll, 1989) การที่บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่าง สามารถแสดงให้เห็นในการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงาน รวมทั้งการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การที่บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน อาจส่งผลต่อการดำเนินความสัมพันธ์กับคนรัก โดยอาจมีการแสดงออกต่อคนรักตามลักษณะแต่ละองค์ประกอบของความรักที่แตกต่างกัน ตามแต่ว่าบุคคลนั้นมีบุคลิกภาพเช่นไร

บุคลิกภาพ (personality) เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของกระบวนการทางปัญญา ความรู้สึก และการกระทำของบุคคล เกิดเป็นรูปแบบเฉพาะของบุคคลในการแสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (Pervin, 1990) การศึกษาบุคลิกภาพ

นั้นได้มีการพัฒนาไปอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแบ่งบุคลิกภาพออกเป็นองค์ประกอบย่อย ซึ่งได้มีทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้แบ่งประเภทบุคลิกภาพมากมาย แต่ทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับและนำไปศึกษาอย่างแพร่หลายมากที่สุด ได้แก่ ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ (Big Five personality factors) ซึ่งแบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 5 ด้าน คือ ความไม่มั่นคงในอารมณ์ การเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก โดยบุคคลแต่ละบุคคลจะมีบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ในระดับมากน้อยแตกต่างกัน ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญต่อการแสดงออกที่แตกต่างกัน รวมทั้งการแสดงต่อคนรัก การแสดงออกต่อคนรัก เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดความสุข รวมทั้งความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (relationship satisfaction) ระหว่างคู่รักอีกด้วย (Glen, 1990)

ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อคนรักในการมีปฏิสัมพันธ์และการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยที่บุคคลจะประเมินความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักของตนว่าตรงตามที่บุคคลคาดหวังหรือไม่ (Hendrick, 1995) ความพึงพอใจในความสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) และความคงทนของความสัมพันธ์ (relationship stability) ที่จะส่งผลให้บุคคลดำเนินชีวิตคู่ได้อย่างราบรื่น มีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคงต่อไป คู่รักแต่ละฝ่ายอาจมีระดับความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจในความสัมพันธ์แตกต่างกัน เช่น ฝ่ายหนึ่งอาจมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในระดับต่ำ แต่อีกฝ่ายอาจมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูงก็ได้ ซึ่งถ้าระดับความพึงพอใจในความสัมพันธ์มีความแตกต่างกันสูง ก็อาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง หรือสิ้นสุดความสัมพันธ์นั้นลงได้(Hendrick & Hendrick, 1989)

การศึกษาถึงปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการทำนายความยืนยาวในการดำรงความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านองค์ประกอบของความรักและบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมาพบว่า องค์ประกอบของความรัก และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวทำนายที่ดีของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของบุคคลนั้น ๆ (Engel, Olson, & Patrick, 2002; Hendrick & Hendrick, 1991; Lavesque, 1993; Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar, & Rooke, 2010)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า องค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์นั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และ

บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามองค์ประกอบเป็นตัวแปรส่งผ่านหรือไม่ เพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์ในคู่รัก ให้สามารถเข้าใจและนำมาใช้ในการปรับปรุงความสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งนำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาบุคคลมาเป็นคู่ครองเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และประสบความสำเร็จในการสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์และอบอุ่นตามที่บุคคลคาดหวังต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎีความรัก (love theories)

หนึ่งในบรรดาสิ่งที่มีความสำคัญและยิ่งใหญ่อย่างหนึ่งมนุษยชาติ เป็นสิ่งสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล นั่นคือ ความรัก นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความรักนั้นไม่สามารถวัดออกมาได้เหมือนการวัดความยาวของโต๊ะ การชั่งตวงของน้ำ หรือการนับระยะเวลาชีวิตของมนุษย์ แต่นักจิตวิทยาทั้งหลายก็ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า ความรักนั้นสามารถวัดได้เช่นเดียวกับการวัดลักษณะทางจิตวิทยาอื่น ๆ เช่น ระดับสติปัญญา บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการใช้เทคนิคการวัดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกตและการประเมินพฤติกรรมการแสดงออกของความรัก ที่แสดงออกมาระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมใช้คำพูด (verbal behavior) และพฤติกรรมที่ไม่ใช้คำพูด (nonverbal behavior) ก็ตาม (Newcomb, 1960)

การศึกษาความรักในลักษณะของภาวะสันนิษฐานเฉพาะในเบื้องต้นนั้น ได้มีผู้ให้คำจำกัดความความรักไว้ว่า ความรักคือเจตคติของบุคคลต่อบุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง โดยรวมทั้งความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่ค่อนข้างมีรูปแบบคงที่ต่อบุคคลผู้นั้น คำนิยามความรักในเบื้องต้นนี้ค่อนข้างคาบเกี่ยวกับภาวะสันนิษฐานอื่น ๆ ได้แก่ ความดึงดูดใจระหว่างบุคคล ความชอบพอ ความชื่นชม และความเคารพนับถือ (Newcomb, 1960) Rubin (1970) ได้ศึกษาภาวะสันนิษฐานของความรัก โดยมีสมมติฐานว่า ความรักเป็นเจตคติเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (interpersonal attitude) โดยศึกษาจากการรวบรวมคำศัพท์ที่ใช้บรรยายบุคคลอื่นในด้านดี แล้วจึงนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า แบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความต้องการมีส่วนร่วมและการพึ่งพิง (affiliative and dependent need) ความรู้สึกอยากช่วยเหลือ (predisposition to help) และความต้องการเป็นคนพิเศษสำหรับคนรัก (orientation of exclusiveness) นอกจากนี้ยังมีผู้ให้คำนิยามความรัก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีวิวัฒนาการของมนุษย์ (evolutionary

theory) โดยกล่าวว่า ความรักเป็นสายสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างบุคคลในวัยผู้ใหญ่ เพื่อช่วยให้สามารถดูแลและเลี้ยงดูทารกให้อยู่รอด และดำรงเผ่าพันธุ์ของตนไว้ได้ (Hendrick, 2004)

การที่จะเข้าใจความรักได้อย่างละเอียดนั้น อาจมีความจำเป็นต้องใช้คำอธิบายจากมุมมองต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าใจความรักได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีมุมมองที่สำคัญ 3 มุมมองใหญ่ ได้แก่ ด้านจิตวิทยาวิวัฒนาการ (evolutionary psychology) มักจะอธิบายความรักว่าเกี่ยวข้องกับการเลือกคู่ (mate selection) คือ มองว่าความรักนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทารกที่เกิดขึ้นสามารถอยู่รอดสูง และสามารถดำรงเผ่าพันธุ์ของตนไว้ได้ เนื่องจากการที่บุคคลชายหญิงมีความรักต่อกัน ตัดสินใจอยู่ร่วมกัน และมีการให้กำเนิดทารกขึ้น บุคคลทั้งสองจะสามารถดูแลทารกที่เกิดมาได้อย่างดี มีโอกาสรอดสูง และมีอายุที่ยืนยาวจนสามารถสืบเผ่าพันธ์ได้สูงกว่าทารกที่เกิดจากบุคคลที่ไม่ได้มีความรักต่อกัน ไม่ช่วยกันเลี้ยงดูทารก นอกจากนี้ การแสดงออกในพฤติกรรมเกี่ยวกับความรักมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่แต่ละบุคคลมีรูปแบบความผูกพัน (attachment style) ที่ได้รับอิทธิพลจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กที่แตกต่างกัน ทำให้บุคคลมีการแสดงออกซึ่งความรักที่แตกต่างกัน เช่น การสื่อสารกับคนรัก การควบคุมอารมณ์ คุณภาพความสัมพันธ์ รวมทั้งความคงทนของความสัมพันธ์ผ่านช่วงเวลาที่แตกต่างกันอีกด้วย (Hendrick, 2004)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory) อธิบายว่า ความรักเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม โดยบุคคลจะเรียนรู้พฤติกรรมความรักโดยอาศัยบริบททางสังคมเป็นหลัก เช่น เพศชายในวัฒนธรรมตะวันตกมักได้รับการถ่ายทอดความรู้มาว่า ผู้หญิงที่หน้าอกใหญ่และเอวเล็กเป็นลักษณะของผู้หญิงที่สวย จึงรู้สึกชอบพอและพัฒนาความสัมพันธ์ในรูปแบบคู่รักกับผู้หญิงที่มีลักษณะเช่นนี้ แต่ในวัฒนธรรมอื่น เช่น ในวัฒนธรรมอินเดีย เพศชายจะถูกถ่ายทอดความรู้มาว่า ผู้หญิงที่เอวใหญ่เป็นลักษณะของผู้หญิงที่สวย มีฐานะดี ดังนั้น รูปแบบความรักในแต่ละวัฒนธรรมจึงมีความแตกต่างกัน ตามแต่ว่าผู้คนในสังคมเรียนรู้ความรักในบริบทของสังคมรูปแบบไหนด้วย (Eagly & Wood, 1999)

ทฤษฎีการขยายความเป็นตัวตน (self-expansion theory) (Aron & Aron, 1996) เป็นทฤษฎีที่มีมุมมองว่า มนุษย์มีความปรารถนาที่จะเติบโตและขยายความเป็นตัวตนของตนเอง โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การเรียนรู้ประสบการณ์การมีสัมพันธภาพ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ตนเองของบุคคลอื่นด้วย ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ในรูปแบบความรักต่อบุคคลอื่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถเข้าใจตัวตนของตนเองได้ชัดเจนมากขึ้น ส่งผลให้ความ

เป็นตัวตนของตนเองมีขอบเขตขยายกว้างขึ้น ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทุกคนอีกด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับความรักที่กล่าวข้างต้นนั้น เป็นเพียงมุมมองความรักในลักษณะภาพรวม ซึ่งการที่จะเข้าใจความรักได้อย่างละเอียดแท้จริง จำเป็นต้องมีการศึกษาความรักในประเด็นที่แยกย่อยลงไป ดังนี้

ต้นแบบของความรัก (prototypical features of love)

Fehr (1988) ได้อธิบายความรัก โดยใช้ชุดของคำอธิบายคุณลักษณะ (set of characteristics) ที่เราใช้อธิบายความรักในความคิดของเรา เช่น ความห่วงใย (caring) มิตรภาพ (friendship) ความซื่อสัตย์ (honesty) ความไว้ใจ (trust) และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน (respect) มาใช้ในการอธิบายความรักในภาพรวม บุคคลจะมีการให้นิยามของความรักเฉพาะของแต่ละบุคคล โดยการใช้คำคุณลักษณะเหล่านี้ และเป็นต้นแบบในการแสดงพฤติกรรมความรักกับคู่รักของตนเอง ซึ่งคุณลักษณะบางอย่างอาจมีความสำคัญกับความสัมพันธ์ในคู่รักมากกว่าอีกคุณลักษณะหนึ่ง โดยสามารถแบ่งกลุ่มคำอธิบายคุณลักษณะออกเป็น 2 กลุ่ม คือ คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเพื่อน (companionate features) และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเสน่หา (passion features) โดยที่คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเพื่อน เช่น ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ จะมีอิทธิพลสำคัญต่อระดับความมั่นคงในความสัมพันธ์มากกว่าคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเสน่หา เช่น การมีความสัมพันธ์ทางเพศ (sex) และความเสน่หาทางอารมณ์ (passion)

มโนทัศน์ของความรัก (conceptions of love)

Berscheid และ Walster (1978) ได้อธิบายความรัก โดยใช้แนวคิดพื้นฐานของความรัก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ลักษณะความรักแบบเสน่หา และลักษณะความรักแบบเพื่อน ดังนี้

1. ลักษณะความรักแบบเสน่หา (passionate love) เป็นลักษณะความเข้มข้นทางอารมณ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตื่นตัวทางร่างกายที่มีต่อคนรักอีกฝ่าย เช่น ความรู้สึกร้อบวูบวาบในร่างกาย รู้สึกกระปรี่กระเปร่า อาจมีอาการผื่นแดงตามร่างกาย หรือมีอาการหมุนบิดในท้อง โดยลักษณะความรักแบบเสน่หามักจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของความสัมพันธ์ หรือในกรณีที่พึ่งจะได้พบรักกับคนรักใหม่ ๆ ลักษณะความรักแบบเสน่หาจะมีความผันแปรได้ง่ายในแต่ละบุคคล บางคนมี

ลักษณะนี้คงอยู่นาน บางคนมีลักษณะนี้คงอยู่ชั่วระยะเวลาสั้น ๆ แต่จะมีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือ เป็นช่วงแห่งการใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล มองคนรักสมบูรณ์แบบในทุก ๆ อย่าง และอยากอยู่ใกล้กับคนรักตลอดเวลา ซึ่งบุคคลจะมีลักษณะเช่นนี้ลดน้อยลงเมื่อมีความรักที่มั่นคงต่อกันยาวนานขึ้น โดยจะมีลักษณะความรักแบบเพื่อนพัฒนาเกิดขึ้นมาแทน

2. ลักษณะความรักแบบเพื่อน (companionate love) เป็นลักษณะของความรู้สึกผูกพันกัน มีความเชื่อมโยงกันระหว่างคู่รัก มองคนรักตามความเป็นจริง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และเข้าใจคนรัก โดยลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเมื่อคู่รักได้คบหาและใช้เวลาร่วมกันมาชั่วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเมื่อระดับความเสน่หาทางอารมณ์ลดลง บุคคลจะมองคนรักโดยผ่านการคิดที่ไตร่ตรองมากขึ้น ทำให้ลักษณะของความสัมพันธ์มีลักษณะคล้ายกับความเป็นเพื่อนสนิทที่เข้าใจกันในทุกเรื่อง ซึ่งหากคู่รักสามารถพัฒนาลักษณะความรักแบบเพื่อนนี้ได้ ก็จะมีความรักที่คงทนอยู่ได้ยาวนานกว่าการมีลักษณะความรักแบบเสน่หาเพียงอย่างเดียว

ความแตกต่างระหว่างแนวคิดพื้นฐานของความรัก 2 ส่วนนี้ มีพื้นฐานจากความเชื่อ (Beliefs) ที่บุคคลมีต่อคนรักอีกฝ่าย โดยในช่วงแรกของความสัมพันธ์ ลักษณะความรักแบบเสน่หาจะมีอิทธิพลสูงกว่า บุคคลจะมองคู่รักในด้านที่ดี สมบูรณ์แบบในทุก ๆ ด้าน ทำให้ความรักเป็นไปในระดับที่มีความเข้มข้นทางอารมณ์สูง อยากอยู่ใกล้ ๆ คนรักตลอดเวลา แต่เมื่อคนรักทั้งคู่คบหากันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น ระดับความเสน่หาก็จะลดลง คู่รักจะหันมาใส่ใจในความเป็นตัวตนที่แท้จริงของคนรัก มีการใช้สติปัญญาในการที่จะทำความเข้าใจคนรัก มองคนรักตามความเป็นจริง และหากบุคคลยอมรับความเป็นตัวตนที่แท้จริงที่อาจไม่สมบูรณ์แบบของคนรักได้ ความสัมพันธ์ก็จะราบรื่นและคงอยู่ได้ ในทุก ๆ คู่รักนั้นจะมีส่วนประกอบของลักษณะทั้งสองส่วนในระดับสัดส่วนที่แตกต่างกัน ซึ่งด้วยคุณสมบัติของความคงอยู่มากน้อยของทั้งสองลักษณะนี้เองที่ทำให้แต่ละบุคคลมีการแสดงออกต่อคนรักแตกต่างกัน และทำให้คู่รักแต่ละคู่ก็มีลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างจากคู่รักคู่อื่น ๆ ได้

Hendrick และ Hendrick (1993) ได้ทดสอบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความรัก โดยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนบทความขนาดสั้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบโรแมนติกของตนเอง ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า มักจะมีการอธิบายโดยใช้ลักษณะความรักแบบความเป็นเพื่อนมากกว่าลักษณะความรักแบบคู่รัก Sprecher และ Regan (1998) ก็ได้รายงานผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่าลักษณะความรักแบบเพื่อนมีความสัมพันธ์กับความผูกมัด และความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากกว่าลักษณะความรักแบบเสน่หา Fehr และ Broughton (2001) ก็ได้ศึกษาบุคลิกภาพและ

ความแตกต่างระหว่างเพศในการให้ความสำคัญกับความรักของบุคคล พบว่า ทั้งเพศหญิงและเพศชายมองว่าลักษณะความรักแบบเพื่อนมีความสำคัญต่อความสัมพันธ์กับคนรักมากกว่าลักษณะความรักแบบเสน่หา นอกจากนี้ ในแต่ละบุคคลก็มีความแตกต่างกันในการให้ความสำคัญกับลักษณะพื้นฐานของความรัก โดยที่หากบุคคลมีบุคลิกภาพที่เกิดจากการได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่จากครอบครัวเป็นอย่างดีในวัยเด็ก (nurturant personality) ก็จะให้ความสำคัญกับลักษณะความรักแบบเพื่อนมากกว่าลักษณะความรักแบบเสน่หา แต่หากบุคคลมีบุคลิกภาพที่เกิดจากการไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่อบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่ หรือไม่ได้รับความรักในวัยเด็ก (non-nurturant personality) บุคคลก็จะให้ความสำคัญกับลักษณะความรักแบบเสน่หามากกว่าลักษณะความรักแบบเพื่อนอีกด้วย

ความรักกับการสื่อสาร (communicative aspects of love)

Marston, Hecht และ Robers (1987) ได้อธิบายความรักโดยใช้มุมมองของการสื่อสารระหว่างบุคคลเข้ามาช่วย โดยมองว่า การสื่อสารกันระหว่างคู่รัก เป็นพฤติกรรมที่สำคัญในการแสดงออกซึ่งความรักระหว่างกัน ทั้งการสื่อสารแบบใช้คำพูด และไม่ใช้คำพูด เช่น การบอกรัก การกอด การสัมผัส การพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึก ซึ่งรูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันในแต่ละคู่รักนี้ พบว่า สามารถนำมาใช้แบ่งประเภทของความรักตามแนวการสื่อสารได้ 4 รูปแบบ คือ ความรักแบบแสดงออกโดยตรง (active love) ความรักแบบแสดงออกทางอ้อม (intuitive love) ความรักแบบมั่นคง (secure love) และความรักแบบตามแบบแผนความรัก (traditional romantic love) ซึ่งการแสดงออกซึ่งความรักก็สามารถทำได้หลายรูปแบบ และจะถูกจัดประเภทอยู่ในแนวการสื่อสารประเภทต่าง ๆ อาทิเช่น การบอกรัก พูดคุยถึงอารมณ์ความรู้สึก จะพบในความรักแบบแสดงออกโดยตรง การสัมผัส การสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูดเพื่อแสดงออกซึ่งความรัก จะเป็นความรักแบบแสดงออกทางอ้อม

ประเภทของความรัก (love styles)

บุคคลมีความแตกต่างกันในบุคลิกภาพ รูปแบบการทำงาน รูปแบบการแต่งกาย ซึ่งสามารถมีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างมากมาย ความรักของบุคคลก็สามารถมีความแตกต่างได้เช่นเดียวกัน Lee (1973) พยายามจำแนกประเภทของความรัก โดยทำการวิจัยที่ใช้แบบทดสอบแบบการสัมภาษณ์โดยใช้บัตรคำ (card sort) ซึ่งเรียกว่า “Love Story Card Sort” เพื่อศึกษาเจตคติต่าง ๆ เกี่ยวกับความรัก ในการทดลองผู้วิจัยขอให้ผู้ร่วมการวิจัยคิดเกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ในด้านความรักที่สำคัญที่จะเกิดขึ้นต่อไป หรือที่เคยเกิดขึ้นในอดีต โดยให้คิด

ว่าความสัมพันธ์นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร อะไรคือปัญหา และปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์นั้น ความเข้มข้นของความรู้สึกของคู่รัก ความหลากหลายของพฤติกรรมความสัมพันธ์ และความสัมพันธ์นั้นสิ้นสุดลงอย่างไร มาอธิบายความรักในประเภทต่าง ๆ ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัย พบว่า บุคคลมีความแตกต่างกันในความรักได้ 6 รูปแบบ ดังนี้

1. ความรักแบบเสน่หา (eros) คือ ความรักที่ต้องการความผูกพันกันทางร่างกาย เป็นอารมณ์ที่เร่าร้อน ต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคนรัก ยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ โดยมักจะถูกใจคนรักทันทีตั้งแต่แรกพบ เป็นความรักที่จะพัฒนาสายสัมพันธ์กับคนรักอย่างรวดเร็ว แต่ก็มักจะหายไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน

2. ความรักแบบไม่ผูกมัด (ludus) คือ ความรักที่มีความผูกพันกันเพียงชั่วคราว คล้ายการเล่นเกม โดยบุคคลจะพยายามหลีกเลี่ยงการสร้างความผูกพันทางอารมณ์อย่างลึกซึ้ง เพื่อรักษาความเป็นอิสระของตนไว้ บุคคลที่มีความรักแบบไม่ผูกมัดมักจะไม่แสดงอาการหึงหวงและความเป็นเจ้าของกับคนรักของตน โดยคิดว่าความรักเป็นเรื่องสนุกเท่านั้น ไม่ต้องการที่จะผูกมัดใด ๆ

3. ความรักแบบมิตรภาพ (storge) คือความรักที่มีพื้นฐานมาจากมิตรภาพ ซึ่งมักพบในคู่รักที่คบกันแบบเพื่อนมาเป็นระยะเวลานานก่อน แล้วจึงพัฒนาความสัมพันธ์มาเป็นคนรัก คู่รักแบบมิตรภาพมักจะต้องการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่นำความใคร่หรือความตื่นเต้นเร้าใจมาเป็นปัจจัยสำคัญของความรัก

4. ความรักแบบใช้เหตุและผล (pragma) คือ ความรักที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง อยู่บนเหตุและผล โดยบุคคลจะเลือกคู่รักที่เหมาะสมกับตนในปัจจัยต่าง ๆ เช่น คุณสมบัติของคู่รัก คุณภาพของความสัมพันธ์ การสื่อสารกันในความรัก เป็นต้น โดยบุคคลจะใช้การพิจารณาส่วนได้ส่วนเสียที่อาจเกิดขึ้น การแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยไม่เอาความพึงพอใจซึ่งเป็นส่วนประกอบด้านอารมณ์มาเป็นหลักในการตัดสินใจ

5. ความรักแบบลุ่มหลง (mania) คือ ความรักที่ปรารถนาความใกล้ชิดและต้องการเป็นเจ้าของอีกฝ่าย และมักจะเกิดความหึงหวงและการเข้าใจผิดกัน รวมทั้งมีอาการทางกายและทางจิตใจเกิดขึ้นร่วมด้วย เป็นความรักแบบลุ่มหลง ต้องการครอบครอง หมกหมุ่นความคิดอยู่แต่กับคนรักของตน ใช้เวลาส่วนใหญ่กับคู่รัก โดยถือว่าความรักเป็นสิ่งสำคัญของชีวิต และหากปราศจากความรัก ชีวิตของตนเองจะไม่มีค่าอะไรเลย

6. ความรักแบบเสียสละ (agape) คือความรักที่บุคคลเป็นฝ่ายให้มากกว่าฝ่ายรับ เป็นความรักที่ปราศจากความเห็นแก่ตัวเอง จะคิดถึงความสุขและผลประโยชน์ของคนรักโดยไม่กังวลถึงความต้องการของตนเอง ไม่หวังผลตอบแทน

แนวคิดของ Lee (1973) ได้รับความสนใจจากนักจิตวิทยาจำนวนมาก และได้มีการศึกษารูปแบบของความรักกับลักษณะอื่น ๆ เช่น ความแตกต่างระหว่างหญิงชายในรูปแบบของความรัก (Hendrick & Hendrick, 1995) พบว่า เพศชายมักจะรายงานว่าตนเองมีรูปแบบความรักแบบไม่ผูกมัด ส่วนเพศหญิงมักรายงานว่าตนเองมีความรักแบบมิตรภาพ แบบลุ่มหลงและต้องการเป็นเจ้าของ และการพึ่งพิงคนรัก แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะความพึงพอใจในความสัมพันธ์ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ทั้งเพศชายและเพศหญิงรายงานความพึงพอใจในความสัมพันธ์ไปในทิศทางลบ เมื่อมีคู่รักที่มีรูปแบบความรักแบบเล่นเกมส์ ไม่ผูกมัด เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการวิจัยพบว่า รูปแบบของความรักนั้นมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยรูปแบบความรักแบบมิตรภาพและแบบเสียสละ เป็นรูปแบบความรักที่นำมาซึ่งความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากที่สุด ส่วนความรักแบบไม่ผูกมัดหรือแบบการเล่นเกมส์ นำมาซึ่งความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำที่สุด (Hendrick, Hendrick, & Adler, 1988)

ประเภทของความรักนั้น ได้มีการนำมาศึกษาวิจัยมาแล้วมากมาย ทั้งในการวิจัยในต่างประเทศ รวมทั้งในประเทศไทยด้วย แต่ประเด็นการศึกษาความรักอีกประเด็นหนึ่งที่มีชื่อเสียงมากเช่นกัน แต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยในประเทศไทยมากนัก คือ ทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรักของ Sternberg (1986) ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทฤษฎีนี้มีความน่าสนใจ และยังมีผู้นำมาศึกษาร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ไม่มากนัก ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของความรักตามทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรักมาเป็นตัวแปรสำคัญของการวิจัย เพื่อได้ข้อค้นพบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับความรักมากยิ่งขึ้นด้วย

ทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรัก (Triangular Theory of Love)

Sternberg (1986) ได้เสนอทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรัก ซึ่งอธิบายถึงธรรมชาติและรูปแบบของความรักว่าประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ ความใกล้ชิด (Intimacy) ความเสน่หา (Passion) และความผูกมัด (Commitment) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สามารถอธิบายได้ด้วยรูปสามเหลี่ยม ดังภาพที่ 1

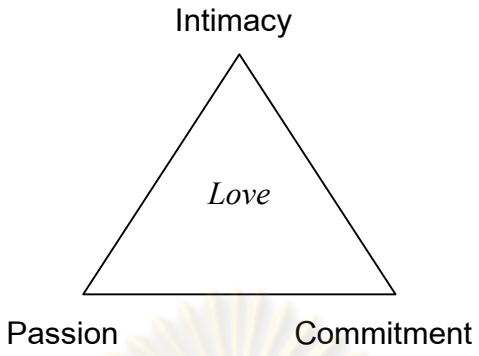

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของความรักทั้งสามของ Sternberg (1986)

1. **ความใกล้ชิด**

เป็นองค์ประกอบของความรักด้านอารมณ์ คือ มีความคุ้นเคยใกล้ชิดกันในความรู้สึก ความเข้าใจกันอย่างลึกซึ้ง ความเอื้ออาทรต่อกัน สื่อสารกันได้อย่างดี และมีความไว้วางใจต่อกัน ความใกล้ชิดสนิทสนมจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเมื่อมีความสัมพันธ์กันเป็นระยะเวลานาน โครงสร้างของความใกล้ชิดนั้น พบว่ามีอยู่ในทุก ๆ ความสัมพันธ์ และมีรูปแบบเฉพาะในแต่ละความสัมพันธ์ด้วย เช่น ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ความสัมพันธ์กับคู่รัก ความสัมพันธ์กับเพื่อน ดังนั้นจึงถือได้ว่าองค์ประกอบด้านความใกล้ชิดนั้น เป็นแกนหลักของทุก ๆ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล

2. **ความเสน่หา**

เป็นองค์ประกอบของความรักด้านแรงจูงใจ เกิดจากแรงขับภายในระบบของร่างกาย หรือความรู้สึกที่ถูกกระตุ้นทางสรีระ (physiological arousal) เป็นความดึงดูดทางเพศ เช่น ความพอใจใน รูป กลิ่น เสียง หรือจริตกิริยาของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือ เสน่ห์ (appeal) อื่น ๆ และยังรวมถึงเหตุกระตุ้นอื่น ๆ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกโรแมนติกด้วย ความตื่นตัวอันเกิดจากองค์ประกอบด้านความเสน่หานั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือความตื่นตัวทางด้านร่างกาย (physiological arousal) และความตื่นตัวทางด้านจิตใจ (psychological arousal) ซึ่งความตื่นตัวทั้งสองแยกจากกันได้ยาก เนื่องจากในบางครั้งความตื่นตัวทางด้านจิตใจก็นำมาสู่ความตื่นตัวทางด้านร่างกาย ในขณะเดียวกัน ความตื่นตัวทางด้านร่างกายก็ทำให้เกิดความตื่นตัวทางด้านจิตใจด้วย

3. ความผูกมัด

เป็นองค์ประกอบของความรักด้านความคิด คือการตัดสินใจที่จะรักหรือมีพันธะทางใจหรือทางสังคมต่อกัน การใช้เวลาร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ หรือการใช้ชีวิตร่วมกันต่อเนื่องไปเป็นระยะเวลานาน ความรับผิดชอบในพันธะที่ตกลงต่อกัน การรับพันธะผูกพันจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเมื่อมีความสนิทสนมกันมากขึ้น และเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของความสุขความพอใจที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะเวลา เมื่อมีปัญหายุ่งยากในความสัมพันธ์ระหว่างกัน การรับพันธะผูกพันอาจลดระดับลงไปด้วย องค์ประกอบด้านความผูกมัดนั้น ประกอบไปด้วย 2 มุมมองย่อยคือ มุมมองความผูกมัดระยะสั้น (short-term) และมุมมองความผูกมัดระยะยาว (long-term) โดยความผูกมัดระยะสั้น เป็นการตัดสินใจที่จะรักและผูกพันกับใครสักคน ส่วนความผูกมัดระยะยาวเป็นการตัดสินใจที่จะรักษาความสัมพันธ์ให้คงอยู่เป็นระยะเวลานาน

ความสัมพันธ์ระหว่าง 3 องค์ประกอบของความรัก

องค์ประกอบทั้งสามของความรักนั้น มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในหลาย ๆ ประเด็นด้วยกัน เช่น องค์ประกอบด้านความเสน่หามีความสัมพันธ์อย่างมากกับองค์ประกอบด้านความใกล้ชิด เนื่องจากเมื่อคู่รักได้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ก็จะทำให้เกิดความเสน่หา ความรู้สึกอยากมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกันมากยิ่งขึ้น องค์ประกอบด้านความผูกมัดมีความสัมพันธ์กับทั้งองค์ประกอบด้านความใกล้ชิดและความเสน่หา เนื่องจากเมื่อบุคคลตกลงใจที่จะผูกมัดกับใครสักคนแล้ว เช่น เตรียมที่จะแต่งงานด้วย ก็จะทำให้บุคคลเกิดความคิดทางปัญญาในการที่จะปฏิบัติกับอีกบุคคลหนึ่งอย่างไร ซึ่งจะนำมาสู่พฤติกรรมการแสดงความใกล้ชิดสนิทสนม การแสดงความเป็นเจ้าของ รวมทั้งแรงจูงใจ และความตื่นตัวทั้งทางร่างกายและทางจิตใจด้วย

อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ของความรักสามารถแบ่งย่อยออกได้เป็นหลายส่วน แต่ส่วนที่สำคัญหลัก ๆ Sternberg (1986) เห็นว่ามีเพียง 3 ส่วนเท่านั้น เนื่องจากส่วนย่อยอื่น ๆ มีความไม่คงที่ในทุก ๆ ความสัมพันธ์ ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้อธิบายกับคนส่วนใหญ่ได้ ดังนั้นองค์ประกอบของความรักทั้งสามส่วนนี้ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำมาใช้อธิบายกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้โดยส่วนใหญ่ โดยเรามักพบว่าองค์ประกอบด้านความใกล้ชิด เป็นแกนหลักที่สามารถพบเห็นได้ในความสัมพันธ์ทุก ๆ รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก คนในครอบครัว เพื่อนสนิท เป็นต้น ส่วนองค์ประกอบด้านความเสน่หามักจะพบเฉพาะในความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักเท่านั้น และองค์ประกอบด้านความผูกมัดนั้นมีความผันแปรในแต่ละช่วงเวลาของชีวิตมนุษย์ โดยที่ความรักของบุคคล อาจมีความผูกมัดกับครอบครัวในวัยเด็ก มี

ความผูกมัดกับเพื่อนในช่วงวัยรุ่น มีความผูกมัดกับคนรักในช่วงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งในแต่ละบุคคลอาจมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เผชิญด้วย

คุณสมบัติขององค์ประกอบของความรัก

Sternberg (1986) เสนอว่า องค์ประกอบของความรักมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ คุณสมบัติด้วยกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

คุณสมบัติของแต่ละองค์ประกอบของความรัก อธิบายโดย Sternberg (1986)

คุณสมบัติ	องค์ประกอบของความรัก		
	ความใกล้ชิด	**ความเสน่หา**	**ความผูกมัด**
ความคงทน	ค่อนข้างสูง	ต่ำ	ค่อนข้างสูง
ความสามารถในการควบคุมตนเอง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง
ความเด่นชัดในความทรงจำ	ผันแปรตามบุคคล	สูง	ผันแปรตามบุคคล
ความมีบทบาทสำคัญ			
- ในความสัมพันธ์ระยะสั้น	ปานกลาง	สูง	ต่ำ
- ในความสัมพันธ์ระยะยาว	สูง	ปานกลาง	สูง
การพบเห็นในความสัมพันธ์ทั่วไป	สูง	ต่ำ	ปานกลาง
การมีปฏิกิริยาทางร่างกาย	ปานกลาง	สูง	ต่ำ
การรับรู้ความเจ็บปวด	ค่อนข้างต่ำ	สูง	ค่อนข้างสูง

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของความรักทั้งสามนั้น มีความแตกต่างกันในหลายประเด็นด้วยกัน ตัวอย่างเช่น องค์ประกอบด้านความใกล้ชิด และความผูกมัด มักจะพบว่ามีบทบาทสำคัญในความสัมพันธ์ระยะยาว (long-term relationships) มากกว่า ส่วนองค์ประกอบด้านความเสน่หามักจะพบว่ามีบทบาทสำคัญในความสัมพันธ์ระยะสั้น (short-term relationships) มากกว่า เมื่อพิจารณาคุณลักษณะด้านความคงทน (stability) องค์ประกอบด้านความเสน่หาจะมีความคงทนอยู่น้อยกว่า และเปลี่ยนแปลงไปมาได้ง่าย ส่วนองค์ประกอบด้านความผูกมัดจะมีความคงทนสูงกว่า ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ ตามกาลเวลาที่ผ่านไป คุณสมบัติด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง (conscious controllability) พบว่า องค์ประกอบด้านความผูกมัดจะมีความสามารถในการควบคุมตนเองได้สูงกว่า มีการใช้กระบวนการทางปัญญาไตร่ตรองในความสัมพันธ์ ซึ่งแตกต่างจากองค์ประกอบด้านความเสน่หาที่จะมีความสามารถในการควบคุม

ตนเองต่ำ คุณสมบัติด้านความเด่นชัดในความทรงจำ (experiential salience) พบว่า บุคคลมักจดจำเรื่องราวประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเสน่หาได้มากกว่า แต่ในส่วนประสบการณ์ด้านความอบอุ่นใกล้ชิดและการตัดสินใจที่จะอยู่ร่วมกันนั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ไม่สามารถระบุชัดเจนได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ประสบการณ์ด้านความผูกมัด บุคคลจะจดจำชัดเจนไม่ได้ว่าตนเองได้ผูกมัดตัดสินใจอยู่ร่วมกันกับคนรัก จนกว่าจะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีหมั้นหมาย บุคคลถึงจะตระหนักได้ว่าตนเองได้ผูกมัดกับคนรักอีกฝ่ายแล้ว

ในด้านคุณสมบัติด้านการพบเห็นได้ทั่วไปในความสัมพันธ์ (commonality across loving relationships) ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า องค์ประกอบด้านความใกล้ชิดสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในความสัมพันธ์ ส่วนองค์ประกอบด้านความเสน่หา สามารถพบเห็นได้ในความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักเท่านั้น คุณสมบัติด้านจิตสรีระ (psychophysiological involvement) พบว่า ในองค์ประกอบด้านความเสน่หาจะมีปฏิกิริยาทางร่างกายเกี่ยวข้องด้วยมากที่สุด ส่วนองค์ประกอบด้านความใกล้ชิดมีปฏิกิริยาทางร่างกายปานกลาง และต่ำสุดในองค์ประกอบด้านความผูกมัด ทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของคุณสมบัติขององค์ประกอบของความรักที่สำคัญ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ยังมีคุณสมบัติด้านอื่น ๆ อีกมากมาย ตามแต่ละรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอีกด้วย

ชนิดของความรัก (kinds of love)

จากทฤษฎีองค์ประกอบของความรักของ Sternberg (1986) สามารถนำมาจำแนกความรักออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ 8 ประเภท ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ประเภทของความรัก อธิบายโดยองค์ประกอบของความรักชนิดต่าง ๆ ของ Sternberg (1986)

ประเภทของความรัก	องค์ประกอบของความรัก		
	ความใกล้ชิด	ความเสน่หา	ความผูกมัด
การไม่มีความรัก	-	-	-
รักแบบชอบพอ	+	-	-
รักแบบหลงใหล	-	+	-
ความสัมพันธ์แบบปราศจากความรัก	-	-	+
รักแบบโรแมนติก	+	+	-
รักแบบมิตรภาพ	+	-	+
รักแบบไร้สติปัญญา	-	+	+
รักแบบสมบูรณ์แบบ	+	+	+

1. การไม่มีความรัก (nonlove) เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ไม่มีทั้งสามองค์ประกอบของความรักเลย โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นแบบง่าย ๆ เป็นระยะเวลาชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น ไม่มีความรู้สึก หรือความรักเข้ามาเกี่ยวข้อง

2. ความชอบ (liking) เป็นความรักที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านความใกล้ชิดเท่านั้น เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่เรารู้จัก มีความสนิทสนมและใกล้ชิดด้วย เช่น เพื่อน คนรู้จัก โดยปราศจากความเสน่หาต่อกัน และไม่มีความผูกมัดพันธะใด ๆ

3. รักแบบหลงใหล (infatuated love) เป็นความรักที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านความเสน่หาเพียงอย่างเดียว มีความตื่นตัวทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อบุคคลที่เราเกิดความเสน่หาด้วย ซึ่งมักจะเกิดขึ้นได้บ่อยในชีวิต ทำนองรักแรกพบ โดยปราศจากความใกล้ชิด และยังไม่มีพันธะผูกพันต่อกัน

4. ความสัมพันธ์แบบปราศจากความรัก (empty love) เป็นความรักที่ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความผูกมัดเพียงอย่างเดียว โดยเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความผูกมัดกัน เช่น การแต่งงาน แต่ปราศจากความรู้สึกรักใคร่ เสน่หาต่อกัน จึงเป็นเพียงความรักแต่เพียงภายนอก เพียงแค่อยู่ร่วมกัน ในบางสังคม ความรักรูปแบบนี้ก็เป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ระยะยาวได้ โดยที่บุคคลอาจถูกจัดให้แต่งงานกัน ซึ่งมักจะยังไม่ได้พัฒนาความใกล้ชิด หรือเกิดความรู้สึกเสน่หาต่อกัน แต่เมื่อได้มาแต่งงานกัน ก็เริ่มพัฒนาความใกล้ชิดต่อกัน และเกิดความรู้สึกรักใคร่ต่อกันได้ในที่สุด

5. รักแบบโรแมนติก (romantic love) เป็นความรักที่ประกอบไปด้วยสององค์ประกอบคือ ความใกล้ชิดและความเสน่หา โดยจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รู้จักกัน มีความใกล้ชิดกัน จึงเกิดความรู้สึกตื่นตัวทางร่างกาย มีความปรารถนาที่จะได้อยู่ใกล้ชิดกัน ได้สัมผัส ถ่ายทอดความรู้สึกระหว่างกัน โดยยังไม่ได้มีพันธะผูกมัดใด ๆ ต่อกัน

6. รักแบบมิตรภาพ (companionate love) เป็นความรักที่ประกอบไปด้วยสององค์ประกอบคือ ความใกล้ชิดและความผูกมัด โดยส่วนมากมักเกิดในความสัมพันธ์ระยะยาว เช่น มิตรภาพความเป็นเพื่อน หรือในคู่แต่งงานที่ใช้ชีวิตร่วมกันมานาน ซึ่งความดึงดูดทางด้านร่างกายไม่ได้เป็นอิทธิพลหลักในความรักระหว่างกันอีกแล้ว

7. รักแบบไร้สติปัญญา (fatuous) เป็นความรักที่ประกอบไปด้วยสององค์ประกอบคือ ความเสน่หาและความผูกมัด โดยบุคคลพบรักและตัดสินใจที่จะผูกมัดกันอย่างรวดเร็ว เช่น การแต่งงานโดยที่พึ่งรู้จักกันไม่กี่เดือน มีความเสน่หาต่อกันอย่างมาก แต่ยังไม่ได้

พัฒนาความใกล้ชิดหรือเรียนรู้กันอย่างถ่องแท้ ดังนั้น ความรักรูปแบบนี้จึงมักจะจบลงอย่างรวดเร็ว เช่น การหย่าของดาราหรือนักแสดงต่าง ๆ

8. รักแบบสมบูรณ์แบบ (consummate love) เป็นความรักที่มีทั้งสามองค์ประกอบครบสมบูรณ์ ทั้งความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด เป็นรูปแบบความรักที่บุคคลมีความสัมพัธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างกัน มีความใกล้ชิด สนับสนุนซึ่งกันและกัน สื่อสารกันอย่างเข้าใจ และมีความปรารถนาทางกายต่อกันและกัน ความรักรูปแบบนี้เป็นความรักที่บุคคลปรารถนาจะได้มา แต่ก็ค่อนข้างเป็นเรื่องที่เกิดได้ยาก รวมทั้งยากที่จะรักษาสภาพความรักที่สมบูรณ์แบบนั้นให้คงอยู่ไว้ได้อีกด้วย ซึ่งความยากง่ายในการรักษาสัมพันธภาพนั้น ขึ้นอยู่กับรูปแบบความสัมพันธ์ และสถานการณ์ที่แวดล้อมในความสัมพันธ์ระหว่างสองบุคคลด้วย

ทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรักของ Sternberg (1986) เป็นทฤษฎีความรักที่ได้รับการยอมรับมาก เนื่องจากสามารถใช้อธิบายข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความรัก ซึ่งได้เคยมีการเสนอไว้ก่อนหน้านี้ อาทิเช่น งานวิจัยของ Walster, Aronson, Abrahams, และ Rottman (1966) ที่ศึกษาผลของความน่าดึงดูดใจทางกายภาพ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการเกิดองค์ประกอบด้านความเสน่หา โดยทดสอบว่าความน่าดึงดูดใจทางกายภาพจะสามารถนำมาสู่การมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในคู่รักที่พึงจะรู้จักกันได้หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า ความน่าดึงดูดใจทางกายภาพสามารถก่อให้เกิดความเสน่หาต่อกันได้เร็วที่สุด ส่วนในความสัมพันธ์ระยะยาว ความเสน่หามีความสำคัญน้อยลง เมื่อเทียบกับลักษณะด้านอื่น ๆ เช่น ความใกล้ชิด การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การตกลงปลงใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน จะเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระยะยาวมากกว่า สอดคล้องตามทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรักของ Sternberg ที่ได้อธิบายไว้

Dutton และ Aron (1974) ได้ศึกษาความตื่นตัวทางด้านร่างกายกับการเกิดความรู้สึกสนใจในเพศตรงกันข้าม โดยใช้สถานการณ์การเดินบนสะพานแขวนที่แกว่งตัวไปมา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกตื่นตัวทางร่างกาย เมื่อผู้ร่วมการทดลองเดินข้ามสะพานแขวนแล้วมีหน้าม้ามายืนสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่เดินข้ามสะพานแขวนมาแล้ว จะเกิดความรู้สึกสนใจในหน้าม้ามากกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้เดินข้ามสะพานแขวน เนื่องจากมีความตื่นตัวอยู่ในร่างกายหลังจากที่ได้เดินข้ามสะพานแขวนมา เมื่อพบกับหน้าม้า จึงคิดว่าสาเหตุที่ตนเองรู้สึกตื่นตัว เกิดจากความรู้สึกชอบพอกับหน้าม้าคนนั้น ทำให้สามารถถ่ายโอนความเป็นสาเหตุของการตื่นตัวไปที่ความรู้สึกชอบพอได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรักในส่วนของการ

รู้สึกตื่นตัวทางร่างกาย ที่เป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา การที่บุคคลเกิดความรู้สึกตื่นตัว แล้วถ่ายโอนความรู้สึกนี้ไปที่ความรู้สึกเสน่หา เป็นการแสดงให้เห็นว่า ความเสน่หามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงเป็นอย่างมากกับการตื่นตัวของร่างกาย รวมทั้งมักเกิดขึ้นและลดลงอย่างรวดเร็ว ภายหลังจากความตื่นตัวของร่างกายลดน้อยลงแล้วอีกด้วย

Burscheid และ Walster (1978) ได้ศึกษาการเกิดวัฐจักรของความรักผ่านช่วงเวลา โดยเก็บข้อมูลหลาย ๆ ครั้ง เพื่อนำข้อมูลมาประเมินเป็นรูปแบบของการเกิดความรัก พบหลักฐานที่สอดคล้องกับทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรักว่า ในวัฐจักรของความรักนั้นองค์ประกอบด้านความเสน่หา มักจะเกิดขึ้นและจบลงอย่างรวดเร็ว ส่วนองค์ประกอบด้านความใกล้ชิด จะค่อยเกิดขึ้นและพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ และคงที่ในความสัมพันธ์ระยะยาว

โดยสรุปนั้น ทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรักของ Sternberg (1986) ได้พยายามที่จะอธิบายความรักของมนุษย์ในประเด็นต่าง ๆ โดยทฤษฎีนี้อธิบายว่าความรักประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด รวมทั้งได้พยายามอธิบายลักษณะเฉพาะของการทำงานที่ประสานกันของทั้งสามองค์ประกอบในแต่ละรูปแบบของความรัก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้เราสามารถเข้าใจธรรมชาติของความรักที่เกิดขึ้นรอบตัวของเราได้ นอกจากนี้ Sternberg (1988) ยังได้สร้างมาตรวัดตามทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรัก โดยตั้งชื่อว่า Triangular Love Scale หรือ TLS ซึ่งมีข้อกระทงจำนวน 45 ข้อ ใช้วัดองค์ประกอบของความรักทั้งสามด้าน ด้านละ 15 ข้อ เป็นมาตรวัดความรักที่ได้รับการยอมรับและถูกนำไปใช้ในการวิจัยต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย

มาตรวัดความรัก (love scale)

การวัดความรักนั้น ประกอบไปด้วยการวัดหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสังเกต การสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่ม การให้บุคคลรายงานตนเอง การประเมินคำคุณศัพท์ต่าง ๆ การวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ เช่น จดหมายรัก บันทึกส่วนตัว เพลงรักที่โปรดปราน ภาพยนตร์หรือนวนิยายที่ชื่นชอบ ชีวประวัติ การใช้แบบสอบถามที่เป็นมาตรวัด เช่น มาตรวัดความรัก (Loving Scale) ของ Rubin (1970) ซึ่งได้ศึกษาภาวะสันนิษฐานของความรัก โดยมีแนวความคิดว่า ความรักเป็นเจตคติต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มาตรวัดความเสน่หาในความรัก (Passionate Love Scale) ของ Hartfield และ Sprecher (1986) ซึ่งเป็นมาตรที่ให้ผู้ตอบประเมินระดับความรู้สึกเสน่หาต่อคู่รักในปัจจุบันในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งมาตรวัดองค์ประกอบของความรักของ

Sternberg (1988) ซึ่งเป็นมาตรวัดที่ให้ผู้ตอบประเมินลักษณะความสัมพันธ์ในความรักของตนเองกับคู่รักว่าตรงกับความเป็นจริงมากน้อยเพียงไร โดยแบ่งลักษณะตามองค์ประกอบความรัก 3 ด้าน มีข้อกระทงจำนวน 45 ข้อ แบ่งเป็นด้านละ 15 ข้อเท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้มาตรวัดองค์ประกอบของความรักนี้มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

นอกจากนี้ การวัดที่สำคัญอย่างหนึ่งของความรัก คือ การวัดจิตสรีระ (psychophysiological) หรือการวัดกระบวนการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายอันมีสาเหตุมาจากจิตใจของบุคคลที่กำลังแสดงความรักต่อคนรัก โดยจะวัดการทำงานของกลไกทางร่างกาย เช่น อัตราการเต้นของหัวใจ ปฏิกิริยาทางเพศ การเกิดเหงื่อ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยควรจะวัดความรักโดยใช้หลาย ๆ วิธีประกอบกัน เช่น การใช้แบบสอบถามที่เป็นมาตรวัดร่วมกับการสังเกต การวัดจิตสรีระร่วมกับการสัมภาษณ์ เนื่องจากแต่ละวิธีก็มีจุดดี จุดด้อยแตกต่างกันออกไป เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถวัดความรักออกมาได้อย่างครอบคลุมที่สุด

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แนวคิดเกี่ยวกับความรักนั้น ประกอบไปด้วยหลายแนวคิดด้วยกัน แต่แนวคิดที่ผู้วิจัยเลือกมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ทฤษฎีสามเหลี่ยมของความของ Sternberg (1986) ซึ่งเป็นทฤษฎีความรักที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย และยังมีการวิจัยในประเทศไทย ที่นำทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรักนี้มาศึกษาไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการนำมาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบุคลิกภาพ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์โดยตรง ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาองค์ประกอบของความรักตามทฤษฎีสามเหลี่ยมของความรักของ Sternberg มาเป็นตัวแปรหลักของการวิจัย และตั้งชื่อตัวแปรในการวิจัยนี้ว่า องค์ประกอบของความรัก (Components of Love)

ทฤษฎีบุคลิกภาพ (personality theories)

ทฤษฎีบุคลิกภาพเป็นทฤษฎีที่อธิบายความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยให้เราเข้าใจว่า ทำไมบุคคลจึงกระทำพฤติกรรมที่แตกต่างกันในสถานการณ์เดียวกัน (Mischel, Shoda, & Ayduk, 2008) ซึ่งได้มีผู้เสนอทฤษฎีในการอธิบายบุคลิกภาพมาแล้วเป็นจำนวนมาก ทั้งจากนักจิตวิทยา และสาขาอาชีพอื่น ๆ ทำให้คำอธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพมีความหลากหลาย โดยสามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มทฤษฎีต่าง ๆ ตามแนวทางการศึกษาว่าผู้ศึกษาเกี่ยวข้องกับงานสาขาใด เช่น กลุ่มทฤษฎีลักษณะนิสัย (trait-dispositional theories) กลุ่มทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (psychoanalytic theories) กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการ (development theories) กลุ่ม

ทฤษฎีมนุษยนิยม (humanistic theories) กลุ่มทฤษฎีด้านชีววิทยา (biological theories) และกลุ่มทฤษฎีจิตสังคม (social psychological theories) โดยในแต่ละกลุ่มทฤษฎีก็จะมีคำอธิบายบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปตามแต่ละมุมมอง แต่อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพนั้น เพื่อเป็นการทำความเข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่จะกระทำในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งนั่นเอง

ความหมายของบุคลิกภาพ

คำว่า " บุคลิกภาพ" ตรงกับคำว่า personality ในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า *persona* ในภาษาละติน มีความหมายว่า หน้ากาก ซึ่งหมายถึง หน้ากากสำหรับสวมหน้าตัวละครในเวลาออกแสดงของชาวกรีก เพื่อใช้สื่อความหมายว่าตัวละครนั้นแสดงเป็นตัวอะไร มีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร

เมื่อกล่าวถึงคำว่า บุคลิกภาพ มีนักจิตวิทยาจำนวนมากที่พยายามให้คำจำกัดความกับคำว่าบุคลิกภาพนี้ แต่ยังไม่มีคำจำกัดความที่ได้รับการยอมรับว่ามีความถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด อาทิเช่น

Allport (1961) ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นกระบวนการการทำงานที่เป็นระบบของร่างกาย ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมและความคิดที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

Cattell (1950) ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นพฤติกรรมทั้งหมดของบุคคลทั้งที่สามารถสังเกตได้และสังเกตไม่ได้ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งสามารถช่วยในการทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นของบุคคลได้

Eysenck (1950) ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นระบบการทำงานร่วมกันระหว่างร่างกาย อารมณ์ นิสัย และสติปัญญาของบุคคล ในการปรับตัวต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

Guilford (1959) ให้คำนิยามว่า บุคลิกภาพคือแบบแผนลักษณะนิสัยที่เป็นเอกลักษณ์ของบุคคล

Pervin (1990) เสนอว่า บุคลิกภาพเป็นระบบการทำงานที่ซับซ้อนร่วมกันระหว่างกระบวนการทางปัญญา ความรู้สึก และการกระทำของบุคคล เกิดเป็นรูปแบบที่เฉพาะของแต่ละบุคคลในการแสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยรวมถึงความทรงจำเหตุการณ์ในอดีต การกระทำในปัจจุบัน และอนาคตด้วย

แม้ว่าคำนิยามบุคลิกภาพจะมีความหลากหลาย แต่ก็พอจะสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะเฉพาะของบุคคลในการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกัน

การศึกษาบุคลิกภาพ

การศึกษาบุคลิกภาพนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ป่วยในคลินิก แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของทฤษฎีที่ยังมีไม่เพียงพอที่จะใช้อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน ในระยะต่อมา เมื่อได้มีผู้ตั้งทฤษฎีขึ้นมามากขึ้น จึงทำให้การศึกษาบุคลิกภาพมีผู้ให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น มีการศึกษาในบุคคลธรรมดาทั่วไปที่ไม่ได้มีอาการทางจิต รวมทั้งในวัยอื่น ๆ เช่น เด็ก และคนชราด้วย วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็มีความเป็นระบบมากขึ้น มีการพัฒนาเครื่องมือวัดต่าง ๆ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถทำนายพฤติกรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นของมนุษย์ได้ด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า มีกลุ่มทฤษฎีที่อธิบายบุคลิกภาพไว้หลายทฤษฎีด้วยกัน แต่ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาตามแนวคิดของกลุ่มทฤษฎีลักษณะนิสัยหรือพื้นนิสัย เนื่องจากแนวคิดของทฤษฎีนี้เป็นการทำความเข้าใจลักษณะนิสัยและพื้นนิสัยของบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน และสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ได้ โดยอาศัยลักษณะหลัก ๆ ของบุคคลนั้นมาพิจารณาประกอบ

ลักษณะนิสัย (personality trait)

มนุษย์มีความแตกต่างกันได้ในหลายมิติด้วยกัน ทั้งในประสบการณ์ในอดีต สติปัญญา ความคิด ค่านิยม ประสิทธิภาพในการทำงาน แต่นักจิตวิทยาส่วนใหญ่มักจะให้ความสนใจในความแตกต่างของลักษณะหลัก ๆ ที่สำคัญของมนุษย์เท่านั้น ซึ่งเราเรียกว่า ลักษณะนิสัย (traits) (Derlege, Winstead, & Jones, 2005) โดยเป็นความแตกต่างของบุคคลในแนวโน้มที่จะแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ที่คงที่ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยเรามักจะคุ้นเคยกับคำคุณศัพท์ที่ใช้อธิบายลักษณะนิสัยต่าง ๆ กันในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว โดยปรากฏอยู่ในพจนานุกรม หนังสือ วารสาร รวมทั้งคำพูดที่เราใช้อธิบายตนเองและผู้อื่น

มีคำคุณศัพท์ที่ใช้อธิบายลักษณะนิสัยจำนวนมากในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งสามารถนำคำศัพท์มารวบรวมเป็นกลุ่มคำที่มีความใกล้คียงกัน ก็พบว่ามีกลุ่มคำศัพท์กว่าร้อยชนิด เช่น กลุ่มด้านการอธิบายตัวตน กลุ่มด้านการควบคุมตนเอง กลุ่มด้านการติดต่อกับผู้อื่น ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้ก็

ได้ปรากฏอยู่ในทฤษฎีทางจิตวิทยาต่าง ๆ จำนวนมาก และถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เราสามารถเข้าใจความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของมนุษย์ได้มากขึ้น

คำศัพท์ที่ใช้อธิบายลักษณะนิสัยบางคำนั้นก็มีความหมายเหมือนกัน (synonyms) เพียงแต่เรียกต่างกัน เช่น careful cautious และ thoughtful ซึ่งมีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน คือ เป็นการที่บุคคลมีความคิด พิจารณาถึงผลที่อาจเกิดขึ้นก่อนที่จะกระทำ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในสิ่งไม่ดีที่อาจเกิดขึ้นได้ การที่จะแยกแยะคำศัพท์ที่ใช้อธิบายถึงลักษณะนิสัยเหล่านี้ได้นั้น ต้องอาศัยการประเมินอย่างเป็นระบบ โดยผู้ที่เป็นผู้บุกเบิกแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ได้แก่ Klages (1932) โดยเริ่มต้นจากการรวบรวมคำศัพท์ที่ใช้อธิบายถึงลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล แต่ก็ยังไม่ได้มีการสรุปผลการค้นคว้าจนเป็นที่แน่นอน ต่อมาในปี 1936 Allport และ Odbert ได้ศึกษาค้นคว้าในลักษณะเดียวกัน โดยการรวบรวมคำศัพท์เกี่ยวกับบุคลิกภาพจากพจนานุกรม ได้คำศัพท์ประมาณ 550,000 คำ และตัดพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกันออกไปจนเหลือคำทั้งหมด 18,000 คำ หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1943 Cattell ได้นำรายการคำศัพท์ที่ Allport และ Obert รวมรวมไว้มาจัดกลุ่ม โดยคัดคำที่ซ้ำกันออก และวิเคราะห์ทางสถิติต่อโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ได้บุคลิกภาพทั้งหมด 16 มิติ ซึ่งในแต่ละมิติ จะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามเป็นคู่ ๆ เช่น ผ่อนคลายกับเคร่งเครียด (relaxed versus tense)

หลังจากที่ทฤษฎีลักษณะนิสัยได้เผยแพร่ออก ก็มีนักจิตวิทยาหันมาสนใจศึกษาเรื่องบุคลิกภาพตามแนวทฤษฎีนี้อีกหลายคนด้วยกัน รวมทั้ง Costa และ McCrae (1985) ซึ่งได้ผสมผสานระหว่างการวิเคราะห์คำคุณศัพท์ และการใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าโครงสร้างและองค์ประกอบของบุคลิกภาพนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 5 องค์ประกอบใหญ่ ซึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบตามแนวคิดของ Costa และ McCrae มาเป็นตัวแปรที่สำคัญของการวิจัย โดยการนำมาหาความสัมพันธ์และทำนายองค์ประกอบของความรักและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง สามารถอธิบายบุคลิกภาพได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังไม่เคยมีการวิจัยในประเทศไทยที่นำแนวคิดตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมาศึกษาร่วมกับตัวแปรองค์ประกอบของความรัก และความพึงพอใจในความสัมพันธ์โดยตรง จึงเป็นที่น่าศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ (Big Five Personality Factors)

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การแบ่งประเภทของบุคลิกภาพได้รับความสนใจจากนักจิตวิทยาจำนวนมาก โดยแนวคิดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบนี้ มีจุดเริ่มต้นจากการนำสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบมาช่วยในการศึกษาบุคลิกภาพ ทำให้สามารถจัดกลุ่มของบุคลิกภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การแบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้ถูกนำเสนอจากนักจิตวิทยาหลายท่านด้วยกัน เช่น Norman (1963) Borgatta (1964) Digman (1990) Goldberg (1990) ซึ่งแต่ละท่านก็มีการตั้งชื่อเรียกองค์ประกอบที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีความหมายและลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

แต่ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับมากที่สุดในการอธิบายบุคลิกภาพ คือ ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบของ Costa และ McCrae (1985) ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในจิตวิทยาบุคลิกภาพ และได้รับการกล่าวถึงว่าทำให้เกิดความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วต่อการอธิบายโครงสร้างบุคลิกภาพซึ่งมีความจำเป็นต่อการใช้อธิบายบุคลิกภาพของบุคคลในระดับสากลได้ และยังเป็นกรอบของการอธิบายในการประเมินบุคคลแต่ละบุคคลอีกด้วย (Letzring, 2008)

Costa และ McCrae (1985) ได้ขยายแนวความคิดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อจาก Norman (1963) แต่ได้มีการพัฒนารูปแบบการวัดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลาย ๆ แบบประกอบกัน เช่น การใช้แบบสอบถาม การให้ประเมินตนเอง และการสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่รอบข้างเกี่ยวกับบุคลิกภาพของบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น ๆ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า บุคลิกภาพนั้นสามารถแบ่งย่อยได้เป็น 5 องค์ประกอบเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับข้อค้นพบของนักวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของบุคลิกภาพอื่น ๆ ที่ค้นพบว่าบุคลิกภาพสามารถแบ่งย่อยได้เป็น 5 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

การใช้ชื่อเรียกบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่าง ๆ ของนักจิตวิทยา (Carver & Scheier, 2004)

องค์ประกอบ	Fiske (1949)	Norman (1963)	Borgatta (1964)	Costa และ McCrae (1985)	Digman (1990)
1	social adaptability	surgency	assertiveness	extraversion	extraversion
2	conformity	agreeableness	likeability	agreeableness	friendly compliance
3	will to achieve	conscientiousness	responsibility	conscientiousness	will to achieve
4	emotional control	emotionality	emotionality	neuroticism	neuroticism
5	inquiring intellect	culture	intelligence	openness to experience	intellect

จากตารางพบว่า ลักษณะองค์ประกอบย่อยบางลักษณะนั้น ค่อนข้างมีความคล้ายคลึงกัน แต่ชื่อเรียกที่ได้รับการนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุด ได้แก่ ชื่อเรียกของ Costa และ McCrae (1985) โดยมีความแตกต่างกับข้อค้นพบของ Norman (1963) ตรงที่องค์ประกอบด้าน Culture ซึ่ง Costa และ McCrae พบว่า มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (factor loading) ที่ค่อนข้างน้อย และควรที่จะเปลี่ยนองค์ประกอบนี้เป็น การเปิดรับประสบการณ์ (openness to experience) จึงจะเหมาะสมกว่า ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบของ Costa และ McCrae (1985) นี้ไม่เพียงแต่จะมีชื่อเสียงเป็นอย่างมากและสามารถใช้อธิบายบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ได้เท่านั้น แต่ยังสามารถใช้อธิบายบุคลิกภาพในวัยเด็กและวัยรุ่นอายุระหว่าง 7-17 ปีได้อีกด้วย (Liebert & Liebert, 1998) โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4

รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของบุคลิกภาพ เสนอโดย Costa และ McCrae (1985)

องค์ประกอบ	การประเมินลักษณะในแต่ละองค์ประกอบ
Neuroticism	เป็นการปรับตัว (adjustment) หรือความมั่นคงทางอารมณ์ (emotional instability) เป็นการระบุความแตกต่างระหว่างบุคคลในแนวโน้มที่จะเกิดภาวะความเครียดทางจิตใจ ความคิดที่ตรงกับความจริง มีพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาที่ไม่เหมาะสม
Extraversion	เป็นปริมาณและความเข้มข้นของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประเมินโดยดูจากระดับกิจกรรมสังคม การยากง่ายของการเกิดพฤติกรรม และระดับความรู้สึกสนุกสนานกับกิจกรรมทางสังคม
Openness to Experience	เป็นแนวโน้มของบุคคลที่ชื่นชอบจะแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ชอบสำรวจสิ่งที่ไม่คุ้นเคย
Agreeableness	เป็นลักษณะทางด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของบุคคล ที่มีแนวโน้มที่จะแสวงหาความราบรื่น ทั้งในความคิด ความรู้สึก และเจตคติต่อผู้อื่น จึงมักที่จะแสดงพฤติกรรมยอมตาม ไม่ขัดแย้ง
Conscientiousness	เป็นระดับการวางแผนจัดการ และแรงจูงใจที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

ความไม่มั่นคงในอารมณ์ (Neuroticism ใช้อักษรย่อ N)

เป็นแนวโน้มในการเกิดประสบการณ์อารมณ์ทางลบของบุคคล เป็นความบกพร่องในการปรับตัวทางอารมณ์ของบุคคล ซึ่งเป็นแนวโน้มที่จะเกิดภาวะความเครียดทางจิตใจ (psychological distress) เช่น ความรู้สึกวิตกกังวล ไม่มั่นคง ประหม่า กลัว ซึมเศร้า โกรธ นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงภาวะอารมณ์ที่สับสนที่แทรกซ้อนต่อการปรับตัวด้วย บุคคลที่ได้คะแนน N สูงมีแนวโน้มที่จะมีความคิดที่ขาดเหตุผล มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองน้อย และเผชิญต่อความเครียดได้ไม่ดีเท่าคนอื่น และอาจเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางจิตบางชนิดได้

ผู้ที่มีคะแนนด้าน N ต่ำ จะเป็นบุคคลที่ไม่ค่อยซึมเศร้าง่าย ไม่ค่อยมีอารมณ์ทางลบ ค่อนข้างเป็นคนที่สงบ มีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีอารมณ์ลบคงอยู่ได้ไม่นาน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นบุคคลที่มีอารมณ์ทางบวกสูงเสมอไป

ความไม่มั่นคงในอารมณ์ ประกอบไปด้วย 6 ด้านย่อย ดังนี้

N1 : ความวิตกกังวล (anxiety) เป็นลักษณะด้านหลักของความไม่มั่นคงในอารมณ์ (N) โดยบุคคลจะมีความรู้สึกกลัว มีแนวโน้มที่จะวิตกกังวลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ง่าย ระบบการทำงานด้านความตื่นตัวทางสมอง (fight-or flight system) ทำงานได้ง่ายกว่าบุคคลปกติ ทำให้บุคคลระมัดระวังตัวตลอดเวลา เพราะกลัวว่าจะมีสิ่งไม่ดี หรือสิ่งที่อันตรายเกิดขึ้นกับตน บุคคลมีคะแนนด้านนี้ต่ำ แสดงว่ามีความสงบ ผ่อนคลาย ไม่วิตกกังวลได้ง่าย

N2 : ความโกรธแบบเป็นปรปักษ์ (angry hostility) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะเกิดความโกรธได้ง่าย มีความคับข้องใจ รู้สึกรำคาญ และแสดงความเป็นปรปักษ์ต่อผู้อื่น โดยขึ้นอยู่กับระดับการยอมตาม (level of agreeableness) ของบุคคล บุคคลที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำจะเป็นคนที่สงบ ไร้ความวิตกกังวล และโกรธยาก ส่วนบุคคลที่มีคะแนนด้านนี้สูง จะมีลักษณะโกรธง่าย แม้กับเพียงเรื่องผิดใจเพียงเล็กน้อย

N3 : ความซึมเศร้า (depression) เป็นลักษณะของบุคคลที่เกิดอารมณ์ซึมเศร้าได้ง่าย ส่งผลให้การดำรงชีวิตเป็นแบบขึ้น ๆ ลง ๆ ตามระดับความซึมเศร้า มักเกิดความรู้สึกเศร้าหดหู่ใจได้บ่อย ๆ คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ แทบจะไม่มีประสบการณ์ทางอารมณ์เหล่านี้เลย แต่ก็อาจเป็นคนที่เฉย ไม่จำเป็นต้องร่าเริงตลอดเวลาก็ได้

N4 : ความสำนึกในตนเอง (self-consciousness) เป็นบุคคลที่ไวต่อการรับรู้ว่าผู้อื่นคิดต่อตนอย่างไร มีความเครียดและไม่สบายใจเมื่อต้องอยู่ท่ามกลางผู้อื่น กลัวว่าตนเองจะถูกทิ้งหรือถูกหัวเราะเยาะจากผู้อื่น มองว่าตนเองเป็นคนด้อย เขินอายและวิตกกังวลทางสังคม คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ ก็ไม่ได้แสดงว่าเป็นคนที่มีทักษะทางสังคมที่ดี แต่อาจสามารถปรับตัวเมื่อต้องอยู่ท่ามกลางผู้คนได้ดีกว่าคนที่มีคะแนนด้านนี้สูง

N5 : การกระทำตามความต้องการเฉพาะหน้า (impulsiveness) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมความปรารถนาและแรงกระตุ้นอย่างรุนแรงของตนเองได้ ความปราถนา เช่น ความอยากอาหาร ความปรารถนาทางเพศ หรือสิ่งยั่วยุอื่นๆ บุคคลจะไม่สามารถหยุดยั่งไม่ให้กระทำตามใจได้ และมักไม่ชอบรอคอยผลลัพธ์ระยะยาว คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะมีความสามารถในการหยุดยั้งความต้องการของตนเองได้ และมีความทนทานต่อความคับข้องใจในระดับสูงได้

N6 : ความเปราะบาง (vulnerability) เป็นลักษณะความเปราะบางต่อความเครียดของบุคคล เนื่องจากมักมีปัญหาในการจัดการความเครียดที่เกิดขึ้น บุคคลที่มีคะแนนด้านนี้สูงจะรู้สึกว่าไม่สามารถจัดการกับความเครียดได้ กลายเป็นคนพึ่งพาคนอื่น หมดหวัง เมื่อ

ต้องเผชิญกับสถานการณ์ฉุกเฉิน จะเกิดความรู้สึกหวาดกลัว ตื่นตระหนก และสับสน คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะรับรู้ตนเองว่าสามารถที่จะจัดการกับตนเองในสถานการณ์ยาก ๆ ได้

การเปิดตัว (Extraversion **ใช้อักษรย่อ** E)

เป็นลักษณะของบุคคลที่ชอบเข้าสังคม ชอบการพบปะพูดคุยกับผู้อื่น ชอบอยู่ในกลุ่มคน มีลักษณะเป็นคนเปิดเผยตนเอง มีอารมณ์ทางบวกเกิดขึ้นได้บ่อย มีแนวโน้มที่จะเป็นคนมีนิสัยร่าเริง มองโลกในแง่ดี กระตือรือร้น ชอบเหตุการณ์ที่ตื่นเต้นเร้าใจ และเรียกร้องสิทธิ์ของตนเอง บุคคลที่มีลักษณะตรงกันข้ามจะเรียกว่า introvert มักจะเป็นคนที่ค่อนข้างเงียบ ไม่ชอบเข้าสังคม ชอบอยู่คนเดียว แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นคนที่ขาดทักษะทางสังคม หรือขี้อาย หากแต่เป็นบุคคลที่ต้องการอยู่คนเดียว ไม่ชอบการกระตุ้นจากสังคม จึงดูเหมือนเป็นคนที่ไม่เป็นมิตรหรือไม่สนใจผู้อื่น

การเปิดตัว แบ่งเป็น 6 ด้านย่อย ดังนี้

E1 : ความอบอุ่น (warmth) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่อบอุ่น เข้ากับผู้อื่นได้ดี เปิดเผยอารมณ์ความรู้สึกทางบวกของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้ เป็นคนมีเมตตาและมีความจริงใจ มีความชอบและผูกพันใกล้ชิดกับคนอื่นง่าย คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ มักเป็นคนที่สงบเสงี่ยม มีพิธีรีตองในเรื่องต่าง ๆ มาก และเฉยเมยมากกว่าคนที่มีคะแนนสูง

E2 : การชอบรวมกลุ่ม (gregariousness) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่ชอบสมาคมกับคนอื่น ชอบเข้าสังคม เป็นคนที่สนุกสนานร่าเริง ชอบความตื่นเต้นที่ได้อยู่ในฝูงชน คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำมักไม่เสาะแสวงหาหรือหลีกเลี่ยงการเข้าสังคม ไม่ชอบการถูกกระตุ้นทางสังคม มีแนวโน้มที่จะเป็นคนขี้เหงามากกว่าคนที่มีคะแนนด้านนี้สูง

E3 : ความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (assertiveness) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่ชอบเข้าไปเปลี่ยนหรือบังคับให้คนอื่นทำตามตนเอง แสดงความเหนือกว่าคนอื่น มีอำนาจและมีอิทธิพลต่อสังคม จึงมักกลายเป็นผู้นำกลุ่มบ่อย ๆ คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ มักไม่ชอบแสดงสิทธิ์ของตนเอง มักชอบอยู่เบื้องหลังปล่อยให้คนอื่นเป็นฝ่ายพูดเสมอ

E4 ; ความกระตือรือร้น (activity) เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นกระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ชอบทำสิ่งต่าง ๆ เร็ว มีความรู้สึกว่ามีพลังอยู่ภายในอย่างเต็มเปี่ยม ไม่ต้องการหยุดนิ่ง จึงมักจะกระตือรือร้นที่จะไปสู่การมีชีวิตที่เร่งรีบ คนที่

มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะเป็นคนไม่เร่งรีบ สบาย ๆ มีความผ่อนคลาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเป็นคนขี้เกียจหรือเฉื่อยชา

E5 : การแสวงหาความตื่นเต้น (excitement-seeking) เป็นคนที่เบื่อสิ่งต่าง ๆ ได้ง่าย จึงต้องแสวงหาสิ่งที่กระตุ้นที่เข้มข้นยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจตอบสนองอยู่เสมอ ชอบสิ่งเร้า เช่น สี เสียง ประสบการณ์ที่มีระดับการกระตุ้นสูง (high level of stimulation) คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำจะรู้สึกต้องการความตื่นเต้นเร้าใจน้อย ไม่ชอบสิ่งเร้าที่กระตุ้นสูง ชอบชีวิตที่สงบ ๆ

E6 : อารมณ์ทางบวก (positive emotions) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะเกิดอารมณ์ทางบวกได้ง่าย เช่น ความสุข ความกระตือรือร้น การมองโลกในด้านดี ความสนุกสนาน คนที่มีคะแนนด้านนี้สูง จะเป็นบุคคลที่มักรายงานว่ามีประสบการณ์อารมณ์ทางบวกได้บ่อย เป็นคนร่าเริง มองโลกในแง่ดี คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ ไม่จำเป็นว่าจะเป็นคนที่ไม่มีความสุข แต่จะเป็นคนที่มีความร่าเริงน้อย ไม่ค่อยมีชีวิตชีวา

การเปิดรับประสบการณ์ (Openness to Experience **ใช้อักษรย่อ** O)

เป็นลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปัญญา โดยเกี่ยวข้องกับการจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ โดยบุคคลที่มีคะแนนด้าน O สูง จะเป็นคนที่ค่อนข้างมีจินตนาการไวต่อความรู้สึก การรับรู้ความงามของศิลปะ ไวต่อความงาม ชอบใช้สติปัญญา รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ดี บุคคลที่มีคะแนนด้าน O ต่ำ มักชอบมีความคิดแบบอนุรักษ์นิยม ชอบคิดตามกรอบประเพณีดั่งเดิม ชอบสิ่งที่เรียบ ๆ ไม่ซับซ้อนหรือลึกซึ้งมากนัก ไม่สนใจด้านศิลปะหรือวิทยาศาสตร์ การตอบสนองทางอารมณ์ไม่มากนัก

การเปิดรับประสบการณ์ แบ่งเป็น 6 ด้านย่อย ดังนี้

O1 ; ความเพ้อฝัน (fantasy) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่ชอบจิตนาการเรื่องต่าง ๆ โดยมักมีจินตนาการที่มีชีวิตชีวา ชอบเพ้อฝัน มีความคิดสร้างสรรค์เป็นรูปแบบของตนเอง ชอบจิตนาการถึงสิ่งที่แปลกใหม่ อนาคตที่ดี การมีฐานะร่ำรวย คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะเป็นคนที่ไม่ชอบคิดจินตนาการเรื่องที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้จริง มีความคิดอยู่ในกรอบเดิม ๆ ชอบคิดถึงแต่สิ่งที่อยู่ใกล้

O2 : การมีสุนทรียภาพ (aesthetics) เป็นบุคคลที่ชื่นชอบความงามของศิลปะอย่างแท้จริง รักความสวยความงาม ทั้งในด้านงานศิลปะและในธรรมชาติ สามารถมีอารมณ์

อ่อนไหวไปกับสุนทรียภาพต่าง ๆ เช่น กลอน บทกวี เพลง งานศิลปะ คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำจะเป็นคนที่ไม่ค่อยสนใจงานศิลปะ หรือเรื่องความสวยความงาม

O3 : ความรู้สึก (feeling) เป็นบุคคลที่สามารถรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ง่าย คนที่มีคะแนนด้านนี้สูงจะรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง และสามารถเปิดรับอารมณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบได้ดีกว่าผู้อื่น คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำจะมีอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่เข้มข้นมากนัก ไม่เห็นว่าการรับรู้ถึงอามณ์มีความสำคัญ

O4 : การกระทำ (actions) เป็นบุคคลที่ชื่นชอบที่จะลองทำสิ่งใหม่ ๆ หรือได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ เป็นบุคคลที่เบื่อจะกระทำอะไรซ้ำ ๆ หรือเป็นกิจวัตรประจำวัน คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะชอบยึดติดกับสิ่งเดิม ๆ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีปัญหาเมื่อต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ๆ

O5 : ความคิด (ideas) เป็นบุคคลที่ชอบเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับตนเอง มีความอยากรู้อยากเห็น มีความคิดที่แปลกใหม่ ชอบใช้ความคิดไตร่ตรอง คิดแก้ปัญหา คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะเป็นคนที่ไม่ชอบใช้ความคิด ไม่มีความคิดแปลกใหม่ มีความสนใจอยู่เพียงในบางเรื่องเท่านั้น

O6 : ค่านิยม (values) เป็นบุคคลที่กล้าเปิดเผยค่านิยมของตนเอง ชอบมีความคิดท้าทายอำนาจ ท้าทายการเปลี่ยนแปลง ต่อต้านแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยม ประเพณีนิยมแบบสมัยเก่า คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ มีแนวโน้มจะเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยม ยึดติดในค่านิยมตามสังคม ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง

ความเป็นมิตร (Agreeableness **ใช้อักษรย่อ** A)

เป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะยอมตามผู้อื่น ชอบที่จะร่วมมือ ชอบความกลมกลืนทางสังคม (social harmony) เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นก่อนตนเอง บุคคลที่มีคะแนนด้าน A สูง มักจะมีค่านิยมที่เกี่ยวกับอยู่ร่วมกับผู้อื่น มองธรรมชาติของมนุษย์ในแง่ดี มีความซื่อสัตย์จิตใจดี และไว้วางใจได้ จึงมักมีลักษณะนิสัยที่มีความเป็นกันเอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ชอบความปรองดอง

บุคคลที่มีคะแนนด้าน A ต่ำ มักจะสนใจในผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก มากกว่าการได้อยู่ร่วมกับผู้อื่น มักจะไม่สนใจในทุกข์สุขของผู้อื่น ไม่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น บางครั้งมีความสงสัยในแรงจูงใจของการกระทำของผู้อื่น จึงมีความหวาดระแวง ไม่เป็นมิตร และไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น

ความเป็นมิตร แบ่งออกเป็น 6 ด้านย่อย ดังนี้

A1 : ความไว้วางใจ (trust) เป็นบุคคลที่มีความคิดพื้นฐานว่า มนุษย์ทุกคนไว้วางใจได้ ซื่อสัตย์ ความมีความตั้งใจจะกระทำดี มักจะเป็นคนที่ให้อภัยผู้อื่น และพร้อมจะลืมสิ่งไม่ดีของผู้อื่นได้ง่าย คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ เป็นคนที่ไม่ไว้วางใจผู้อื่น มีแนวโน้มที่จะเย้ยหยัน ดูถูกคนอื่น มองคนอื่นว่าไม่มีความซื่อสัตย์ เป็นคนอันตราย

A2 : ความตรงไปตรงมา (straightforwardness) เป็นบุคคลที่ไม่ต้องการจะแสร้งทำตน หรือจัดกระทำตนเองให้เป็นที่ประทับใจของผู้อื่น จึงมีความจริงใจ ไม่โกหกหลอกลวง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม เป็นตัวของตัวเอง คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะเป็นคนที่ชอบหลอกลวงผู้อื่น เจ้าเล่ห์ ชอบประจบสอพลอ เพื่อให้คนอื่นไว้วางใจ โดยจะพยายามระมัดระวังการแสดงความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองออกมา

A3 : การเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น (altruism) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เป็นคนจิตใจดี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยมีความคิดว่า การได้ช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้ตนเองนั้นจะมีความสุข ได้เติมเต็มความต้องการภายในของตนเอง (self-fulfillment) จึงกระตือรือร้นที่จะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะเป็นคนที่เห็นตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่ชอบที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

A4 : การยอมตาม (compliance) เป็นลักษณะของบุคคลที่ไม่ชอบการต้องเผชิญหน้ากันในความขัดแย้งต่าง ๆ จึงมีแนวโน้มที่จะปรองดอง ประสานประโยชน์ ปฏิเสธการทำตามความต้องการของตนเองหากสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ผู้อื่นไม่ต้องการ จึงมีแนวโน้มที่จะกระทำตามความต้องการของผู้อื่น ไม่ค่อยแสดงความก้าวร้าว มีความอ่อนโยน คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำจะเป็นคนที่ชอบแข่งขัน ไม่กลัวที่จะเผชิญหน้า มักแสดงความก้าวร้าวหากผู้อื่นขัดขวางความต้องการของตน

A5 : การถ่อมตัว (modesty) เป็นคนที่ไม่ค่อยชอบแสดงความสามารถของตนเอง ไม่พูดหรือแสดงว่าตนเองเก่งกว่าผู้อื่น เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน แต่ไม่ได้แสดงว่าจะเป็นคนที่ไม่มีความมั่นใจหรือขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ เป็นบุคคลที่ชอบแสดงว่าตนมีอำนาจเหนือผู้อื่น หลงตัวเอง มองตัวเองว่าเก่งกว่าผู้อื่น จึงอาจแสดงการดูถูกผู้อื่น อวดดี หยิ่งยโส

A6 : การมีจิตใจอ่อนโยน (tender-mindedness) เป็นบุคคลที่มีจิตใจดี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้ง่าย มองมนุษย์ในด้านดี จึงมักจะชอบทำตามที่ผู้อื่นร้องขอ คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ เป็นคนที่ใช้เหตุผลเป็นเกณฑ์สำคัญในการตัดสินใจ ไม่ใช้อารมณ์มองตัวเองตามความเป็นจริง จึงไม่กระทำตามคำร้องขอด้วยความสงสาร

การมีจิตสำนึก (Conscientiousness **ใช้อักษรย่อ** C)

เป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงความมีวินัยในตนเอง รู้จักหน้าที่ มีจุดมุ่งหมายที่จะประสบความสำเร็จ บุคคลที่มีคะแนนด้าน C สูง มักจะชอบวางแผนล่วงหน้า ส่งผลให้เป็นคนที่มีการควบคุมการกระทำของตนเอง และกำหนดทิศทางความต้องการภายในให้มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม หลีกเลี่ยงที่จะไม่กระทำในสิ่งที่มองเห็นว่าจะมีปัญหาเกิดขึ้น ถูกมองจากผู้อื่นว่าเป็นคนฉลาด เชื่อถือได้ ส่วนในแง่ลบ มักจะเป็นคนทำงานหนักมากเกินไป มีแนวโน้มต้องการความสมบูรณ์แบบ จริงจังกับทุก ๆ เรื่อง จึงดูเป็นคนเคร่งเครียดตลอดเวลา ไม่มีชีวิตชีวา น่าเบื่อ

บุคคลที่มีคะแนนด้าน C ต่ำ จะเป็นคนที่ไม่ค่อยมีความทะเยอทะยาน ไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต ดูไม่น่าเชื่อถือ ดำรงชีวิตไปตามความต้องการระยะสั้นของตนเอง ไม่สามารถทำตามแบบแผนที่ถูกกำหนดได้ แต่ก็จะเป็นบุคคลที่ไม่น่าเบื่อ และไม่เคร่งเครียดกับสิ่งต่าง ๆ มากเกินไป

การมีจิตสำนึก แบ่งเป็น 6 ด้านย่อย ดังนี้

C1 : ความสามารถ (competence) เป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย จึงมักเป็นคนที่มีความสามารถ มีไหวพริบ มั่นใจในตนเอง จัดการกับเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตได้ดี คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ เป็นบุคคลที่ขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง มองตนเองว่าไม่เก่ง สู้คนอื่นไม่ได้ จึงมักไม่เตรียมความพร้อมก่อนจะทำสิ่งต่าง ๆ ขาดความนับถือและการกำหนดตนเอง

C2 : ความมีระเบียบ (order) เป็นลักษณะของบุคคลที่มีการจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้ดี จัดการสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดหมดจด จะไม่ชอบสิ่งที่รกเกะกะ ซึ่งหากเป็นบุคคลที่มีความเป็นระเบียบสูงเกินไป อาจมีความผิดปกติทางจิตที่เรียกว่า โรคย้ำทำด้วยได้ คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะเป็นคนที่ไม่มีระเบียบวินัย ไม่จัดการสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่สะอาด

C3 : ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (dutifulness) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะระลึกถึงหน้าที่ของตนเองเสมอ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และคำสั่งที่ตนได้แสดงออกไป มีความระมัดระวัง รอบคอบ มักจะยึดมั่นต่อศีลธรรม กฎหมาย เนื่องจากมองว่าเป็นหน้าที่ของตนที่ต้องกระทำตาม คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะเป็นบุคคลที่ทำอะไรตามอารมณ์ของตนเอง ขาดการคำนึงถึงผลที่อาจเกิดขึ้น ไม่มีความละเอียดรอบคอบ

C4 : ความบากบั่นเพื่อความสำเร็จ (achievement Striving) เป็นลักษณะของบุคคลที่มุ่งแสวงหาความสำเร็จในระดับสูง มีแรงขับที่จะทำตนให้เป็นที่จดจำของผู้อื่น ในด้านของผู้ที่ประสบความสำเร็จ จึงทำงานหนักเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตนต้องการ คนที่มีคะแนนด้านนี้

ต่ำ เป็นบุคคลที่ขาดความกระตือรือร้น ไม่ต้องการมีชื่อเสียง หรือเป็นที่จดจำของใคร มีความพึงพอใจกับความสำเร็จในระดับต่ำของตนเอง

C5 : ความมีวินัยในตนเอง (self-discipline) เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความอดทนต่อความยากลำบาก และสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี จึงมักจะทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จ ไม่ล้มเลิกกลางคัน มีความอดทนสูง คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะเป็นบุคคลที่ไม่สู้งาน เบื่อง่าย ท้อแท้ง่าย ผัดวันประกันพรุ่ง จึงทำงานไม่ค่อยเสร็จ ไม่สามารถควบคุมบังคับตนเองให้ทำในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสำเร็จลุล่วง

C6 : ความรอบคอบ (deliberation) เป็นลักษณะของบุคคลที่คิดอย่างละเอียดรอบคอบถึงความเป็นไปได้ทุกอย่างที่อาจเกิดขึ้นก่อนที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ จะมีความระมัดระวังสูงสุขุม คนที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะเป็นคนที่ทำอะไรโดยไม่คิดถึงผลที่จะตามมาก่อน ขาดความรอบคอบ แต่ข้อดีคือ จะสามารถตัดสินใจสิ่งต่างได้เร็ว เพราะไม่ต้องเสียเวลาคิดพิจารณาผลดีผลเสียทุกอย่างก่อนตัดสินใจ

หลังจากที่ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบได้ถูกนำเสนอออกมาแล้วนั้น ได้มีการทดสอบความน่าเชื่อถือของทฤษฎีในหลากหลายรูปแบบด้วยกัน อาทิเช่น

Hong, Paunonen, และ Slade (2008) ได้ทดสอบความตรงของทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบโดยใช้การวัดหลาย ๆ รูปแบบ (multitrait-multimethod approach) คือ การใช้มาตรวัด NEO-FFI การใช้ Five Factor Nonverbal Personality Questionnaire และการให้ประเมินคำคุณศัพท์ โดยใช้ Bi-polar Adjective Rating Scale โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 295 คน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) พบว่า ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีความตรงในการจำแนก (discriminant validity) ความตรงเชิงลู่เข้า (convergent validity) และความตรงเมื่อเทียบกับเกณฑ์ (criterion-related validity) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Costa และ McCrae (1997) ได้ทดสอบทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ในบริบทของวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือวัดที่แปลตามภาษาของแต่ละประเทศนั้น ๆ ว่าจะยังคงสามารถใช้อธิบายบุคลิกภาพในวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้อีกหรือไม่ โดยทดสอบใน 7 วัฒนธรรมคือ อเมริกา เยอรมัน โปรตุเกส ฮิบบรู จีน เกาหลี และญี่ปุ่น กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 7,134 คน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีความสอดคล้องกันในแต่ละวัฒนธรรม ถึงแม้ว่า จะมีความแตกต่างบ้างเล็กน้อยในแต่ละองค์ประกอบ แต่โดยภาพรวมแล้ว มีความสอดคล้องกันในทุกวัฒนธรรม จึง

สามารถอนุมานได้ว่า ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบนั้น สามารถใช้อธิบายบุคลิกภาพของบุคคลได้อย่างเป็นสากลทั่วโลก

McCrae และ Costa (1987) ได้ทดสอบความตรงของโมเดลบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบระหว่างการเครื่องมือวัดและการสังเกต ให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 275 คน ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นมาตรวัด NEO-PI และใช้การสัมภาษณ์เพื่อนสนิทของกลุ่มตัวอย่าง (peer rating) จำนวน 738 คน โดยให้บรรยายลักษณะโดยใช้คำคุณศัพท์ต่าง ๆ แล้วจึงนำคำคุณศัพท์ที่ได้เหล่านั้นมาวิเคราะห์องค์ประกอบแยกกันระหว่างสองกลุ่ม ผลการวิเคราะห์พบว่า การให้ประเมินตนเองและการสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อนสนิท มีค่าความสอดคล้องระหว่างกลุ่มอยู่ที่ระหว่าง .25 - .62 และเมื่อนำคำคุณศัพท์จากกลุ่มเพื่อนมาวิเคราะห์องค์ประกอบแล้ว พบว่า สามารถแบ่งได้เป็น 5 องค์ประกอบเช่นเดียวกับการให้ประเมินตนเองอีกด้วย

มาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ

Costa และ McCrae (1985) ได้สร้างและพัฒนามาตรวัดชื่อว่า NEO Personality Inventory (NEO-PI) ขึ้นเพื่อใช้วัดบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ คือ ความไม่มั่นคงในอารมณ์ การเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก ต่อมาได้มีการปรับปรุงมาตรวัดใหม่ โดยมีการเพิ่มด้านย่อย (Facets) ของด้านความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึกเข้าไป รวมทั้งปรับข้อความในข้อกระทงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ได้เป็นมาตรวัด Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) (Costa & McCrae, 1992) NEO-PI-R ประกอบไปด้วยข้อกระทงจำนวน 240 ข้อ แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 5 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะแบ่งเป็นด้านย่อย ๆ อีก 6 ด้าน มาตรวัด NEO-PI-R ได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย เช่น ภาษาเยอรมัน ภาษาโปรตุเกส ภาษาจีน ภาษาฮิบบรู ภาษาเกาหลี และเป็นมาตรวัดที่ได้รับการยอมรับว่ามีสามารถใช้วัดบุคลิกภาพของบุคคลที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้โดยไม่มีปัญหาด้านวัฒนธรรม (cross-cultural consistency) อีกด้วย (Costa & McCrae, 1997)

อย่างไรก็ตาม แม้แบบวัดบุคลิกภาพ NEO-PI-R จะได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลาย แต่ก็มีข้อโต้แย้งว่าข้อกระทงยาวเกินไป เนื่องจากมีลักษณะเป็นประโยค ทำให้ผู้ตอบรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่ตั้งใจในการตอบ อีกทั้งในบางคำถามนั้นก็ยากแก่การทำความเข้าใจ (Burisch, 1984) Benet-Martinez และ John (1998) จึงได้พัฒนามาตรวัดบุคลิกภาพ Big Five Inventory หรือ BFI ขึ้นมา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำคุณศัพท์ ไม่ได้เป็นประโยคเหมือน NEO-PI-R จึงง่ายแก่การทำความเข้าใจมากกว่า อีกทั้งทำให้ข้อกระทงสั้นลง ใช้เวลาในการตอบไม่นานนัก ผู้ตอบแบบสอบถามไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการตอบ แบบสอบถามที่ได้จึงมีคุณภาพและสามารถ

นำมาใช้ในการวิจัยได้มากขึ้น ซึ่งหลังจากที่มาตรวัด BFI ได้ถูกนำเสนอออกไปแล้วนั้น ได้มีผู้สนใจนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยมาแล้วอย่างแพร่หลาย (Aziz & Jackson, 2001; Letzring, 2008; Ready, Michael, & Robinson, 2008) รวมทั้ง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกมาตรวัด BFI มาใช้เป็นเครื่องมือของการวิจัยอีกด้วย

บุคลิกภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำนายถึงความสำเร็จ รวมทั้งความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (Hendrick & Hendrick, 1991) ดังนั้น การที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักได้อย่างครอบคลุม จึงควรที่จะศึกษาความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญในการศึกษาด้านความรักและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอีกด้วย

ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (relationship satisfaction)

ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของบุคคลที่ใช้ในการประเมินระดับความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) (White, Hendrick, & Hendrick, 2004) และยังเป็นตัวแปรที่สำคัญในการประเมินระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอีกด้วย ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มีประโยชน์อย่างมากในการนำมาใช้เพื่อการให้คำปรึกษาปัญหาของคู่สมรส นอกจากนี้ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์นั้น ยังมีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ และตัวแปรด้านความสัมพันธ์อื่น เช่น ความใกล้ชิด การเปิดเผยตนเอง และความไว้วางใจ

ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อคู่รัก อันเนื่องมาจากการประเมินระดับการมีปฏิสัมพันธ์ การพูดคุย และการทำกิจกรรมร่วมกัน (Hendrick & Hendrick, 1989) โดยพิจารณาว่าความสัมพันธ์นั้นตรงตามความคาดหวังของบุคคลหรือไม่ ซึ่งเรามักจะพบว่า ความพึงพอใจในความสัมพันธ์นั้นมักจะมีระดับที่ลดลงหลังจากหนึ่งปีแรกของความสัมพันธ์ โดยในการวิจัยในต่างประเทศหลายงานวิจัยพบว่า คู่สมรสประเมินระดับความพึงพอใจและความสุขลดลงหลังจากผ่านช่วง 1 ปีแรก (Glenn, 1990; Locke & Wallace, 1959; Tucker & Aron, 1993) ซึ่ง Rollins และ Feldman (1970) ได้สันนิษฐานว่าเกิดจากสาเหตุหลัก ๆ 3 สาเหตุ คือ

1. การกลับสู่ระดับปกติของความรู้สึกมีความสุขและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (normal rebound) เมื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับคู่รักในระยะแรกนั้น บุคคลจะเกิดความรู้สึกมีความสุขและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่เพิ่มสูงกว่าปกติ เนื่องจากการได้มีประสบการณ์ที่น่าประทับใจกับคู่รักของตน ได้พบเจอกับเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ เช่น การหมั้น

หมาย การแต่งงาน ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่สูงกว่าปกติ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป ระดับความรู้สึกของบุคคลจะค่อย ๆ กลับมาสู่ระดับปกติ ทำให้บุคคลรายงานว่าตนเองมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์น้อยลง

2. การสึกกร่อนทางอารมณ์ต่อกัน (emotional erosion) เป็นการที่บุคคลได้มีความสัมพันธ์ที่สนิทกัน ย่อมมีเรื่องที่ขัดแย้ง เกิดการโต้เถียงกันมากขึ้น มีเรื่องราวที่ต้องคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอดเวลา จึงนำมาสู่การเกิดความเครียดทางอารมณ์ ซึ่งถ้าบุคคลไม่สามารถปรับตัว และหาทางแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมได้ ก็จะนำมาสู่ความขัดแย้ง และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่ลดลงได้

3. การลดลงของแรงจูงใจในความต้องการรักษาสัมพันธภาพระหว่างกัน (motivational erosion) เมื่อบุคคลได้มาอยู่ร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนจุดมุ่งหมาย ความต้องการของตนเอง แต่ในขณะเดียวกัน ตนเองก็ต้องพยายามทำจุดมุ่งหมายของตนเองให้สำเร็จด้วย การที่บุคคลประเมินว่าอีกฝ่ายไม่สามารถช่วยสนับสนุนให้ตนเองทำตามจุดมุ่งหมายให้สำเร็จได้นั้น และอีกฝ่ายไม่สามารถทำให้จุดมุ่งหมายที่ได้คิดไว้ร่วมกันนั้นเป็นผลสำเร็จ นำมาสู่การมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในระดับที่ลดลงได้

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสงสัยว่า ปัจจัยใดที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของบุคคล ซึ่งได้มีผู้เสนอว่า ปัจจัยด้านการสื่อสาร (communication) ระหว่างกันในความสัมพันธ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ Troy (2000) ได้ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการเกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดของบุคคล (intimate relationship satisfaction) โดยวิจัยกับนักศึกษาจำนวน 40 คน ให้ผู้ร่วมการวิจัยตอบมาตรวัดรูปแบบการสื่อสารชนิดต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรที่สำคัญต่อการเกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รักนั้น คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) การสื่อสารด้านเพศ (sexual communication) และการสื่อสารด้านอารมณ์ความรู้สึก (communication affect) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การที่คู่รักมีทักษะด้านการสื่อสารที่ดีระหว่างกัน จะนำมาซึ่งการมีสัมพันธภาพที่ดี และก่อให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ นอกจากนี้ เมื่อนำคะแนนจากแบบวัดด้านการปรับตัวของคู่รัก (Dyadic Adjustment Scale: DAS) มาหาความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย

Bruns (1993) ได้ศึกษาความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และได้แบ่งมิติของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการสื่อสารและการเปิดเผยตนเอง (communication and openness)
2. ด้านการแก้ไขความขัดแย้งและการโต้แย้งระหว่างกัน (resolving conflicts and arguments)
3. ด้านระดับความรักและความห่วงใย (degree of affection and caring)
4. ด้านความใกล้ชิดสนิทสนม (intimacy and closeness)
5. ด้านความพึงพอใจในบทบาทของตนเอง (satisfaction with the person's role)
6. ด้านความพึงพอใจในบทบาทของอีกฝ่าย (satisfaction with the other person's role)
7. ด้านความพึงพอใจในความสัมพันธ์โดยรวม (overall satisfaction with your relationship

Bruns (1993) ได้นำมิติด้านความพึงพอใจในความสัมพันธ์ดังกล่าวมาพัฒนาเป็นมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (Relationship Satisfaction Scale) ขึ้น และให้บุคคลประเมินระดับความพึงพอใจต่อทั้ง 7 มิติของความสัมพันธ์ แบ่งการประเมินออกเป็น 6 ช่วง ซึ่งมาตรวัดนี้นอกจากจะใช้ในการประเมินความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักแล้วนั้น ยังสามารถนำมาใช้กับบุคคลในครอบครัว เพื่อน หรือบุคคลทั่วไปในสังคมได้อีกด้วย

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์

Hendrick, Hendrick, และ Adler (1988) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อความรัก ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และการดำรงอยู่ของความสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่เป็นคู่รัก จำนวน 57 คู่ โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบมาตรวัดเจตคติ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความรักแบบเสน่หามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ในขณะที่ความรักแบบไม่ผูกมัดมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์สำหรับเพศชาย ส่วนความรักแบบมิตรภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ความรักแบบลุ่มหลงมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์สำหรับเพศหญิง นอกจากนี้ Hendrick และคณะ ยังวิจัยกับกลุ่มย่อย โดยเพิ่มปัจจัยเจตคติเกี่ยวกับเพศ การเห็นคุณค่าในตนเอง การเปิดเผยตนเอง การผูกมัด การลงทุน และความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ พบว่า ทุกตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Markman (1979) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในอนาคตของคู่รักที่วางแผนจะแต่งงานกัน โดยใช้รูปแบบการศึกษาแบบเก็บข้อมูล

ระยะยาว (Longitudinal study) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคู่รักจำนวน 14 คู่ เป็นระยะเวลา 2 ปีครึ่ง ผลการทดสอบ ทั้งสามครั้ง พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้สูงที่สุดคือ การสื่อสารแบบไม่ให้ผลป้อนกลับทางบวก นั่นคือ คู่รักมีการสื่อสารกัน โดยอีกฝ่ายไม่มีคำพูดที่ป้อนกลับที่ทำให้อีกฝ่ายพึงพอใจ พูดชมเชย หรือพูดให้อีกฝ่ายมีกำลังใจ ก็จะส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของบุคคลลดน้อยลง เกิดความเครียดในความสัมพันธ์ และถึงขั้นเลิกรากันไปในที่สุด

Smith, Heaven, และ Ciarrochi (2008) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในสถานการณ์ขัดแย้ง (conflict communication patterns) และลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ (emotional intelligence) และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นคู่รักที่อยู่ด้วยกัน โดยที่ยังไม่ได้แต่งงาน (cohabitation) จำนวน 82 คู่ โดยให้คู่รักตอบมาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์ (TEIQE-Short Form) มาตรวัดรูปแบบการสื่อสารในสถานการณ์ขัดแย้ง (Communication Pattern Questionnaire) และมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (PRQC Inventory) ผลการวิจัยพบว่า คู่รักที่รายงานว่าตนเองมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากที่สุดคือคู่ที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบหลีกเลี่ยงการโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาในความสัมพันธ์ ซึ่งคู่รักที่มีการสื่อสารรูปแบบนี้ จะรายงานว่าตนเองและคู่รักของตนมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงด้วย

การวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์

การประเมินระดับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของบุคคลนั้น เป็นการประเมินคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีรูปแบบหนึ่ง โดยอาศัยการประเมินจากหลาย ๆ วิธีด้วยกัน ได้แก่ การประเมินความรู้สึก รูปแบบความคิด และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างกัน นักวิจัยหลายท่านได้พยายามสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการประเมินระดับความพึงพอใจในความสัมพันธ์หลายมาตรด้วยกัน อาทิเช่น Marital Adjustment Test (Locke & Wallace, 1959) Marital Satisfaction Inventory (Snyder, Wills, & Keiser, 1981) Dyadic Adjustment Scale (Spanier, 1976) Marital Assessment Questionaire ของ Hendrick (1981) Relationship Assessment Scale ของ Hendrick (1988) รวมทั้ง Relationship Satisfaction Scale ของ Bruns (1993)

อย่างไรก็ตาม มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ มาตรวัด Relationship Assessment Scale (RAS) ของ Hendrick (1988) โดยมีพื้นฐานจากมาตรวัด Marital Assessment Scale (Hendrick, 1981) ซึ่งเป็นมาตรวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรส มาตรวัด RAS ประกอบไปด้วยข้อกระทงทั้งหมด 7 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคนรัก บนมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง จากการทดสอบมาตรวัด

พบว่า มาตรวัด RAS มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟ่าที่ .82 นอกจากนี้ เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ พบว่า ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ยังมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านอื่น ๆ อีก เช่น เจตคติเกี่ยวกับความรัก การเปิดเผยตนเอง การปรับตัวในความสัมพันธ์ และการเห็นคุณค่าในตนเอง จึงมีผู้นำมาตรวัด RAS นี้ไปใช้ในการวิจัยอย่างแพร่หลาย (Burn & Ward, 2005; Hendrick และคณะ, 1988; Luo, 2009; Smith และคณะ, 2008; White และคณะ, 2004)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Engel, Olson, และ Patrick (2001) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของมนุษย์ 2 รูปแบบ ได้แก่ บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และแรงจูงใจพื้นฐาน (fundamental motives) โดยนำมาหาความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของความรัก 3 องค์ประกอบ คือ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด รวมทั้งความพึงพอใจในความสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จำนวน 126 คน ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกเพียงลักษณะเดียวเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของความรักทั้งสาม และความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนแรงจูงใจพื้นฐานนั้น พบว่า ในเพศชาย แรงจูงใจด้านอำนาจเพียงด้านเดียวที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของความรักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในเพศหญิง แรงจูงใจด้านการพึ่งพาตนเองและการแก้แค้น มีความสัมพันธ์ทางลบกับองค์ประกอบของความรัก และความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรที่ทำนายความรักได้ดีที่สุดทั้งในเพศหญิงและเพศชาย คือ ตัวแปรบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก

Hendrick และ Hendrick (1989) ได้ทดสอบทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรัก รูปแบบความผูกพัน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยใช้มาตรวัด 5 รูปแบบ คือ มาตรวัดเจตคติต่อความรัก (Love Attitudes Scale: LAS) มาตรวัดองค์ประกอบของความรัก (Triangular Love Scale: TLS) ความรักแบบเสน่หา (Passionate Love Scale) มาตรวัดรูปแบบความผูกพัน (Attachment Style Inventory และมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (Relationship Satisfaction Scale: RAS) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่มีคู่รักอยู่ในปัจจุบันจำนวน 391 คน ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนใหญ่ ข้อค้นพบที่ได้สอดคล้องกับที่ทฤษฎีได้อธิบายไว้ เช่น เจตคติต่อความรักสามารถแบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ คือ eros ludus storge pragma mania และ agape ความรักแบบเสน่หามีเพียงหนึ่งองค์ประกอบ รูปแบบความผูกพันมีหนึ่งองค์ประกอบ เป็นต้น แต่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในครั้งนี้ นั่นคือ องค์ประกอบของความรักสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด ตามทฤษฎีของ Sternberg (1986) และพบว่า องค์ประกอบของความรักมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์อีกด้วย

Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar, และ Rooke (2010) ได้วิเคราะห์เชิงอภิมาน (meta-analysis) ตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 19 กลุ่ม รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 3,848 คน พบว่า องค์ประกอบของบุคลิกภาพ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก การเปิดตัว ความเป็นมิตร และความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรความแตกต่างระหว่างเพศและสถานภาพความสัมพันธ์ ได้แก่ ก่อนแต่งงานและหลังแต่งงาน ไม่มีความแตกต่างในการวิเคราะห์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มีความแตกต่างกันในระดับบุคคล (individual difference) มากกว่าที่จะใช้ความแตกต่างระหว่างเพศ หรือสถานภาพความสัมพันธ์มาใช้อธิบายได้

Noftle และ Shaver (2006) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ รูปแบบความผูกพัน และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่การมาตรวัดบุคลิกภาพสองรูปแบบ คือ BFI และ NEO-PI-R มาตรวัดรูปแบบความผูกพัน Experiences in Close Relationships Scale (ECR) มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ RAS กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 8,318 คน ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ส่วนบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีสหสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังพบว่า บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึกสามารถทำนายรูปแบบความผูกพัน รวมทั้งความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย

Overbeek, Ha, Scholte, Kemp, และ Engels (2007) ได้ทดสอบความตรงของมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก (TLS) ของ Sternberg (1988) โดยการนำมาหาความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น อายุระหว่าง 12-18 ปี จำนวน 453 คน ผลการทดสอบพบว่า มาตรวัด TLS มีค่าความตรงเชิงลู่เข้ากับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในระดับ โดยคะแนนที่ได้จากการวัดองค์ประกอบทั้งสามของความรัก คือ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ มาตรวัดความรักนี้ยังมีค่าความตรงในการจำแนกสูงอีกด้วย โดยพบว่า แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในระดับที่ไม่เท่ากัน ซึ่งทำให้สามารถใช้ในการจำแนกองค์ประกอบของความรักออกเป็น 3 ด้านได้อีกด้วย นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) โดยการใช้โปรแกรม LISREL พบว่า โมเดลของความรักแบ่งเป็นสามองค์ประกอบตามทฤษฎีของ Sternberg (1986) จึงสามารถสรุปได้ว่า มาตรวัดองค์ประกอบของความรักนี้มีความเหมาะสมในการใช้วัดบุคคลซึ่งอยู่ในวัยรุ่นได้

White และคณะ (2004) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ใกล้ชิด (close relationship) ได้แก่ ความใกล้ชิด ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และรูปแบบของความรัก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ มาตรวัดบุคลิกภาพ (BFI) มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (RAS) และมาตรวัดความใกล้ชิดในความสัมพันธ์ (Personal Assessment of Intimacy in Relationships; PAIR) ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพด้านการเปิดตัว และความเป็นมิตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์และความใกล้ชิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การมีจิตสำนึกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความใกล้ชิด และความไม่มั่นคงในอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์และความใกล้ชิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีตัวแปรความหึงหวง (possessive) และการพึ่งพิงผู้อื่น (dependence) เป็นตัวแปรส่งผ่าน

จากผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดที่ว่า องค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพและความพึงพอใจในความสัมพันธ์นั้นมีความสัมพันธ์กัน และยังไม่มีการวิจัยในประเทศไทยที่ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสามตัวแปร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาตัวแปรส่งผ่าน (Mediation) ซึ่งเป็นที่น่าศึกษาต่อไปว่า หากเป็นในกลุ่มคู่รักคนไทย ผลการวิจัยที่ได้จะมีข้อค้นพบที่น่าสนใจเช่นใดอีกด้วย

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

2. บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามเป็นตัวแปรส่งผ่านหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามเป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานของการวิจัย

1. องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์

2. องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ

3. บุคลิกภาพด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร การมีจิตสำนึก และความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยสี่ด้านแรกมีอิทธิพลทางบวก ด้านสุดท้ายมีอิทธิพลทางลบ และบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ

4. บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามองค์ประกอบ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลที่มีคู่รักอยู่ในปัจจุบัน โดยที่ยังไม่ได้สมรส มีระยะเวลาในการคบหากับคู่รักไม่ต่ำกว่า 3 เดือน จำนวน 200 คน เป็นเพศชาย 100 คน เพศหญิง 100 คน และเป็นบุคคลที่มีความรักกับเพศตรงกันข้าม โดยมีอายุระหว่าง 17 ถึง 24 ปี

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษากับประชากรที่มีความสัมพันธ์แบบคู่รักกับเพศตรงกันข้าม และเป็นคู่รักที่ยังไม่ได้สมรส ดังนั้น ผลการวิจัยที่ได้จึงอาจไม่สามารถนำไปใช้อธิบายในความสัมพันธ์ระหว่างคนรักรูปแบบอื่น ๆ เช่น คู่รักที่สมรสกันแล้ว คู่รักกับเพศเดียวกัน ความรักระหว่างเพื่อน หรือความรักระหว่างคนในครอบครัวได้ เนื่องจากมีความแตกต่างกันในรูปแบบความสัมพันธ์ ระดับความใกล้ชิด พันธะผูกพัน รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่น จึงสามารถใช้อธิบายเฉพาะในความสัมพันธ์แบบคู่รักกับเพศตรงกันข้าม และยังไม่ได้สมรสเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

องค์ประกอบของความรัก หมายถึง ลักษณะทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของบุคคลที่มีต่อคนรัก สามารถแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนว Triangular Love Scale ของ Sternberg (1988)

องค์ประกอบด้านความใกล้ชิด หมายถึง ความคุ้นเคยใกล้ชิดกันในความรู้สึก ความเข้าใจกันอย่างลึกซึ้ง ความเอื้ออาทรต่อกัน สื่อสารกันได้อย่างดี และมีความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดองค์ประกอบของความรักในข้อกระทงด้านความใกล้ชิด

องค์ประกอบด้านความเสน่หา หมายถึง ความดึงดูดทางเพศ เช่น ความพอใจในรูป กลิ่น เสียง อันนำมาสู่การมีความตื่นตัวทางร่างกาย ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดองค์ประกอบของความรักในข้อกระทงด้านความเสน่หา

องค์ประกอบด้านความผูกมัด หมายถึง การตัดสินใจที่จะรักหรือมีพันธะทางใจหรือทางสังคมต่อกัน การใช้เวลาร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ หรือการใช้ชีวิตร่วมกัน ต่อเนื่องไปเป็นระยะเวลานาน ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดองค์ประกอบของความรักในข้อกระทงด้านความผูกมัด

บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลในการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่ทำให้บุคคลแต่ละบุคคลแตกต่างกัน สามารถแบ่งได้เป็น 5 องค์ประกอบ คือ การมีจิตสำนึก การเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความไม่มั่นคงในอารมณ์ และความเป็นมิตร ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่

พัฒนาขึ้นตามแนว Big Five Inventory (BFI) ของ Benet-Martinez และ John (1998) ซึ่งประกอบด้วย

องค์ประกอบด้านความความไม่มั่นคงในอารมณ์ หมายถึง แนวโน้มในการเกิดประสบการณ์อารมณ์ทางลบของบุคคล การเกิดภาวะความเครียดทางจิตใจ ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดบุคลิกภาพในข้อกระทงด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์

องค์ประกอบด้านการเปิดตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบเข้าสังคม ชอบการพบปะพูดคุยกับผู้อื่น ชอบอยู่ในกลุ่มคน มีลักษณะเป็นคนเปิดเผยตนเอง ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดบุคลิกภาพในข้อกระทงด้านการเปิดตัว

องค์ประกอบด้านการเปิดรับประสบการณ์ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบใช้จินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ไวต่อความรู้สึก รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ดี ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดบุคลิกภาพในข้อกระทงด้านการเปิดรับประสบการณ์

องค์ประกอบด้านความเป็นมิตร หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะยอมตามผู้อื่น ชอบที่จะร่วมมือ ชอบความกลมกลืนทางสังคม เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นก่อนตนเอง ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดบุคลิกภาพในข้อกระทงด้านความเป็นมิตร

องค์ประกอบด้านการมีจิตสำนึก หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงความมีวินัยในตนเอง รู้จักหน้าที่ มีจุดมุ่งหมายที่จะประสบความสำเร็จ ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง คะแนนที่ได้จากมาตรวัดบุคลิกภาพในข้อกระทงด้านการมีจิตสำนึก

ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ หมายถึง การประเมินความรู้สึกที่บุคคลมีต่อคู่รักในการมีปฏิสัมพันธ์กัน การพูดคุย การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยพิจารณาว่าความสัมพันธ์นั้นตรงตามที่บุคคลคาดหวังหรือไม่ ซึ่งคำจำกัดความในการวิจัยนี้ หมายถึง คะแนนที่ได้รับจากการใช้มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวมาตรวัด Relationship Assessment Scale (RAS) ของ Hendrick และ Hendrick (1988)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบว่าความรัก ซึ่งสามารถแยกเป็นองค์ประกอบย่อยได้นั้น มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างไร
2. ทำให้ทราบว่าบุคลิกภาพของบุคคลมีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างคู่รัก อันนำมาสู่การเกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างไร

3. ทำให้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และนำไปสู่การมีชีวิตคู่ที่ราบรื่นและมีความสุขต่อไป

4. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ ในการนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวข้องต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสาเหตุ (causal research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 200 คน แบ่งเป็นเพศชาย 100 คน เพศหญิง 100 คน เป็นผู้ที่กำลังมีคนรักอยู่ในปัจจุบัน และมีความรักกับเพศตรงกันข้าม มีระยะเวลาในการคบหากันมาไม่ต่ำกว่า 3 เดือน โดยมีอายุระหว่าง 17 - 24 ปี เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่มีพัฒนาการความสามารถด้านภาษาในระดับที่จะเข้าใจความหมายของข้อกระทงได้ถูกต้อง นอกจากนี้ บุคคลจะจริงจังกับการเลือกคู่มากขึ้นตามวุฒิภาวะ รวมทั้ง บุคคลมีความมั่นคงทางจิตใจ และมีบุคลิกภาพที่แน่นอนมากขึ้น ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงวัยนี้จึงมีวุฒิภาวะตามที่ผู้วิจัยต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วยแบบสอบถาม (questionnaire) ดังต่อไปนี้ (ดูในภาคผนวก ก)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 มาตรวัดองค์ประกอบของความรัก

ตอนที่ 3 มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ตอนที่ 4 มาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนามาตรวัด

1. **มาตรวัดองค์ประกอบของความรัก**

เป็นมาตรวัดที่ใช้วัดลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก โดยจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนามาตรวัดขึ้นตามแนวทฤษฎีองค์ประกอบของความรักของ Sternberg (1988) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการพัฒนามาตรวัด ดังนี้

ขั้นตอนการพัฒนามาตรวัด

1. ทำการศึกษามาตรวัด TLS ของ Sternberg (1988) ซึ่งมีจำนวนข้อกระทงทั้งหมด 45 ข้อ องค์ประกอบละ15 ข้อ ซึ่งเป็นข้อกระทงทางบวกทั้งหมด นำมาแปลและเรียบเรียงใหม่เป็นภาษาไทย โดยผู้วิจัยได้แปลตามมโนทัศน์ขององค์ประกอบของความรักที่ต้องการวัด โดยศึกษาว่าข้อกระทงใด ต้องการวัดองค์ประกอบของความรักด้านใด และเลือกใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมในสังคมไทยมากที่สุด

2. สร้างข้อกระทงเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 21 ข้อ เป็นข้อกระทงทางบวกทั้งหมด ด้านละ 7 ข้อเท่า ๆ กัน ตามหลักทฤษฎีและภาวะสันนิษฐานขององค์ประกอบทั้งสามของความรัก และพิจารณาความตรงตามภาวะสันนิษฐาน ความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม โดยอาจารย์จรุงกุล บูรพวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รายละเอียดของข้อกระทง ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5

จำนวนข้อกระทงในขั้นพัฒนามาตรวัดองค์ประกอบของความรัก จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ข้อกระทงแปลจาก Sternberg (1988)	ข้อกระทงที่คิดเพิ่มเติมเอง	รวม
ความใกล้ชิด	15	7	22
ความเสน่หา	15	7	22
ความผูกมัด	15	7	22
รวม	45	21	66

3. นำข้อกระทงทั้ง 66 ข้อ มาจัดเรียงเป็นชุดของมาตร โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 โดยผู้ตอบมาตรวัดต้องเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว รายละเอียดของเกณฑ์การให้คะแนนข้อความ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6

เกณฑ์การให้คะแนนข้อกระทงของมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก

คำตอบมาตร	คะแนน
ไม่ใช่มากที่สุด	1
ไม่ใช่มาก	2
ใช่และไม่ใช่พอ ๆ กัน	3
ใช่มาก	4
ใช่มากที่สุด	5

4. ผู้วิจัยได้นำมาตรวัดองค์ประกอบของความรักจำนวน 66 ข้อนี้ไปหาคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จริง ได้แก่ นิสิตนักศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ พนักงานบริษัทซีเอสไอ จำกัด และพนักงานบริษัทดีแอลซีซูโลชั่น โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่กำลังมีคู่รักอยู่ในปัจจุบัน โดยมีระยะเวลาในการคบหากันมาไม่ต่ำกว่า 3 เดือนเท่านั้น ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นสร้างและพัฒนามาตรวัดจำนวนทั้งสิ้น 341 คน โดยมีรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะพื้นฐานต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 7

5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อกระทง (item analysis) ซึ่งแบ่งระหว่างกลุ่มที่มีคะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 73 และกลุ่มที่มีคะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 27 โดยคำนวณแยกตามองค์ประกอบของความรัก 3 ด้าน โดยด้านความใกล้ชิด มีกลุ่มสูงจำนวน 93 คน กลุ่มต่ำจำนวน 97 คน ด้านความเสน่หา มีกลุ่มสูงจำนวน 106 คน กลุ่มต่ำจำนวน 97 คน ด้านความผูกมัด มีกลุ่มสูงจำนวน 95 คน กลุ่มต่ำจำนวน 95 คน จากนั้นนำคะแนนจากข้อกระทงมาวิเคราะห์ด้วยสถิติที (*t*-test) เพื่อทดสอบนัยสำคัญของผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เลือกข้อกระทงที่สามารถจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติหางเดียวที่ .05 พบว่าข้อกระทงทั้งหมดผ่านการคัดเลือก (ดูในภาคผนวก ข)

ตารางที่ 7

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นพัฒนามาตรวัดองค์ประกอบของความรัก จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และระยะเวลาของควาสัมพันธ์ (N = 341)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	95	27.9
หญิง	246	72.1
อายุ		
17 - 20 ปี	149	62.8
21 - 24 ปี	135	30.0
25 - 28 ปี	43	7.2
29 - 32 ปี	11	3.2
33 ปีขึ้นไป	3	0.9
อาชีพ		
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	255	74.8
นักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	29	8.5
พนักงานบริษัท ซีเอสไอ จำกัด	25	7.3
พนักงานบริษัท ดีแอลซี ซูโลชั่น	32	9.4
ระยะเวลาของความสัมพันธ์		
ตั้งแต่ 3 เดือน – 6 เดือน	63	18.5
มากกว่า 6 เดือน – 1 ปี	70	20.5
มากกว่า 1 ปี – 2 ปี	75	22.0
มากกว่า 2 ปี – 4 ปี	59	17.3
มากกว่า 4 ปีขึ้นไป	74	21.7

6. นำคะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์รายข้อ ด้วยวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับผลรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตร (corrected Item–total correlation; CITC) ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 โดยวิเคราะห์แยกแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ข้อกระทงทุกข้อมีค่าสูงกว่าค่าวิกฤต $r(339) \approx .095$ ได้ข้อกระทงที่มีคุณภาพจำนวน 66 ข้อ มีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความสอดคล้องภายในแบบแอลฟาของครอนบาค (cornbach's alpha coefficient of internal consistency) เท่ากับ .97 เมื่อวิเคราะห์ข้อกระทงแยกแต่ละด้าน พบว่า ด้านความใกล้ชิด ด้านความเสน่หา และด้านความผูกมัด มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .92 .94 .95 ตามลำดับ แสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8

จำนวนข้อกระทงและค่าแอลฟาขั้นพัฒนามาตรวัดองค์ประกอบของความรัก จำแนกตามองค์ประกอบย่อย (N = 341)

องค์ประกอบ	ข้อกระทงแปลจาก Sternberg (1988)	ข้อกระทงที่คิดเพิ่มเติมเอง	รวม	α
ความใกล้ชิด	15	7	22	.92
ความเสน่หา	15	7	22	.94
ความผูกมัด	15	7	22	.95
รวม	45	21	66	.97

7. ตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของมาตร (construct validity) โดยนำข้อกระทงที่ผ่านการทดสอบมาวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ด้วยการสกัดปัจจัยโดยวิธีองค์ประกอบหลัก (principal component analysis) กำหนดให้มี 3 องค์ประกอบตามทฤษฎี หมุนแกนปัจจัยแบบตั้งฉาก (varimax) องค์ประกอบที่อยู่ในมิติเดียวกันจะต้องมีน้ำหนักบรรจุ (factor loading) สูงสุดอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน โดยคัดเฉพาะข้อกระทงที่มีน้ำหนักบรรจุสูงสุดอยู่ในองค์ประกอบนั้นและค่าน้ำหนักบรรจุของข้อกระทงต้องมีค่าสูงกว่า .30 หลังจากการทดสอบพบว่าค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) เท่ากับ .94 ซึ่งมีค่ามากกว่า .50 เข้าสู่ 1 และจากการทดสอบด้วยสถิติบาร์ทเลตต์ (Bartlett test of sphericity) พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$\chi^2(2,145) = 1.60$, $p = .000$] ซึ่งหมายความว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันจึงสรุปได้ว่าตัวแปรเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ จากการพิจารณาค่าน้ำหนักบรรจุ (factor loading) ข้อกระทงที่ไม่ได้มีน้ำหนักสูงสุดตามองค์ประกอบจะถูกตัดออกไป รวมทั้งข้อกระทงที่มีค่าน้ำหนักบรรจุสูงกว่า .30 ในองค์ประกอบอื่นที่ไม่ตรงตามทฤษฎีด้วย ทำให้มีข้อ

กระทงที่ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้งสิ้น 36 ข้อ แบ่งเป็นด้านละ 12 ข้อเท่า ๆ กัน (ดูในภาคผนวก ข)

8. นำข้อกระทงที่ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้งหมด 36 ข้อมาตรวจสอบความเที่ยงอีกครั้งพบว่าทั้งมาตรมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความสอดคล้องภายในแบบแอลฟาของครอนบาค (CITC) เท่ากับ .94 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแต่ละด้านมีค่าเท่ากับ .88 .89 .92 ตามลำดับ สรุปจำนวนข้อกระทงของมาตรวัดองค์ประกอบของความรักที่ผ่านการคัดเลือกจำแนกตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 9

ตารางที่ 9

จำนวนข้อกระทงและค่าแอลฟาของมาตรวัดองค์ประกอบของความรักที่ผ่านการคัดเลือกองค์ประกอบ จำแนกตามองค์ประกอบ (N = 341)

องค์ประกอบ	ข้อกระทงแปลจาก Sternberg (1988)	ข้อกระทงที่คิดเพิ่มเติมเอง	รวม	α
ความใกล้ชิด	6	6	12	.88
ความเสน่หา	6	6	12	.89
ความผูกมัด	7	5	12	.92
รวม	19	17	36	.94

2. มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์

มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ เป็นมาตรวัดเพื่อทดสอบระดับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยผู้วิจัย และพงศ์มนัส บุศยประทีป นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ร่วมกันสร้างขึ้นตามแนวมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (RAS) ของ Hendrick (1988) โดยมีรายละเอียดการสร้างและพัฒนามาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ดังนี้

ขั้นตอนการพัฒนามาตรวัด

1. ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ของ Hendrick (1988) ซึ่งมีข้อกระทงจำนวน 7 ข้อ แบ่งเป็นข้อกระทงทางบวก 5 ข้อและข้อกระทงทางลบ 2 ข้อ และนำมาแปลและเรียบเรียงใหม่เป็นภาษาไทย

2. สร้างข้อกระทงเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 11 ข้อ ตามหลักทฤษฎีและภาวะสันนิษฐานของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ แบ่งเป็นข้อกระทงทางบวก 5 ข้อและข้อกระทงทางลบ 6 ข้อ ได้ข้อกระทงรวมทั้งสิ้น 18 ข้อ และพิจารณาความตรงตามภาวะสันนิษฐาน ความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม โดยอาจารย์จรุงกุล บูรพวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รายละเอียดของข้อกระทง ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10

จำนวนข้อกระทงในขั้นพัฒนามาตรวัดความพึงพอใจความสัมพันธ์ จำแนกเป็นข้อกระทงทางบวกและทางลบ

องค์ประกอบ	จำนวนข้อกระทง		
	ทางบวก	ทางลบ	รวม
1. ข้อกระทงที่แปลจาก Hendrick (1988)	5	2	7
2. ข้อกระทงที่คิดเพิ่มเติมเอง	5	6	11
รวม	10	8	18

3. นำข้อกระทงทั้ง 18 ข้อ มาจัดเรียงเป็นชุดของมาตร โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 โดยผู้ตอบมาตรวัดต้องเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว รายละเอียดของเกณฑ์การให้คะแนนข้อความ ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11

เกณฑ์การให้คะแนนข้อกระทงทางบวกและทางลบของมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์

คำตอบ	**คะแนน**	
	ข้อความทางบวก	**ข้อความทางลบ**
น้อยที่สุด	1	5
น้อย	2	4
ปานกลาง	3	3
มาก	4	2
มากที่สุด	5	1

4. ผู้ร่วมพัฒนามาตรได้นำมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์จำนวน 18 ข้อนี้ไปหาคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่กำลังมีคู่รักอยู่ในปัจจุบันไม่ต่ำกว่า 3 เดือนเท่านั้น ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 180 คน โดยมีรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะพื้นฐานต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นพัฒนามาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ จำแนกตามเพศ อายุ และระยะเวลาของความสัมพันธ์ (N = 180)

ตัวแปร		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	53	29.4
	หญิง	127	70.6
อายุ	17-20 ปี	113	62.8
	21-24 ปี	54	30.0
	25-28 ปี	13	7.2
ระยะเวลาของความสัมพันธ์			
	ตั้งแต่ 3 เดือน – 6 เดือน	35	19.4
	มากกว่า 6 เดือน - 1 ปี	77	42.8
	มากกว่า 1 ปี – 2 ปี	32	17.8
	มากกว่า 2 ปี – 4 ปี	20	11.1
	มากกว่า 4 ปีขึ้นไป	16	8.9

5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อ ซึ่งแบ่งระหว่างกลุ่มที่มีคะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 73 มีจำนวน 52 คน และกลุ่มที่มีคะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 27 มีจำนวน 48 คน จากนั้นนำคะแนนจากข้อกระทงมาวิเคราะห์ด้วยสถิติที (*t*-test) เพื่อทดสอบนัยสำคัญของผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เลือกข้อกระทงที่สามารถจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติหางเดียวที่ .05 พบว่าข้อกระทงทั้งหมดผ่านการคัดเลือก (ดูในภาคผนวก ง)

6. นำคะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์รายข้อ ด้วยวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับผลรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตร (CITC) ที่ระดับนัยสำคัญที่

.05 พบว่า ข้อกระทงมีค่าสูงกว่าค่าวิกฤต $r(178) \approx .116$ ทุกข้อ ได้ข้อกระทงที่มีคุณภาพจำนวน 18 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความสอดคล้องภายในแบบแอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .91 (ดูในภาคผนวก ง)

9. ผู้วิจัยและผู้ร่วมพัฒนามาตรทดสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) จากงานของ Vaughn และ Baier (1999) ที่ทดสอบโครงสร้างของมาตร RAS แล้วพบว่ามีหนึ่งองค์ประกอบหลัก คือเฉพาะความพึงพอใจในความสัมพันธ์เท่านั้น จากการทดสอบเปรียบเทียบโมเดลที่สร้างจากทฤษฎี กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรม LISREL ผลพบว่าโมเดลที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมพัฒนามาตรสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่า $\chi^2(110) = 134.32$, $p > .05$ และค่า RMSEA = .04 โดยสรุปแล้วมาตรที่สร้างมีความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน และสามารถนำไปใช้ได้ในการวิจัย โดยแสดงในภาพที่ 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

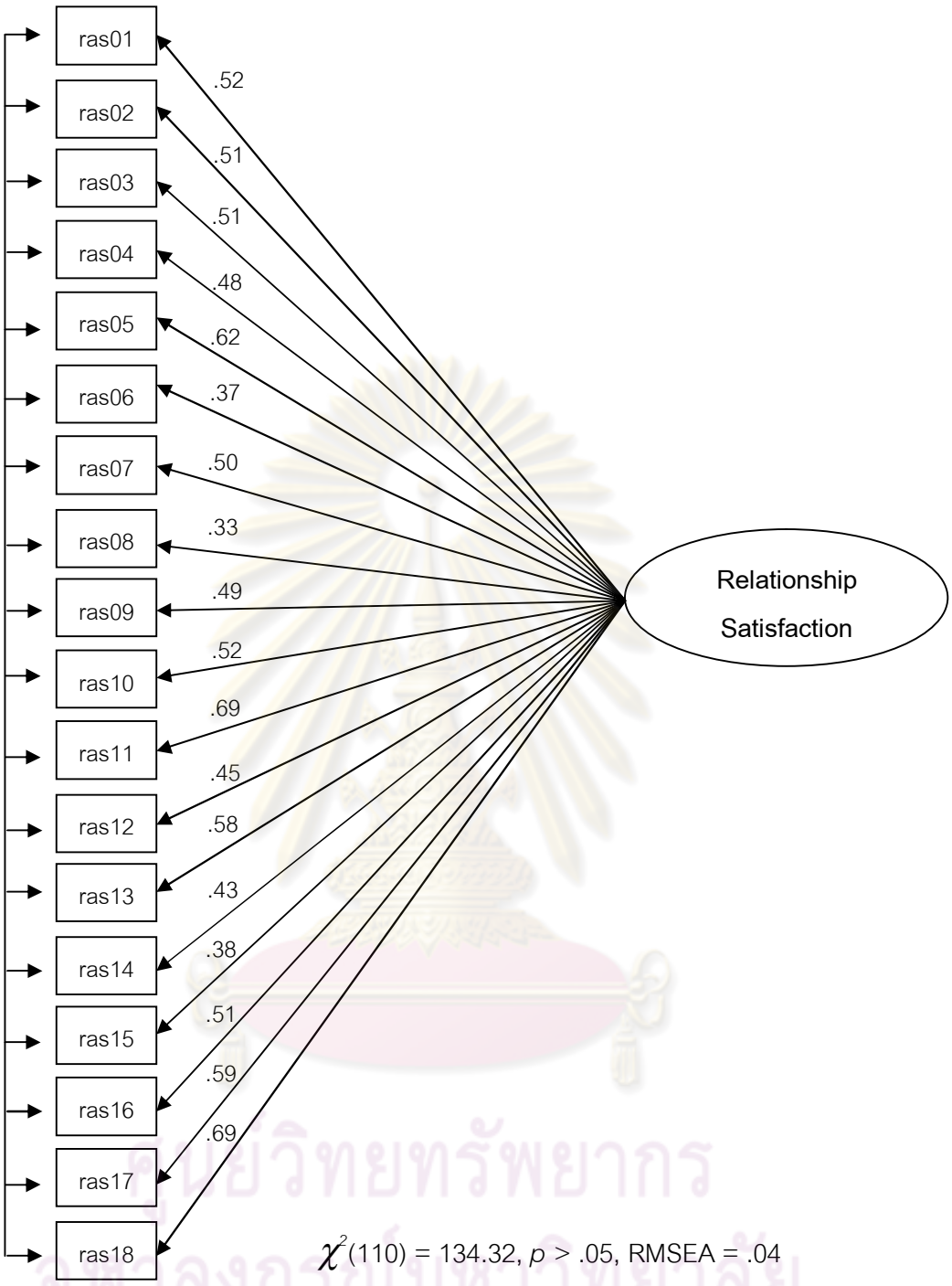

ภาพที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (N = 180)

3. มาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ

การวิจัยครั้งนี้ใช้มาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบฉบับที่สมบูรณ์แล้วในภาคภาษาไทย ซึ่งสร้างและพัฒนาโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัคนางค์ มณีศรี และกัณฐิกา บรรลือ นิสิต

ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสร้างและพัฒนาขึ้นตามมาตรวัดบุคลิกภาพ Big Five Inventory (BFI) ของ Bernet-Martinez และ John (1998) ซึ่งประกอบไปด้วย 5 มิติได้แก่ ความไม่มั่นคงในอารมณ์ การเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ได้แก่ 1 = ไม่ตรงอย่างยิ่ง, 2 = ค่อนข้างไม่ตรง, 3 = ตรงและไม่ตรงพอ ๆ กัน, 4 = ค่อนข้างตรง และ 5 = ตรงอย่างยิ่ง โดยมีขั้นตอนการพัฒนามาตรวัด ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัคนางค์ มณีศรี แปลและดัดแปลงข้อกระทงจำนวน 100 ข้อ โดยแบ่งเป็นด้านละ 20 ข้อ จากนั้น กัณฐิกา บรรลือ นำมาตรไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ลงทะเบียนเรียนในวิชา 3800101 จิตวิทยาทั่วไป ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2552 จำนวนทั้งสิ้น 325 คน

2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อกระทงแยกตามแต่ละองค์ประกอบ โดยแบ่งระหว่างกลุ่มที่มีคะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 73 มีจำนวน 99 คน และกลุ่มที่มีคะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 27 มีจำนวน 92 คน วิเคราะห์แยกตามแต่ละองค์ประกอบ จากนั้นนำคะแนนจากข้อกระทงมาวิเคราะห์ด้วยสถิติที (*t*-test) เพื่อทดสอบนัยสำคัญของผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เลือกข้อกระทงที่สามารถจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติหางเดียวที่ .05 พบว่าข้อกระทงทั้งหมดผ่านการคัดเลือก

3. คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับผลรวมของข้ออื่น ๆ ทั้งหมดในมาตร (CITC) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าค่าวิกฤต $r(323) \approx .092$ โดยเมื่อวิเคราะห์แต่ละด้านเพื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับผลรวมข้ออื่นๆในแต่ละด้านพบว่าด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์ ด้านการเปิดตัว ด้านการเปิดรับประสบการณ์ ด้านความเป็นมิตรและด้านการมีจิตสำนึกมีค่าสูงกว่าค่าวิกฤต r ทุกข้อ

4. ตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของมาตร โดยนำข้อกระทงที่ผ่านการทดสอบมาวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อตรวจสอบความตรงของมาตร สกัดปัจจัยโดยวิธีองค์ประกอบหลัก กำหนดค่าไอเกนมากกว่า 1 หมุนแกนปัจจัยแบบตั้งฉาก องค์ประกอบที่อยู่ในมิติเดียวกันจะต้องมีน้ำหนักบรรจุสูงสุดอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน โดยคัดเฉพาะข้อกระทงที่มีน้ำหนักบรรจุสูงสุดอยู่ใน

องค์ประกอบนั้นและค่าน้ำหนักบรรจุของข้อกระทงต้องมีค่าสูงกว่า .30 หลังจากการทดสอบพบว่าค่า KMO เท่ากับ .81 ซึ่งมีค่ามากกว่า .50 เข้าสู่ 1 และจากการทดสอบด้วยสถิติบาร์ทเลตต์ พบว่ามีค่าสหสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$\chi^2(4,950) = 1.63$, $p = .000$] ซึ่งหมายความว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันจึงสรุปได้ว่าตัวแปรเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ จากการพิจารณ์ค่าน้ำหนักบรรจุ พบว่าข้อกระทงที่ไม่ได้มีน้ำหนักสูงสุดตามองค์ประกอบจะถูกตัดออกไป ดังนั้นจึงมีข้อกระทงที่ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้งสิ้น 86 ข้อ

5. นำข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือกไปใช้ในงานวิจัย ผู้พัฒนามาตรต้องการให้แต่ละมิติประกอบไปด้วยข้อกระทงที่เท่า ๆ กัน จึงทำการคัดเลือกข้อกระทงแต่ละองค์ประกอบให้เหลือมิติละ 12 ข้อ โดยคัดเลือกจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับผลรวมของข้ออื่น ๆ ในแต่ละด้านที่มีค่าสูงสุดจึงมีข้อกระทงรวมทั้งหมด 60 ข้อ แสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13

จำนวนข้อกระทงและค่าแอลฟาในการพัฒนามาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่ผ่านการคัดเลือกจำแนกตามองค์ประกอบห้าด้านจำนวน 60 ข้อ

องค์ประกอบ	ข้อกระทงทางบวก	ข้อกระทงทางลบ	รวม	α
ความไม่มั่นคงทางอารมณ์	6	6	12	.85
การแสดงออก	6	6	12	.89
การเปิดรับประสบการณ์	6	6	12	.82
ความเป็นมิตร	4	8	12	.77
การมีจิตสำนึก	6	6	12	.87
รวม	30	30	60	.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ประกอบไปด้วยมาตรวัด 3 มาตรวัด ได้แก่ มาตรวัดองค์ประกอบของความรัก มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ จัดเรียงตามลำดับข้างต้น ไปขอความร่วมมือในการตอบด้วยตนเอง พร้อมแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคคลที่มีคู่รักอยู่ในปัจจุบัน โดยที่ยังไม่ได้สมรส มีระยะเวลาในการคบหากับคู่รักไม่ต่ำกว่า 3 เดือน จำนวน 200 คน เป็นเพศชาย 100 คน เพศหญิง 100 คน และเป็นบุคคลที่มีความรักกับเพศตรงกันข้าม โดยมีอายุระหว่าง 17 ถึง 24 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม โดยข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์จะถูกตัดทิ้งออกไป จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) ดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไป ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ใช้สถิติอ้างอิง (inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

2.1 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

2.2 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 เพิ่มเติม ด้วยการทดสอบค่า z (Fisher's z test)

2.3 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 โดยการวิเคราะห์การถดถอยขั้นตอน (stepwise regression)

2.4 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 โดยการวิเคราะห์การถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น (hierarchical stepwise regression) และการวิเคราะห์ Sobel test

บทที่ 3
ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน200 คน มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เสนอตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่

1.1 รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในการวิจัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

2.1 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2 ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างองค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์

2.2 .การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 เพิ่มเติม ใช้การทดสอบค่า z ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักแต่ละองค์ประกอบ กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์

2.3 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยขั้นตอน ในการวัดอิทธิพลของบุคลิกภาพแต่ละองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

2.4 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น เพื่อทดสอบว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่านหรือไม่ โดยการใช้ขั้นตอนการทดสอบ 4 ขั้นตอนของ Baron และ Kenny (1986) และการทดสอบอิทธิพลส่งผ่าน เมื่อทราบว่าเกิดตัวแปรส่งผ่านในความสัมพันธ์แล้ว ต่อมาจำเป็นต้องนำเสนอผลการทดสอบค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานเพื่อทดสอบค่านัยสำคัญของอิทธิพลส่งผ่าน ด้วยการวิเคราะห์ Sobel test (Preacher & Leonardelli, 2010) ตามรายละเอียดในภาคผนวก ง

ตอนที่ 1_ ข้อมูลเบื้องต้น

1.1 รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี จำนวน 200 คน เป็นเพศชาย 100 คน เพศหญิง 100 คน อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21 - 24 ปี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 75.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ที่เหลือเป็นช่วงอายุระหว่าง 17 - 20 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ระยะเวลาของความสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาของความสัมพันธ์อยู่ในช่วงตั้งแต่1 - 2 ปี และตั้งแต่ 2 – 4 ปี จำนวนกลุ่มละ 49 คนเท่ากัน รวมคิดเป็นร้อยละ 49 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นช่วงระยะเวลามากกว่า 4 ปีขึ้นไป จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และที่เหลืออีกร้อยละ 28 เป็นระยะความสัมพันธ์ช่วงอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ และระยะเวลาของความสัมพันธ์ (N = 200)

ตัวแปร		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	100	50.0
	หญิง	100	50.0
อายุ	17 - 20 ปี	49	24.5
	21 - 24 ปี	151	75.5
ระยะเวลาของความสัมพันธ์			
	ตั้งแต่ 3 เดือน – 6 เดือน	21	10.5
	มากกว่า 6 เดือน – 1 ปี	35	17.5
	มากกว่า 1 ปี – 2 ปี	49	24.5
	มากกว่า 2 ปี – 4 ปี	49	24.5
	มากกว่า 4 ปีขึ้นไป	46	23.0

1.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในการวิจัย

ในการประเมินค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบทั้งสามของความรัก พบว่าความใกล้ชิดมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (*M* = 3.80, *SD* = 0.60) รองลงมาคือ ความผูกมัด (*M* = 3.66, *SD* = 0.82) และความเสน่หามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (*M* = 3.40, *SD* = 0.73) ในส่วนของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ พบว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด(*M* = 3.69, *SD* = 0.57) รองลงมาคือ ความเป็นมิตร (*M* = 3.60, *SD* = 0.56) การเปิดตัว (*M* = 3.48, *SD* = 0.57) และการเปิดรับประสบการณ์(*M* = 3.44, *SD* = 0.43) ตามลำดับ ส่วนด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (*M* = 2.88, *SD* = 0.46) สำหรับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับคนรักค่อนข้างสูง (*M* = 3.60, *SD* = 0.63) ดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15

ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในการวิจัย(N = 200)

ตัวแปรในการวิจัย	*M*	*SD*
องค์ประกอบของความรัก		.
ความใกล้ชิด	3.80	0.60
ความเสน่หา	3.48	0.73
ความผูกมัด	3.66	0.82
บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ		
ความไม่มั่นคงในอารมณ์	2.88	0.46
การเปิดตัว	3.48	0.57
การเปิดรับประสบการณ์	3.44	0.43
ความเป็นมิตร	3.60	0.56
การมีจิตสำนึก	3.69	0.57
ความพึงพอใจในความสัมพันธ์	3.60	0.63

<u>ตอนที่ 2</u> ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2

ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างองค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์

สมมติฐานข้อที่ 1 องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์

ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสามของความรักกับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดมีสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว(r = .24, p < .01) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ (r = .34, p < .01) ด้านความเป็นมิตร (r = .15, p < .05) และด้านการมีจิตสำนึก (r = .18, p < .05) แต่ในคู่ความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ประกอบความรักด้านความเสน่หา มีสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ (r = .18, p < .05) แต่ในคู่ความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ (r = .19, p < .01) และด้านการมีจิตสำนึก (r = .19, p < .01) แต่ในคู่ความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

รายละเอียดของค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักและบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (N = 200)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9
องค์ประกอบของความรัก									
1. ความใกล้ชิด	-								
2. ความเสน่หา	.55**	-							
3. ความผูกมัด	.66**	.67**	-						
บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ									
4. ความไม่มั่นคงในอารมณ์	-.12	-.01	-.05	-					
5. การเปิดตัว	.24**	.10	.06	-.31**	-				
6. การเปิดรับประสบการณ์	.34**	.18*	.19**	-.19**	.43**	-			
7. ความเป็นมิตร	.15*	.01	.08	-.38**	.58**	.38**	-		
8. การมีจิตสำนึก	.18*	.03	.19**	-.29**	.51**	.45**	.67**	-	
9. **ความพึงพอใจในความสัมพันธ์**	.57**	.50**	.63**	-.27**	.24**	.33**	.34**	.36**	-

*$p < .05$, หนึ่งหาง. **$p < .01$, หนึ่งหาง.

สามารถสรุปได้ว่า ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่1 บางส่วน ดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17

สรุปผลการวิจัยสมมติฐานข้อที่ 1

	ความไม่มั่นคงในอารมณ์	การเปิดตัว	การเปิดรับประสบการณ์	ความเป็นมิตร	การมีจิตสำนึก	สนับสนุนสมมติฐาน
ความใกล้ชิด	-	**สหสัมพันธ์ทางบวก** ($p < .01$)	**สหสัมพันธ์ทางบวก** ($p < .01$)	**สหสัมพันธ์ทางบวก** ($p < .05$)	**สหสัมพันธ์ทางบวก** ($p < .05$)	บางส่วน
ความเสน่หา	-	-	**สหสัมพันธ์ทางบวก** ($p < .05$)	-	-	บางส่วน
ความผูกมัด	-	-	**สหสัมพันธ์ทางบวก** ($p < .01$)	-	**สหสัมพันธ์ทางบวก** ($p < .01$)	บางส่วน

สมมติฐานข้อที่ 2 องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสามของความรักกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ พบว่า องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด มีสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (r = .57, p < .01) ด้านความเสน่หา มีสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์(r = .50, p < .01) และด้านความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (r = .63, p < .01)

รายละเอียดของค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ แสดงในตารางที่ 16

2.2 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 เพิ่มเติม

ในการทดสอบส่วนต่อมาของสมมติฐานข้อที่2 ใช้การทดสอบค่า z ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรัก กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ผู้วิจัยได้นำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักแต่ละองค์ประกอบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มาเปรียบเทียบด้วยสถิติ Fisher's z test พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดกับความพึงพอใจในสัมพันธ์ มีความแตกต่างกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หากับความพึงพอใจในสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(z = 1.91, p < .05) ส่วนในคู่การเปรียบเทียบอื่น ๆ ไม่พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถสรุปได้เพียงว่า องค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ สูงกว่าองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18

ค่าความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสามของความรักกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์โดยการทดสอบค่า z (N = 200)

องค์ประกอบของความรัก	ความใกล้ชิด	ความเสน่หา	ความผูกมัด
ความใกล้ชิด	-		
ความเสน่หา	0.98	-	
ความผูกมัด	0.93	1.91*	-

*$p < .05$, สองหาง.

จากตารางที่ 18 เมื่อประเมินค่า z พบว่า องค์ประกอบของความรักด้านผูกมัด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่า องค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนในคู่การเปรียบเทียบระหว่างองค์ประกอบของความรักด้านอื่น พบว่ามีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ว่าองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่นๆ

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ในส่วนนี้ ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2

2.3 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยขั้นตอน ในการตรวจสอบอิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

<u>สมมติฐานข้อที่ 3</u> บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก การเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยสี่ด้านแรกมีอิทธิพลทางบวก ด้านสุดท้ายมีอิทธิพลทางลบ และบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน แสดงอิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ พบว่า มีบุคลิกภาพเพียงสามด้านเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (β = 0.22, p < .01) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ มีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (β = 0.20, p < .01) และด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (β = -0.17, p < .05) ส่วนด้านการเปิดตัว และความเป็นมิตร พบว่าไม่ได้ถูกเลือกเข้ามาในสมการทำนาย โดยบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก การเปิดรับประสบการณ์ และความไม่มั่นคงในอารมณ์สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 19 (R^2 = .19, p < .001) ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน แสดงอิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (N = 200)

ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
การมีจิตสำนึก	.36**	0.24**	0.08	0.22**		
การเปิดรับประสบการณ์	.33**	0.29**	0.10	0.20**	.44	.19***
ความไม่มั่นคงในอารมณ์	-.27**	-0.23**	0.09	-0.17*		

*p < .05. **p < .01. ***p < .001.

เมื่อเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ของบุคลิกภาพทั้งสามด้าน ตามตารางที่ 19 พบว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูงที่สุด (β = 0.22, p < .01) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ รองลงมาได้แก่ บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ และบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำที่สุด (β = -0.17, p < .05)

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 บางส่วน

2.4 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4

ใช้การวิเคราะห์การถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น เพื่อทดสอบว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่านหรือไม่ โดยการใช้ขั้นตอนการทดสอบ 4 ขั้นตอนของ Baron และ Kenny (1986)

สมมติฐานข้อที่ 4 บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามองค์ประกอบ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ แบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน เนื่องจากตัวแปรส่งผ่านในการวิจัยนี้มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด เพื่อศึกษาอิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบทั้งสามของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผู้วิจัยจึงขอแยกการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านออกเป็น 3 ส่วนย่อย แต่ละส่วนจะเสนอเป็น 4 ขั้นตอน ตามหลักการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านของ Baron และ Kenny (1986) ดังนี้

<u>ส่วนที่ 1</u>

บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์ ซึ่งในขั้นนี้ควรต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะสามารถวิเคราะห์ขั้นต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนายและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม พบว่า บุคลิกภาพเฉพาะด้านการมีจิตสำนึก การเปิดรับประสบการณ์ และความไม่มั่นคงในอารมณ์เท่านั้น ที่สามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ด้านการมี

จิตสำนึก (β = 0.22, p < .01) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ จิตสำนึก (β = 0.20, p < .01) และความไม่มั่นคงในอารมณ์จิตสำนึก (β = -0.17, p < .05) โดยทั้งสามด้านสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 19 (R^2 = .19, p < .001) ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
การมีจิตสำนึก	.36**	0.24**	0.08	0.22**		
การเปิดรับประสบการณ์	.33**	0.29**	0.10	0.20**	.44	.19***
ความไม่มั่นคงในอารมณ์	-.27**	-0.23*	0.09	-0.17*		

*p < .05. **p < .01. ***p < .001.

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์ ซึ่งในขั้นนี้ควรต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะสามารถวิเคราะห์ขั้นต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดในฐานะตัวแปรตาม พบว่า บุคลิกภาพเฉพาะด้านการเปิดรับประสบการณ์เท่านั้น ที่สามารถทำนายองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.34, p < .001) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดได้ร้อยละ 11 (R^2 = .11, p < .001) ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
การเปิดรับประสบการณ์	.34**	0.47***	0.09	0.34***	.34	.11***

**$p < .01$. ***$p < .001$.

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์ ซึ่งในขั้นนี้ควรต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะสามารถวิเคราะห์ขั้นต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ถดถอย ขององค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม พบว่า องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดสามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($\beta = 0.59$, $p < .001$) สามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 34 ($R^2 = .34$, $p < .001$) ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22

ผลการวิเคราะห์ถดถอย ขององค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดในฐานะตัวแปรทำนายและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
ความใกล้ชิด	.57**	0.61***	0.06	0.59***	.59	.34***

**$p < .01$. ***$p < .001$.

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และตัวแปรองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม พบว่า บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบด้านการมีจิตสำนึก การเปิดรับประสบการณ์ และความไม่มั่นคงในอารมณ์ และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดสามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ด้านการมีจิตสำนึก (β = 0.21, p < .01) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ (β = 0.04, p > .05) ด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ (β = -0.14, p < .05) และความใกล้ชิดเท่ากับ (β = 0.52, p < .001) โดยทั้งสี่ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 43 (R^2 = .43, p < .001) ดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

	ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
ขั้นที่ 1	การมีจิตสำนึก	.36**	0.24**	0.08	0.22**		
	การเปิดรับประสบการณ์	.33**	0.29**	0.10	0.20**	.44	.19***
	ความไม่มั่นคงในอารมณ์	-.257**	-0.23*	0.09	-0.17*		
ขั้นที่ 2	การมีจิตสำนึก	.36**	0.23**	0.07	0.21**		
	การเปิดรับประสบการณ์	.33**	0.05	0.09	0.04	.66	.43***
	ความไม่มั่นคงในอารมณ์	-.27**	-0.19*	0.08	-0.14*		
	ความใกล้ชิด	.57**	0.54***	0.06	0.52***		

*p < .05. **p < .01. ***p < .001.

การประเมินตัวแปรส่งผ่าน

จากตารางที่ 23 สามารถเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ ของตัวแปรบุคลิกภาพทั้งสามด้าน ระหว่างขั้นที่1 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยที่ยังไม่ได้ควบคุมอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่าน และขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่าน โดยการนำความใกล้ชิดเข้าไปเป็นตัวแปรต้นร่วมด้วย พบว่า ระดับค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติจากขั้นที่ 1 สู่ขั้นที่ 2 ของตัวแปรบุคลิกภาพเฉพาะด้านการเปิดรับประสบการณ์เท่านั้นที่มีค่าลดลง โดยที่บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติจากเดิมอยู่ที่ระดับ .01 ลดลงเป็นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด มีอิทธิพลการส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (full mediation) ต่ออิทธิพลระหว่างบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์และความพึงพอใจในความสัมพันธ์

การทดสอบค่าอิทธิพลส่งผ่าน

จากการประเมินตัวแปรส่งผ่าน สรุปได้ว่า บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดเป็นตัวแปรส่งผ่าน แต่ยังไม่ทราบได้ว่ามีค่านัยสำคัญของอิทธิพลส่งผ่านหรือไม่ ผู้วิจัยจึงทดสอบค่านัยสำคัญได้จากการทดสอบ Sobel test (Preacher & Leonarddelli, 2005) โดยการแทนค่า *a, b, Sa* และ *Sb* เข้าไปในสมการ

จากการทดสอบ Sobel test โดยการแทนค่า $a = 0.47$, $b = 0.61$, $Sa = 0.09$ และ $Sb = 0.06$ ซึ่งเป็นค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ดังแสดงในตารางที่ 21 และตารางที่ 22 ผลการทดสอบได้ค่า $z = 4.65$ ($p < .001$) สามารถอธิบายได้ว่า อิทธิพลของความใกล้ชิดที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน มีอิทธิพลส่งผ่านในอิทธิพลระหว่างบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

โมเดลอิทธิพลส่งผ่าน

เมื่อวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ พบว่า direct effect ของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ที่มีผลต่อ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ในขั้นที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.20 แต่เมื่อนำตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดเข้ามาในโมเดลขั้นที่ 2 พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.04 แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์มี indirect effect ผ่านองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด เท่ากับ 0.16 ดังภาพที่ 3

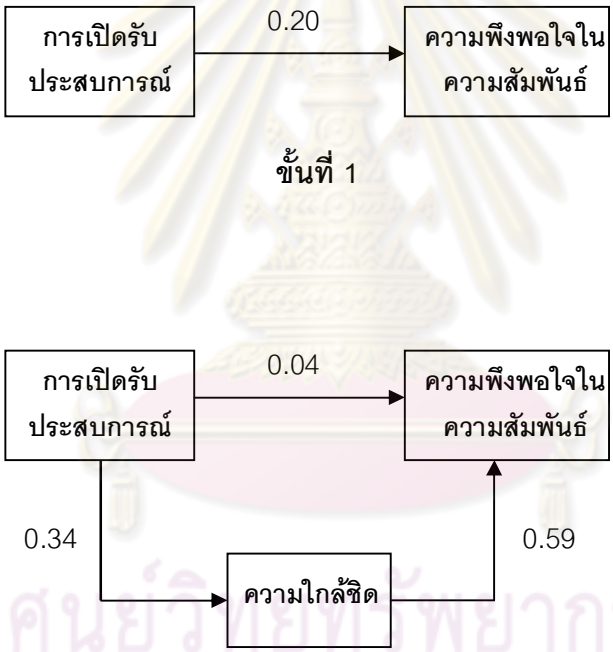

ภาพที่ 3 โมเดลอิทธิพลส่งผ่าน ของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ส่วนที่ 2

บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์ ซึ่งในขั้นนี้ผลการวิเคราะห์เหมือนกับในส่วนที่ 1 ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 1 ตารางที่ 20 นั่นคือ บุคลิกภาพเฉพาะด้านการมีจิตสำนึก การเปิดรับประสบการณ์ และความไม่มั่นคงในอารมณ์ เท่านั้น ที่สามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์ ซึ่งในขั้นนี้ควรต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะสามารถวิเคราะห์ขั้นต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาในฐานะตัวแปรตาม พบว่า บุคลิกภาพเฉพาะด้านการเปิดรับประสบการณ์เท่านั้น ที่สามารถทำนายองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.18, p < .05) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาได้ร้อยละ 3 (R^2 = .03, p < .05) ดังแสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
การเปิดรับประสบการณ์	.18*	0.30*	0.12	0.18*	.18	.03*

*p < .05.

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์ ซึ่งในขั้นนี้ควรต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะสามารถวิเคราะห์ขั้นต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ถดถอย ขององค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม พบว่า องค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาสามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(β = 0.50, p < .001) สามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ได้ร้อยละ 25 (R^2 = .25, p < .001) ดังแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25

ผลการวิเคราะห์ถดถอย ขององค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
ความเสน่หา	.50**	0.43***	0.05	0.50***	.50	.25***

**p < .01. ***p < .001.

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และตัวแปรองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม พบว่า บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบด้านการมีจิตสำนึก การเปิดรับประสบการณ์ และความไม่มั่นคงในอารมณ์ และองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาสามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ด้านการมีจิตสำนึก (β = 0.25, p < .001) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ (β =

0.10, $p > .05$) ด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ ($\beta = -0.17$, $p < .01$) และความเสน่หาเท่ากับ ($\beta = 0.46$, $p < .001$) โดยทั้งสี่ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 41 ($R^2 = .41$, $p < .001$) ดังแสดงในตารางที่ 26

ตารางที่ 26

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

	ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
ขั้นที่ 1	การมีจิตสำนึก	.36**	0.24**	0.08	0.22**		
	การเปิดรับประสบการณ์	.33**	0.29**	0.10	0.20**	.44	.19***
	ความไม่มั่นคงในอารมณ์	-.27**	-0.23*	0.09	-0.17*		
ขั้นที่ 2	การมีจิตสำนึก	.36**	0.23***	0.07	0.25***		
	การเปิดรับประสบการณ์	.33**	0.15	0.09	0.10	.64	.41***
	ความไม่มั่นคงในอารมณ์	-.27**	-0.23**	0.08	-0.17**		
	ความเสน่หา	.50**	0.41***	0.05	0.46***		

*$p < .05$. **$p < .01$. ***$p < .001$.

การประเมินตัวแปรส่งผ่าน

จากตารางที่ 26 สามารถเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ ของตัวแปรบุคลิกภาพทั้งสามด้าน ระหว่างขั้นที่1 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยที่ยังไม่ได้ควบคุมอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่าน และขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่าน โดยการนำความเสน่หาเข้าไปเป็นตัวแปรต้นร่วมด้วย พบว่า ระดับค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติจากขั้นที่ 1 สู่ขั้นที่ 2 ของตัวแปรบุคลิกภาพเฉพาะด้านการเปิดรับประสบการณ์เท่านั้นที่มีค่าลดลง โดย

บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติจากเดิมอยู่ที่ระดับ .01 ลดลงเป็นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา มีอิทธิพลการส่งผ่านแบบสมบูรณ์ ต่ออิทธิพลระหว่างบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์และความพึงพอใจในความสัมพันธ์

การทดสอบค่าอิทธิพลส่งผ่าน

จากการประเมินตัวแปรส่งผ่าน สรุปได้ว่า บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาเป็นตัวแปรส่งผ่าน แต่ยังไม่ทราบได้ว่ามีค่านัยสำคัญของอิทธิพลส่งผ่านหรือไม่ ผู้วิจัยจึงทดสอบค่านัยสำคัญได้จากการทดสอบ Sobel test โดยการแทนค่า *a, b, Sa* และ *Sb* เข้าไปในสมการ

จากการทดสอบค่า Sobel test โดยการแทนค่า $a = 0.30$, $b = 0.43$, $Sa = 0.12$ และ $Sb = 0.05$ ซึ่งเป็นค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ดังแสดงในตารางที่ 24 และตารางที่ 25 ผลการทดสอบได้ค่า $z = 2.40$ ($p < .01$) สามารถอธิบายได้ อิทธิพลของความเสน่หาที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน มีอิทธิพลส่งผ่าน ในอิทธิพลระหว่างบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

โมเดลอิทธิพลส่งผ่าน

เมื่อวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ พบว่า direct effect ของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ที่มีผลต่อ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ในขั้น ที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.20 แต่เมื่อนำตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ องค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาเข้ามาในโมเดลขั้นที่ 2 พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.10 แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์มี indirect effect ผ่านองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาเท่ากับ .10 ดังภาพที่ 4

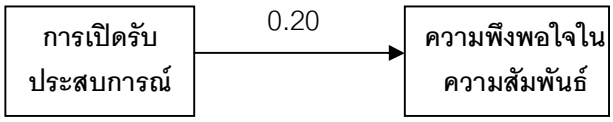

ขั้นที่ 1

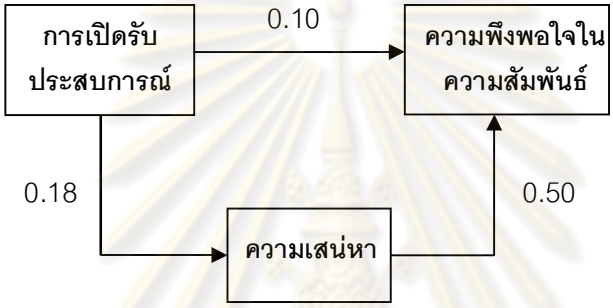

ขั้นที่ 2

ภาพที่ 4 โมเดลอิทธิพลส่งผ่าน ของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หาเป็นตัวแปรส่งผ่าน

<u>ส่วนที่ 3</u>

บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์ ซึ่งในขั้นนี้ผลการวิเคราะห์เหมือนกับในส่วนที่1 ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 1 ตารางที่ 20 นั่นคือ บุคลิกภาพเฉพาะด้านการมีจิตสำนึก การเปิดรับประสบการณ์ และความไม่มั่นคงในอารมณ์เท่านั้น ที่สามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์ ซึ่งในขั้นนี้ควรต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะสามารถวิเคราะห์ขั้นต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดในฐานะตัวแปรตาม พบว่า บุคลิกภาพเฉพาะด้านการเปิดรับประสบการณ์เท่านั้น ที่สามารถทำนายองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.19, p < .01) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดได้ร้อยละ 4 (R^2 = .04, p < .01) ดังแสดงในตารางที่ 27

ตารางที่ 27

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในฐานะตัวแปรทำนาย และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
การเปิดรับประสบการณ์	.19**	0.36**	0.13	0.19**	.19	.04**

**p < .01.

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์ ซึ่งในขั้นนี้ควรต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะสามารถวิเคราะห์ขั้นต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ถดถอย ขององค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม พบว่า องค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดสามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.63,

$p < .001$) สามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ได้ร้อยละ 39 ($R^2 = .39$, $p < .001$) ดังแสดงในตารางที่ 28

ตารางที่ 28

ผลการวิเคราะห์ถดถอย ขององค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
ความผูกมัด	.63**	0.48***	0.05	0.63***	.63	.39***

**$p < .01$. ***$p < .001$.

ผลการทดสอบขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนนี้ ต้องการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และตัวแปรองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม พบว่า บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบด้านการมีจิตสำนึก การเปิดรับประสบการณ์ และความไม่มั่นคงในอารมณ์ และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดสามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ด้านการมีจิตสำนึก ($\beta = 0.15$, $p < .05$) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ ($\beta = 0.13$, $p < .05$) ด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ ($\beta = -0.17$, $p < .01$) และความผูกมัดเท่ากับ ($\beta = 0.57$, $p < .001$) โดยทั้งสี่ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 50 ($R^2 = .50$, $p < .001$) ดังแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29

ผลการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดในฐานะตัวแปรทำนาย และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในฐานะตัวแปรตาม (N = 200)

	ตัวแปร	*r*	*B*	*SE B*	β	*R*	R^2
ขั้นที่ 1	การมีจิตสำนึก	.36**	0.24**	0.08	0.22**		
	การเปิดรับประสบการณ์	.33**	0.29**	0.10	0.20**	.44	.19***
	ความไม่มั่นคงในอารมณ์	-.27**	-0.23*	0.09	-0.17*		
ขั้นที่ 2	การมีจิตสำนึก	.36**	0.16*	0.07	0.15*		
	การเปิดรับประสบการณ์	.33**	0.18*	0.08	0.13*	.70	.50***
	ความไม่มั่นคงในอารมณ์	-.27**	-0.24**	0.07	-0.17**		
	ความผูกมัด	.63**	0.43***	0.04	0.57***		

*$p < .05$. **$p < .01$. ***$p < .001$.

การประเมินตัวแปรส่งผ่าน

จากตารางที่ 29 สามารถเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ ของตัวแปรบุคลิกภาพทั้งสามด้าน ระหว่างขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยที่ยังไม่ได้ควบคุมอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่าน และขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่าน โดยการนำความผูกมัดเข้าไปเป็นตัวแปรต้นร่วมด้วย พบว่า ระดับค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน และค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติจากขั้นที่ 1 สู่ขั้นที่ 2 ของตัวแปรบุคลิกภาพเฉพาะด้านการมีจิตสำนึกและความการเปิดรับประสบการณ์เท่านั้นที่มีค่าลดลง โดยทั้งบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกและด้านการเปิดรับประสบการณ์มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติจากเดิม .01 ลดลงเป็นระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เช่นเดียวกัน จึงสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด มีอิทธิพลการส่งผ่านแบบบางส่วน (partial

mediation) ต่ออิทธิพลของบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก และด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

การทดสอบค่าอิทธิพลส่งผ่าน

จากการประเมินตัวแปรส่งผ่าน สรุปได้ว่า บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์และด้านการมีจิตสำนึกมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดเป็นตัวแปรส่งผ่าน แต่ยังไม่ทราบได้ว่ามีค่านัยสำคัญของตัวแปรส่งผ่านหรือไม่ ผู้วิจัยจึงทดสอบค่านัยสำคัญได้จากการทดสอบ Sobel test โดยการแทนค่า *a, b, Sa* และ *Sb* เข้าไปในสมการ

แต่เนื่องจากในการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ของตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด พบว่า บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ด้านเดียวเท่านั้นที่สามารถทำนายความผูกมัดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ในการทดสอบอิทธิพลส่งผ่าน ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์เฉพาะบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์เท่านั้น

จากการทดสอบค่า Sobel test โดยการแทนค่า $a = 0.36$, $b = 0.48$, $Sa = 0.13$ และ $Sb = 0.05$ ซึ่งเป็นค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยขั้นตอน ดังแสดงในตารางที่ 27 และตารางที่ 28 ผลการทดสอบได้ค่า $z = 2.66$ $(p < .01)$ สามารถอธิบายได้ว่า อิทธิพลของความผูกมัดที่เป็นตัวแปรส่งผ่านมีอิทธิพลส่งผ่านในอิทธิพลระหว่างบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โมเดลอิทธิพลส่งผ่าน

เมื่อวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ พบว่า direct effect ของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ที่มีผลต่อ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ในขั้น ที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.20 แต่เมื่อนำตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ องค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด เข้ามาในโมเดลขั้นที่ 2 พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.13 แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์มี indirect effect ผ่านองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดเท่ากับ .07 ดังภาพที่ 5

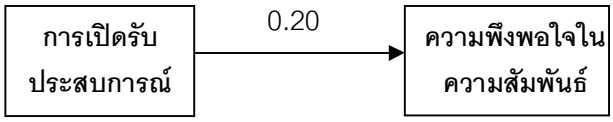

ขั้นที่ 1

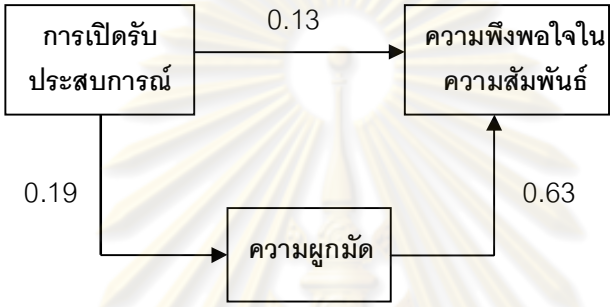

ขั้นที่ 2

ภาพที่ 5 โมเดลอิทธิพลส่งผ่าน ของบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดเป็นตัวแปรส่งผ่าน

จากผลการวิเคราะห์ทั้งสามส่วน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 บางส่วน นั่นคือ บุคลิกภาพเฉพาะด้านการเปิดรับประสบการณ์เท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบทั้งสามของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยด้านความใกล้ชิดมีอิทธิพลส่งผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ด้านความเสน่หา และความผูกมัด มีอิทธิพลส่งผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

สรุปผลการวิเคราะห์สมมติฐาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานทั้งหมดที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยขอสรุปการทดสอบสมมติฐานแต่ละข้อ ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ข้อ	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	สรุปผล
1	องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์	องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก องค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ และการมีจิตสำนึก	สนับสนุนสมมติฐานบางส่วน
2	องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ	องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และไม่พบว่าองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ	สนับสนุนสมมติฐานบางส่วน
3	บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก การเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยสี่ด้านแรกมีอิทธิพลทางบวก ด้านสุดท้ายมีอิทธิพลทางลบ และบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ	บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก และการเปิดรับประสบการณ์ มีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ บุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีขนาดอิทธิพลสูงที่สุด	สนับสนุนสมมติฐานบางส่วน
4	บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามองค์ประกอบเป็นตัวแปรส่งผ่าน	องค์ประกอบทั้งสามของความรัก เป็นตัวแปรส่งผ่าน ในอิทธิพลของบุคลิกภาพเฉพาะด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก	สนับสนุนสมมติฐานบางส่วน

บทที่ 4
การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามเป็นตัวแปรส่งผ่าน” สามารถอภิปรายผลการวิจัย โดยแบ่งหัวข้อตามสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์

ผลการวิจัยที่ได้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 บางส่วน โดยพบว่า องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดมีสหสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว (r = .24, p < .01) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ (r = .34, p < .01) ด้านความเป็นมิตร (r = .15, p < .05) และด้านการมีจิตสำนึก (r = .18, p < .05) องค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา มีสหสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ (r = .18, p < .05) เพียงด้านเดียว และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ (r = .19, p < .01) และด้านการมีจิตสำนึก (r = .19, p < .01) แต่ในบางคู่ความสัมพันธ์ พบว่า มีสหสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดกับความไม่มั่นคงในอารมณ์ องค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หากับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว ความเป็นมิตร การมีจิตสำนึก และความไม่มั่นคงในอารมณ์ องค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดกับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว ความเป็นมิตร และความไม่มั่นคงในอารมณ์ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ของ Engel และคณะ (2001) ที่พบว่า องค์ประกอบของความรักด้านเสน่หาและความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก แต่ในการวิจัยนี้ กลับพบว่า องค์ประกอบของความรักด้านเสน่หาและความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า อาจเนื่องจากการที่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น และเป็นนิสิตนักศึกษา ซึ่งอยู่ในสังคมวัฒนธรรมแบบไทยจึงมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีลักษณะตามวัย นั่นคือ การมีความสนใจใฝ่รู้ เพ้อ

ฝัน มีจินตนาการ ชอบเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจความรู้สึกของตนเองเป็นอย่างดี ดังนั้น เมื่อบุคคลมีความรักในช่วงวัยนี้ อาจส่งผลให้บุคคลนำเอาลักษณะบุคลิกภาพดังกล่าวมาใช้ในความสัมพันธ์กับคู่รัก เช่น การเรียนรู้ความรัก จินตนาการถึงความรักในอุดมคติต่างๆ เพ้อฝันเกี่ยวกับคนรัก ทดลองประสบการณ์ความรักในรูปแบบต่าง ๆ จึงส่งผลให้บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง มีสหสัมพันธ์กับองค์ประกอบของความรักทุกด้านเด่นชัดกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ส่งผลให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่ตรงกับการวิจัยก่อนหน้านี้

สมมติฐานข้อที่ 2 องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ

ผลการวิจัยสนุนสนุนสมมติฐานบางส่วน โดยพบว่า องค์ประกอบทั้งสามของความรัก มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด (r = .57, p < .01) ด้านความเสน่หา (r = .50, p < .01) และด้านความผูกมัด (r = .63, p < .01) ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hendrick และ Hendrick (1989) ที่พบว่า องค์ประกอบของความรักทั้งสามด้านมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจอภิปรายผลการวิจัยที่พบได้ว่า เนื่องมาจากการที่องค์ประกอบทั้งสาม เป็นปัจจัยสำคัญที่พบได้ในทุก ๆ ความสัมพันธ์ (Sternberg, 1986) กับคนรัก การที่บุคคลมีความใกล้ชิดกับคนรัก รู้ข้อมูลส่วนตัว ความคิดของความรู้สึกของคนรัก มีความเอื้ออาทรต่อกัน สื่อสารกันได้อย่างดี และมีความไว้วางใจต่อกันจะนำมาสู่การมีสัมพันธภาพที่ราบรื่น คู่รักรู้สึกมีความสุข เพราะได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดีจากคนรัก ประกอบกับความเสน่หาในคนรัก การได้สัมผัส การมีความรู้สึกตื่นตัวเมื่อได้เข้าใกล้คนรัก นำมาสู่การต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น รวมทั้งการรู้สึกถึงความรับผิดชอบที่มีต่อคนรัก การอยากรักษาความสัมพันธ์ในคงอยู่ในระยะยาว ทำให้บุคคลมีการแสดงออกต่อคนรักในทิศทางที่ก่อให้เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างกัน ดังนั้น การที่ในความสัมพันธ์กับคนรัก หากคู่รักมีลักษณะตามองค์ประกอบของความรักเช่นนี้สูง ก็จะนำมาสู่การเกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบในการวิจัยนี้

ในส่วนของการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสามของความรักกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ จากการทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบค่า z พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มีความแตกต่างกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หากับความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($z = 1.91$, $p < .05$) ส่วนในคู่การเปรียบเทียบอื่น พบว่า ไม่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถสรุปได้เพียงว่า องค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ สูงกว่าด้านความเสน่หาเท่านั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเนื่องจาก องค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด เป็นองค์ประกอบของความรักด้านความคิด คือ การตัดสินใจที่จะรักหรือมีพันธะทางใจหรือทางสังคมต่อกัน เป็นการตัดสินใจที่จะรักษาความสัมพันธ์ให้คงอยู่ในระยะเวลานาน กลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น จัดว่าเป็นช่วงของชีวิตที่จะสร้างความสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาไปสู่การใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน และการแต่งงานกันในที่สุด ดังนั้น องค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัดจึงมีความสำคัญ และเป็นปัจจัยบ่งบอกว่าคู่รักในวัยนี้ มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด ดังนั้น องค์ประกอบด้านความผูกมัดจึงมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูงกว่าด้านความเสน่หา ซึ่งเกี่ยวข้องกับแรงขับภายในระบบของร่างกาย ความดึงดูดทางเพศ ซึ่งมักเกิดในช่วงระยะแรกของความสัมพันธ์ ดังนั้น หากบุคคลต้องการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูงสุด ควรที่จะเน้นพัฒนาด้านความผูกมัดในความสัมพันธ์ให้สูงขึ้นมากกว่าองค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น การให้ความมั่นใจในความรักที่มีต่อกัน การสร้างพันธะทางใจหรือทางสังคมต่อกัน การแสดงความรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ของคนรัก ก็นำไปสู่การมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่ได้สูงขึ้นได้ ในทางกลับกัน คู่รักที่ไม่สามารถแสดงความผูกมัดต่อกัน หรือไม่ประสงค์จะให้อีกฝ่ายมั่นใจในอนาคตร่วมกันได้ ย่อมอยู่ในความสัมพันธ์ที่มีความพึงพอใจต่ำกว่า

สมมติฐานข้อที่ 3 บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก การเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยสี่ด้านแรกมีอิทธิพลทางบวก ด้านสุดท้ายมีอิทธิพลทางลบ และบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 บางส่วน นั่นคือ เฉพาะบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก (β = 0.22, p < .01) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ (β = 0.20, p < .01) และด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ (β = -0.17, p < .05) เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในด้านการเปิดตัว และความเป็นมิตร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Engel และคณะ (2001) ที่พบว่าตัวแปรบุคลิกภาพที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก และงานวิจัยของ Noftle และ Shaver (2006) ที่พบว่า บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายได้ว่า การที่บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก และด้านการเปิดรับประสบการณ์ มีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ เนื่องจากบุคลิกภาพทั้งสองด้านนี้เป็นลักษณะด้านบวกของบุคคล บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก เป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงความมีวินัยในตนเอง รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และควบคุมกำกับการกระทำของตนเอง (self-control) คนรักที่มีจิตสำนึกสูง จะเป็นคนรักที่รู้จักหน้าที่ของคนรักที่ดี มีพฤติกรรมความรัก (loving behaviors) ที่เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดความสุข ไม่ปล่อยให้ตนตกอยู่ในความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม จึงย่อมนำไปสู่การมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับคู่รัก นอกจากนี้ ยังเป็นบุคคลที่มักประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน (Dollinger & Orf, 1991; Goff & Ackerman, 1992) และจะนำความสำเร็จของตนเองมาประยุกต์ใช้ในความสัมพันธ์กับคนรักเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ส่วนบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ เป็นลักษณะของบุคคลที่ชอบที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ดี มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลดีต่อความสัมพันธ์ เนื่องจากทำให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจความรู้สึกของคนรักเป็นอย่างดี ชอบเรียนรู้ประสบการณ์ความรักใหม่ ๆ ซึ่งจะนำมาสู่การมีความสัมพันธ์ที่ราบรื่นได้ และด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ พบว่ามีอิทธิพลทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ เนื่องจากความไม่มั่นคงทางอารมณ์ เป็นลักษณะของบุคคลที่มีแนวโน้มในการเกิดประสบการณ์อารมณ์ทางลบ และมีปัญหาในการปรับตัวทางอารมณ์ มีแนวโน้มที่จะเกิดภาวะความเครียดทางจิตใจ คนรักที่ความไม่มั่นคงในอารมณ์ที่สูง มักมีความรู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับคนรัก กลัวการถูกทอดทิ้ง ซึมเศร้า โกรธคนรักได้ง่าย ทำให้มักเกิดความขัดแย้งกับคนรัก ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระดับต่ำได้

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ของบุคลิกภาพทั้งสามด้าน ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูงกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ (β = 0.22, p < .01) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Noftle และ Shaver (2006) ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นถึงอิทธิพลของบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก และหากต้องการส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ก็ควรตระหนักถึงความสำคัญของบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก เนื่องจากบุคลิกภาพด้านนี้สามารถส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้มากกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ และหากมองในทางกลับกัน ผู้ที่มีบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกต่ำอาจได้รับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ฉันท์คู่รักน้อยได้

การที่บุคลิกภาพสามารถทำนายความพึงพอใจในความสัมพันธ์ได้ สามารถนำไปประยุกต์ในด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ของคู่รักได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาบุคลิกภาพด้านที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์อย่างชัดเจน เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก โดยยิ่งพัฒนาให้บุคคลมีวินัยในตนเอง รู้จักหน้าที่ มีจุดมุ่งหมายที่จะประสบความสำเร็จ ก็ยิ่งทำให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูงขึ้นตามไปด้วย การพัฒนาบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ ยิ่งให้บุคคลมีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ชอบใช้ความคิด ก็ยิ่งทำให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูงขึ้นเช่นเดียวกัน และการฝึกให้บุคคลปรับปรุงบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ หรือความบกพร่องในการปรับตัวทางอารมณ์ ลดภาวะความเครียดทางจิตใจ ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นได้ เช่น การควบคุมความวิตกกังวล ความโกรธ ความซึมเศร้า พัฒนาตนเองให้สงบนิ่ง

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบนั้น มีสมมติฐานว่า บุคลิกภาพนั้นเปลี่ยนแปลงได้ยาก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมและชีวภาพ มากกว่าอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม (Schultz & Schultz, 2001) ดังนั้น การปรับปรุงและพัฒนาบุคลิกภาพดังที่กล่าวไปข้างต้น จึงอาจทำได้ยาก ผู้วิจัยจึงเสนอว่า บุคคลควรใช้การเลือกคู่รัก โดยนำข้อมูลของบุคลิกภาพที่นำไปสู่การมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่สูง มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา เช่น บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก การเปิดรับประสบการณ์ ซึ่งอาจจะส่งผลดีต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก มากกว่าการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งอาจจะไม่คงอยู่ไม่นานนัก เมื่อคู่รักมีระยะความสัมพันธ์ที่ยาวนานขึ้น

สมมติฐานข้อที่ 4 บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามองค์ประกอบ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 บางส่วน โดยจากการวิเคราะห์ว่า องค์ประกอบทั้งสามของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่านในอิทธิพลระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์หรือไม่ ตามแนวทางการวิเคราะห์ของ Baron และ Kenny (1986) และการทดสอบอิทธิพลทางอ้อม โดยการวิเคราะห์ Sobel test พบว่า องค์ประกอบของความรักทั้งสามด้าน ได้แก่ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด เป็นตัวแปรส่งผ่าน เฉพาะในอิทธิพลระหว่างบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์เท่านั้น โดยองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดเป็นตัวแปรส่งผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (z = 4.65, p < .01) ความเสน่หาเป็นตัวแปรส่งผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (z = 2.40, p < .01) และความผูกมัด เป็นตัวแปรส่งผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (z = 2.66, p < .01)

จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจเนื่องจากเหตุผลเช่นเดียวกับในสมมติฐานข้อที่ 1 นั่นคือ การที่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น และเป็นนิสิตระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ในสังคมวัฒนธรรมแบบไทย จึงมีความเป็นไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีลักษณะตามวัย นั่นคือ การสนใจใฝ่รู้ เปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ชอบแสวงหา มีความคิดสร้างสรรค์ การมีความสัมพันธ์กับคนรักในช่วงวัยนี้ จึงมีลักษณะเหมือนเป็นการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีจินตนาการความรักที่สวยงาม เพ้อฝันเกี่ยวกับความรัก เปิดรับประสบการณ์ความรักรูปแบบต่าง ๆ จึงส่งผลให้บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยนี้มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของความรักทั้งสามด้านชัดเจนกว่าบุคลิกภาพด้านอื่นๆ และหากพิจารณาความรักในช่วงวัยรุ่นนี้ วัยรุ่นที่กล้าที่จะเปิดกว้างในความสัมพันธ์กับคนรัก ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับคนรัก สัมผัสคนรัก เปิดเผยความรู้สึกและให้ความมั่นใจในความสัมพันธ์กับคนรัก วัยรุ่นที่มีลักษณะเช่นนี้ จะนำไปสู่การมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่สูงกว่า ดังนั้นเมื่อมีการวิเคราะห์การเป็นตัวแปรส่งผ่านขององค์ประกอบของความรักทั้งสาม จึงพบว่า มีอิทธิพลส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์เท่านั้น

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบอิทธิพลส่งผ่านระหว่าง ตัวแปรส่งผ่านทั้งสาม ได้แก่ ความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด พบว่า องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด มีค่าสถิติทดสอบ (z) ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลส่งผ่านระหว่างบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ สูงกว่าด้านอื่นๆ เนื่องจาก เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดกับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ สูงกว่าองค์ประกอบของความรักด้านอื่นๆ รวมทั้งมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่สูงกว่าด้วย

จากผลการวิจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานั้น สามารถสรุปภาพรวมของการวิจัยในครั้งนี้ได้ว่า ตัวแปรทั้งสามของการวิจัยนี้ ได้แก่ องค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กันโดยส่วนใหญ่ ตัวแปรบุคลิกภาพสามด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก การเปิดรับประสบการณ์ และความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยด้านการมีจิตสำนึกมีอิทธิพลสูงสุด นอกจากนี้ เมื่อมีการนำตัวแปรองค์ประกอบของความรักเข้าไปศึกษาอิทธิพลร่วมด้วย พบว่า องค์ประกอบทั้งสามของความรัก เป็นตัวแปรส่งผ่านของอิทธิพลระหว่างบุคลิกภาพและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยอิทธิพลส่งผ่านที่เกิดขึ้น เกิดเฉพาะระหว่างบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์เท่านั้น ดังนั้น สำหรับในกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ บุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์สูง เช่น เปิดกว้างในความคิด มีความคิดสร้างสรรค์ สนใจใฝ่รู้ เมื่อมีความสัมพันธ์กับคนรัก จะมีความใกล้ชิดกับคนรักสูง เปิดเผยตนเอง รู้ข้อมูลของอีกฝ่าย อีกทั้งมีความเสน่หากับคนรัก สัมผัสคนรัก มีความโรแมนติก และสร้างความมั่นใจในความสัมพันธ์กับคนรัก มีความผูกมัดกับคนรัก รับผิดชอบในพันธะที่ตกลงกัน จะส่งผลทำให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รักที่สูงได้ ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรองค์ประกอบทั้งสามของความรัก และบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รักในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น จึงทำให้สามารถเข้าใจสาเหตุการเกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รักได้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่าน

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

2. บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามเป็นตัวแปรส่งผ่านหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์

2. องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ

3. บุคลิกภาพด้านการเปิดตัว การเปิดรับประสบการณ์ ความเป็นมิตร การมีจิตสำนึก และความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยสี่ด้านแรกมีอิทธิพลทางบวก ด้านสุดท้ายมีอิทธิพลทางลบ และบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ

4. บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักทั้งสามองค์ประกอบ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 200 คน เป็นเพศชาย 100 คน และเพศหญิง 100 คน เป็นผู้ที่กำลังมีคนรักอยู่ในปัจจุบันเป็นบุคคล และมีความรักกับเพศตรงกันข้าม โดยมีระยะเวลาในการคบหากับคนรักในปัจจุบันไม่ต่ำกว่า 3 เดือน มีอายุระหว่าง 17 ถึง 24 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 มาตรวัดองค์ประกอบของความรัก ซึ่งผู้วิจัยสร้างและพัฒนามาจากมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก (TLS) ของ Sternberg (1988)

ตอนที่ 3 มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยและพงศ์มนัส บุศยประทีป ร่วมกันสร้างและพัฒนามาจากมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (RAS) ของ Susan Hendrick (1988)

ตอนที่ 4 มาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัคนางค์ มณีศรี และ กัณฐิกา บรรลือ ร่วมกันสร้างและพัฒนามาจากมาตรวัดบุคลิกภาพ Big Five Inventory (BFI) ของ Bernet-Martinez และ John (1998)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ประกอบไปด้วยมาตรวัด 3 มาตรวัด ได้แก่ มาตรวัดองค์ประกอบของความรัก มาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมาตรวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ จัดเรียงตามลำดับข้างต้น ไปขอความร่วมมือในการตอบด้วยตนเอง พร้อมแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคคลที่มีคู่รักอยู่ในปัจจุบัน โดยที่ยังไม่ได้สมรส มีระยะเวลาในการคบหากับคู่รักไม่ต่ำกว่า 3 เดือน จำนวน 200 คน เป็นเพศชาย 100 คน เพศหญิง 100 คน และเป็นบุคคลที่มีความรักกับเพศตรงกันข้าม มีอายุระหว่าง 17 ถึง 24 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) ดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไป ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ใช้สถิติอ้างอิง เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

2.1 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2 ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียรสัน ระหว่างองค์ประกอบของความรัก บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความพึงพอใจในความสัมพันธ์

2.2 .การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 เพิ่มเติม ใช้การทดสอบค่า z ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรักแต่ละองค์ประกอบ กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์

2.3 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยขั้นตอน ในการวัดอิทธิพลของบุคลิกภาพแต่ละองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์

2.4 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยขั้นตอนระดับลดหลั่น เพื่อทดสอบว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่านหรือไม่ โดยการใช้ขั้นตอนการทดสอบ 4 ขั้นตอนของ Baron และ Kenny (1986) และทดสอบอิทธิพลส่งผ่าน โดยการทดสอบค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานเพื่อทดสอบค่านัยสำคัญของอิทธิพลส่งผ่าน ด้วยการวิเคราะห์ Sobel test

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดตัว และการเปิดรับประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านความเป็นมิตร และการมีจิตสำนึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 องค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการ

เปิดรับประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ และการมีจิตสำนึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในความสัมพันธ์คู่อื่น ๆ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. องค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด ความเสน่หา และความผูกมัด มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และไม่พบว่าองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึก และการเปิดรับประสบการณ์ มีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงในอารมณ์ มีอิทธิพลทางลบต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีขนาดอิทธิพลสูงที่สุด ส่วนบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ไม่พบว่ามีอิทธิพล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. องค์ประกอบทั้งสามของความรัก เป็นตัวแปรส่งผ่าน ในอิทธิพลของบุคลิกภาพเฉพาะด้านการเปิดรับประสบการณ์ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยด้านความใกล้ชิดมีอิทธิพลส่งผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านความเสน่หา และความผูกมัด มีอิทธิพลส่งผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ควรเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสาขาอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือไปจากนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่น พนักงานบริษัท ข้าราชการ และอาชีพอิสระ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความหลากหลาย และสามารถนำผลวิจัยที่ได้ไปอธิบายในประชากรอื่น ๆ ได้

2. จากผลการวิจัยนี้ พบว่า องค์ประกอบของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่านในอิทธิพลของบุคลิกภาพเฉพาะด้านการเปิดรับประสบการณ์ กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์เท่านั้น จึงอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยเป็นตัวแปรส่งผ่านในอิทธิพลของบุคลิกภาพ ที่แตกต่างไปจากองค์ประกอบทั้งสามของความรักนี้ เช่น รูปแบบความรักแบบเล่นเกมส์ แบบหึงหวง แบบเสียสละ ดังนั้น ผู้ที่สนใจสามารถทำการศึกษาโดยใช้รูปแบบต่าง ๆ ของความรักได้

3. ในการทำวิจัยต่อไป อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของความแตกต่างระหว่างเพศ ระยะเวลาในความสัมพันธ์ และสถานภาพสมรส ว่ามีผลให้เกิดความแตกต่างในความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของคู่รัก โดยมีองค์ประกอบของความรักเป็นตัวแปรส่งผ่านหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในวัยผู้ใหญ่ ที่มีความผูกมัดในความสัมพันธ์มากกว่าบุคคลในวัยรุ่น ความพึงพอใจในความสัมพันธ์อาจถูกอิทธิพลจากบุคลิกภาพด้านอื่น โดยส่งผ่านองค์ประกอบของความรักด้านอื่น ที่แตกต่างไปจากผลการวิจัยนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Allport, G. W., & Odbert, H. S. (1936). Trait names. A psycho-lexical study. *Psychological Monographs, 47,* 211-171.

Aron, E., & Aron, A. (1997). Sensory-processing sensitivity and its relation to introversion and emotionality. *Journal of Personality and Social Psychology*, *73*, 345-368.

Aziz, S., & Jackson, C. J. (2001). A comparison between three and five factor models of Pakistani personality data. *Personality and Individual Differences*, *31,* 1311-1319.

Benet-Martinez, V., & John, O. P. (1998). Los Cinco Grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology, 75*, 729-750.

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*, 1173-1182.

Berscheid, E., & Walster, E. H. (1978). *Interpersonal attraction* (2nd ed.). Reading, MA: Addison-Wesley.

Borgatta, E. F. (1964). The structure of personality characteristics English. *Behavioral Science, 9*, 8–17.

Brehm, S. S., Miller, R. S., Perlman, D., & Campbell, S. M. (1992). *Intimate relationships* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

Bruns, D. D. (1993). *Ten days to self-esteem: The leader's manual*. New York: Quill.

Burisch, M. (1984). Approaches to personality inventory construction. *American Psychologist, 39,* 214-227.

Burn, S. M., & Ward, A. Z. (2005). Men's conformity to traditional masculinity and relationship satisfaction. *Psychology of Men and Masculinity, 6,* 254-263.

Carver, C. S., & Scheier, M. F. (2004). *Perspectives on personality* (5th ed.). Boston: Pearson Education.

Cattell, R.B. (1950). *An introduction to personality study*. London: Hutchinson.

Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1985). *The NEO personality inventory manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory: Professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1997). Personality trait as a human universal. *American Psychologist, 5,* 509-516.

Davies, M. F. (1996). EPQ correlates of love styles. *Personality and Individual Differences, 20,* 257–259.

Derlega, V. J., Winstead, B. A., & Jones, W. H. (2005). *Personality: Contemporary theory and research* (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.

Digman, J. M. (1990). Personality structure: Emergence of the five-factor model. *Annual Review of Psychology, 41*, 417-440. Palo Alto, CA: Annual Reviews.

Dion, K. L., & Dion, K. K. (1973). Correlates of romantic love. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 41,* 51-56.

Dollinger, S. J., & Orf, L. A. (1991). Personality and performance in ''personality'': Conscientiousness and openness. *Journal of Research in Personality, 25,* 276–284.

Dutton, D. G., & Aron, A. P. (1974). Some evidence for heightened sexual attraction under conditions of high anxiety. *Journal of Personality and Social Psychology, 4,* 510-517.

Eagly, A. H., & Wood, W. (1999). The origins of sex differences in human behavior: Evolved dispositions versus social roles. *American Psychologist*, *54,* 408-423.

Engel, G., Olson, K. R., & Patrick, C. (2002). The personality of love: Fundamental motives and traits related to components of love. *Personality and Individual Differences, 32*, 839-853.

Eysenck, H.J. (1950). Schizothymia-Cyclothymia is a dimension of personality. *Journal of* Personality, 19, 123-152.

Fehr, B. (1988). Prototype analysis of the concepts of love and commitment. *Journal of Personality and Social Psychology, 55,* 557–579.

Fehr, B., and Broughton, R. (2001). Gender and personality differences in conceptions of love: An interpersonal theory analysis. *Personal Relationships, 8,* 115–136.

Franzoi, S. L. (2009). *Social psychology* (5th ed.). New York: McGraw-Hill.

Fromm, E. (1956). *The art of loving*. New York: Harper.

Gable, S. L., Gonzaga, G. C., & Strachman, A. (2006). Will you be there for me when things go right? Supportive responses to positive event disclosures. *Journal of Personality and Social Psychology, 91,* 904-917.

Glenn, N.D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review. *Journal of Marriage and the Family, 52,* 818-831.

Goldberg, L. R. (1990). An alternative “Description of personality”: The Big-Five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology, 59,* 1216-1229.

Guildford, J.P (1959). *Personality*. New York : McGraw-Hill.

Hanna, S. L. (2000). *Person to person* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Hatfield, E., & Sprecher, S. (1986). Measuring passionate love in intimate relationships. *Journal of Adolescence, 4*, 383-410.

Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal relation*s. New York: Wiley.

Hendrick, S. S. (1981). Self-disclosure and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology, 40*, 1150-1159.

Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and Family, 50*, 93-98.

Hendrick, S. S. (1995). *Close relationship: What couple therapist can learn*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.

Hendrick, S. S. (2004). *Understanding close relationships*. Boston: Pearson Education.

Hendrick, C., & Hendrick, S. S. (1989). Research on love: Does it measure up. *Journal of Personality and Social Psychology, 561,* 784-794.

Hendrick, C., & Hendrick, S. S. (1991). Dimensions of love: A sociobiological interpretation. *Journal of Social and Clinical Psychology, 10*, 206-230.

Hendrick, S. S., & Hendrick, C. (1993). Love as friends. *Journal of Social and Personal Relationships, 10*, 459-466.

Hendrick, S. S., & Hendrick, C. (1995). Gender differences and similarities in sex and love. *Personal Relationships, 2*, 55-65.

Hendrick, S. S., Hendrick, C., & Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: love, satisfaction, and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology, 54*, 980-988.

Hong, R. Y., Paunonen, S. V., & Slade, H. P. (2008). Big Five personality factors and the prediction of behavior: A multitrait-multimethod approach. *Personality and Individual Differences, 45,* 160-166.

Klages, L. (1932). *The science of character*. London: George Allen & Unwinn.

Lavesque, R. J. R. (1993). The romantic experiences of adolescents in satisfying love relationship. *Journal of Youth and Adolescence, 22,* 219-251.

Lee, J. A. (1973). *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Don Mills, Ontario: New Press.

Lester, D., Haig, C., & Monello, R. (1989). Spouse's personality and marital satisfaction. *Personality and Individual Differences, 10,* 252–254.

Letzring, T. (2008). The good judge of personality: Characteristics, behaviors, and observer accuracy. *Journal of Research in Personality*, *42,* 914-932.

Liebert, R. M., & Liebert, L. L. (1998*). Liebert & Spiegler's personality strategies & issues* (8th ed.). Pacific Grove, CA: Broke/Cole.

Locke, H., & Wallace, K. (1959). Short marital adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and Family Living, 2,* 251-255.

Luo, S. (2009). Partner selection and relationship satisfaction in early dating couples: The role of couple similarity. *Personality and Individual Differences, 47*, 133-138.

Mallandain, I., & Davies, M. F. (1994). The colors of love: Personality correlates of love styles. *Personality and Individual Differences, 17,* 557–560.

Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N., & Rooke, S. E. (2010). The Five-Factor Model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta analysis. *Journal of Research in Personality, 44*, 124-127.

Markman, H. J. (1979). Application of a behavior model of marriage in predicting relationship satisfaction of couple planning marriage. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 47*, 743-749.

Marston, P. J., Hecht, M. L., & Robers, T. (1987). True love ways: The subjective experience and communication of romantic love. *Journal of Social and Personal Relationships, 4,* 387-407.

McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across Instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology, 52,* 81-90.

Mischel, W., Shoda, Y., & Ayduk, O. (2008). *Introduction to personality* (8th ed.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Newcomb, T. M. (1960). Variety of interpersonal attraction. In D. Cartwright & A. Zander (Eds.), *Group dynamics*: *Research and theory* (2nd ed., pp. 104-119). Evanston: Row Peterson.

Noftle, E. E., & Shaver, P. R. (2006). Attachment dimensions and the Big Five personality traits: Associations and comparative ability to predict relationship quality. *Journal of Research in Personality, 40*, 179-208.

Norman, W. T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes. *Journal of Abnormal and Social Psychology, 6*, 574-583.

Overbeek, G., Ha, T., Scholte, R., Kemp, R. D., & Engels, R. C. M. E. (2007). Brief report: Intimacy, passion, and commitment in romantic relationships - Validation of a 'triangular love scale' for adolescents. *Journal of Adolescence, 30*, 523-528.

Pervin, L. A. (1990*). Handbook of personality: Theory and research*. New York: Guilford Press.

Preacher, K. J., & Leonardelli, G. J. (2010). *Calculation for the Sobel test: An interactive calculation tool for mediation tests*. Retrieved from http://people.ku.edu/~preacher/sobel/sobel.htm

Ready, R. E., & Robinson, M. D. (2008). Do older individuals adapt to their traits?: Personality-emotion relations among younger and older adults. *Journal of Research in Personality*, *42,* 1020-1030.

Rollins, B., & Feldman, H. (1970). Marriage satisfaction over the family life cycle. *Journal of Marriage and the Family, 32*, 20-28.

Rosenblatt, P. C., & Cozby, P. C. (1972). Courtship patterns associated with freedom of choice of spouse. *Journal of Marriage and Family, 34*, 689-695.

Rubin, Z. (1970). Measurement of romantic love. *Journal of Personality and Social Psychology, 16*, 265-273.

Schultz, D. P., & Schultz, S. E. (2001). *Theories of personality* (7th ed.). Belmont, CA: Wadsworth.

Spanier, G. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scale for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family, 38,* 15-28.

Smith, L., Heaven, P. L., & Ciarrochi, J. (2008). Trait emotional intelligence, conflict communication patterns, and relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences, 44,* 1314-1325.

Snyder, D. K., Wills, R. M., & Keiser, T. W. (1981). Empirical validation of the marital satisfaction inventory: An actuarial approach. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 49,* 262-268.

Sprecher, S., & Regan, P. C. (1998). Passionate and companionate love in courting and young married couples. *Sociological Inquiry, 68,* 163-185.

Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love *Psychological Review, 93,* 119-135.

Sternberg, R. J. (1988). *The triangle of love*. New York: Basic Books.

Troy, A. B. (2000). Determining the factors of intimate relationship satisfaction: Interpersonal communication, sexual communication, and communication affect. *Colgate University Journal of the Sciences, 32,* 221-230.

Tucker, P., & Aron, A. (1993). Passionate love and marital satisfaction at key transition points in the family life cycle. *Journal of Social and Clinical Psychology, 12,* 135-147.

Vaughn, M. J., & Baier, M. E. M. (1999). Reliability and validity of the relationship assessment scale. *American Journal of Family Therapy, 27,* 137-147.

Wan, W., Luk, C., & Lai, J. (2000). Personality correlates of loving styles among Chinese students in Hong Kong. *Personality and Individual Differences, 29,* 169–175.

Walster, E., Aronson, V., Abrahams, D., & Rottmann, L. (1966). Importance of physical attractiveness in dating behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 5*, 508-516.

Woll, S. B. (1989). Personality and relationship correlates of loving styles. *Journal of Research in Personality, 23*, 480–505.

White, J. K., Hendrick, S. S., & Hendrick, C. (2004). Big Five personality variables and relationship constructs. *Personality and Individual Differences, 37*, 1519-1530.

Yela, C. (2006). Evaluation of love: Simplified version of the scales for Yela's tetrangular model based on Sternberg's model. *European Journal of Psychological Assessment, 22,* 21-27.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก

แบบสอบถามนี้สำรวจความสัมพันธ์ของคู่รักในสังคมปัจจุบัน ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อความแล้วพิจารณาว่าความรู้สึกหรือการกระทำที่ระบุในแต่ละข้อความเป็นความจริงสำหรับท่านหรือไม่ ขอให้ท่านตอบตรงกับความรู้สึกของท่าน ขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านทั้งสิ้น คำตอบที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์เป็นภาพรวมของกลุ่มเท่านั้น

แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล และตอนที่ 2 แบบสำรวจลักษณะความสัมพันธ์ในคู่รัก ตอนที่ 3 แบบสำรวจความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และตอนที่ 4 แบบวัดบุคลิกภาพ

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน

นางสาวสิริภรณ์ ระวังงาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของท่านมากที่สุด และเติมข้อความลงในช่องว่าง โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 17 ปี ☐ 17 -20 ปี ☐ 21 - 24 ปี
☐ 25 - 28 ปี ☐ 29 - 32 ปี ☐ 33 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ ☐ นิสิต/นักศึกษา มหาวิทยาลัย_____คณะ_____ชั้นปี____
☐ พนักงาน บริษัท_____ตำแหน่ง_____
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ_____

4. **ปัจจุบัน**ท่านมีคนรักหรือไม่
☐ มีคนรัก
☐ ไม่มีคนรัก (หากตอบ **ไม่มี** โปรดพลิกไปเริ่มทำที่**หน้า** 7 **ส่วนที่** 3)

5. ท่านกับคนรักคบหากันมาเป็นระยะเวลา
☐ น้อยกว่า 3 เดือน ☐ 3 เดือน – 6 เดือน ☐ มากกว่า 6 เดือน – 1 ปี
☐ มากกว่า 1 ปี – 2 ปี ☐ มากกว่า 2 ปี – 4 ปี ☐ มากกว่า 4 ปีขึ้นไป

<u>ตอนที่ 2</u> แบบสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก

<u>คำชี้แจง</u> : โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ **<u>ใช่</u>** หรือ **<u>ไม่ใช่</u>** กับลักษณะความสัมพันธ์ของท่านกับคนรักมากที่สุด โดยให้ท่านนึกถึง **<u>คนรักในปัจจุบัน</u>** ของท่าน

5 = ข้อความดังความ **<u>ใช่มากที่สุด</u>** กับลักษณะความสัมพันธ์ของท่านกับคนรัก

4 = ข้อความดังความ **<u>ใช่มาก</u>** กับลักษณะความสัมพันธ์ของท่านกับคนรัก

3 = ข้อความดังความ **<u>ใช่และไม่ใช่พอ ๆ กัน</u>** กับลักษณะความสัมพันธ์ของท่านกับคนรัก

2 = ข้อความดังความ **<u>ไม่ใช่มาก</u>** กับลักษณะความสัมพันธ์ของท่านกับคนรัก

1 = ข้อความดังความ **<u>ไม่ใช่มากที่สุด</u>** กับลักษณะความสัมพันธ์ของท่านกับคนรัก

<u>ตัวอย่างการตอบ</u>

ข้อที่	ข้อความ	ไม่ใช่มากที่สุด (1)	ไม่ใช่มาก (2)	ใช่และไม่ใช่พอ ๆกัน (3)	ใช่มาก (4)	ใช่มากที่สุด (5)
1	ฉันได้รับการสนับสนุนทางจิตใจจากคนรักเป็นอย่างดี	1	2	3	4	✓
2	ส่วนตัวแล้ว ฉันมองว่าคนรักของฉันมีเสน่ห์มาก	1	2	3	✓	5
3	ฉันบอกได้ว่าคนรักของฉันชอบหรือไม่ชอบอะไร	1	2	✓	4	5
4	ฉันให้ความสนับสนุนทางจิตใจกับคนรักของฉันเสมอ	1	✓	3	4	5
5	เพียงแค่ได้เห็นคนรัก ฉันรู้สึกตื่นเต้น	✓	2	3	4	5

<u>ตัวอย่างแบบสอบถาม</u>

ข้อที่	ข้อความ	ไม่ใช่มากที่สุด (1)	ไม่ใช่มาก (2)	ใช่และไม่ใช่พอ ๆกัน (3)	ใช่มาก (4)	ใช่มากที่สุด (5)
1	ฉันดูแลใส่ใจในทุกข์สุขของคนรักเสมอ	1	2	3	4	5
2	ฉันมีความสัมพันธ์ที่อบอุ่นกับคนรัก	1	2	3	4	5
3	ฉันสามารถพึ่งพิงคนรักในเวลาที่ฉันต้องการได้	1	2	3	4	5
4	คนรักสามารถพึ่งพิงฉันในเวลาที่เขา/เธอต้องการได้	1	2	3	4	5
5	ฉันได้รับการสนับสนุนทางจิตใจจากคนรักเป็นอย่างดี	1	2	3	4	5
6	ฉันให้ความสนับสนุนทางจิตใจกับคนรักของฉันเสมอ	1	2	3	4	5

ข้อที่	ข้อความ	ไม่ใช่มากที่สุด (1)	ไม่ใช่มาก (2)	ใช่และไม่ใช่พอ ๆกัน (3)	ใช่มาก (4)	ใช่มากที่สุด (5)
8	ฉันกับคนรักสื่อสารกันด้วยความเข้าใจ	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
....	.....	1	2	3	4	5
66	.....	1	2	3	4	5

<u>ตอนที่ 3</u> แบบสำรวจความพึงพอใจในความสัมพันธ์

คำชี้แจง : โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

โดยให้ท่านนึกถึง **<u>คนรักในปัจจุบัน</u>** ของท่าน

5 = ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้สึกของท่านต่อคนรัก **<u>มากที่สุด</u>**

4 = ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้สึกของท่านต่อคนรัก **<u>มาก</u>**

3 = ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้สึกของท่านต่อคนรัก **<u>ปานกลาง</u>**

2 = ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้สึกของท่านต่อคนรัก **<u>น้อย</u>**

1 = ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้สึกของท่านต่อคนรัก **<u>น้อยที่สุด</u>**

<u>ตัวอย่างการตอบ</u> <u>เช่นเดียวกับการตอบ</u> **<u>แบบสำรวจลักษณะความสัมพันธ์ในคู่รัก</u>**

<u>ตัวอย่างแบบสอบถาม</u>

ข้อที่	ข้อความ	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1	คนรักของฉันมีลักษณะตามที่ฉันต้องการ	1	2	3	4	5
2	โดยทั่วไป ฉันพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างฉันกับคนรัก	1	2	3	4	5
3	เมื่อเปรียบเทียบกับคู่รักส่วนใหญ่ ฉันคิดว่าความสัมพันธ์ของฉันกับคนรักดี	1	2	3	4	5
….	.....	1	2	3	4	5
….	.....	1	2	3	4	5
….	.....	1	2	3	4	5
….	.....	1	2	3	4	5
….	.....	1	2	3	4	5
….	.....	1	2	3	4	5
….	.....	1	2	3	4	5
….	.....	1	2	3	4	5
18	.....	1	2	3	4	5

<u>ตอนที่ 4</u> แบบวัดบุคลิกภาพ

คำชี้แจง: โปรดอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจก่อนลงมือทำ

แบบวัดฉบับนี้ประกอบด้วยข้อความ 60 ข้อ ให้อ่านแต่ละข้ออย่างระมัดระวัง และทำเครื่องหมาย ✓ ลงบนตัวเลขคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตัวอย่างการตอบ

ข้อที่	ข้อความ	ไม่ตรงอย่างยิ่ง (1)	ค่อนข้างไม่ตรง (2)	ตรงและไม่ตรงพอ ๆกัน (3)	ค่อนข้างตรง (4)	ตรงอย่างยิ่ง (5)
1	รู้สึกหดหู่บ่อย ๆ	1	2	3	4	5
	- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนี้ไม่ตรงกับความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง	1	2	3	4	5
	ขอให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **ไม่ตรงอย่างยิ่ง**	✓	2	3	4	5
	- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนี้ส่วนใหญ่ไม่ตรงกับความเป็นจริง	1	2	3	4	5
	ขอให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **ค่อนข้างไม่ตรง**	1	✓	3	4	5
	- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนี้ ทั้งตรงและไม่ตรงพอๆกับความจริง	1	2	3	4	5
	ขอให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **ตรงและไม่ตรงพอ ๆกัน**	1	2	✓	4	5
	- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนี้ ส่วนใหญ่ตรงกับความเป็นจริง	1	2	3	4	5
	ขอให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **ค่อนข้างตรง**	1	2	3	✓	5
	- ถ้าท่านเห็นว่าข้อความนี้ ตรงกับความเป็นจริงทุกประการ	1	2	3	4	5
	ขอให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **ตรงอย่างยิ่ง**	1	2	3	4	✓

โปรดตอบทุกข้อให้ตรงกับความเป็นจริง โดยพิจารณาว่าการตอบเช่นนั้นสามารถอธิบายลักษณะของท่านได้ถูกต้องที่สุด คำตอบของท่านจะไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด ในกรณีที่ท่านต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดฆ่าด้วยเครื่องหมาย 1 2 ~~✓~~ 4 5 แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงบนตัวเลขคำตอบที่ต้องการ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อที่	ข้อความ	ไม่ตรงอย่างยิ่ง (1)	ค่อนข้างไม่ตรง (2)	ตรงและไม่ตรงพอ ๆกัน (3)	ค่อนข้างตรง (4)	ตรงอย่างยิ่ง (5)
1	รู้สึกหดหู่บ่อย ๆ	1	2	3	4	5
2	ทำทุกอย่างตามแผนที่ตนเองวางไว้	1	2	3	4	5
3	ไม่ค่อยเข้าใจความคิดเชิงนามธรรม	1	2	3	4	5
4	สามารถบรรยายถึงสิ่งต่าง ๆ ให้สวยสดงดงามได้	1	2	3	4	5
5	สงสัยเจตนาที่ซ่อนเร้นของผู้อื่น	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
...	.....	1	2	3	4	5
60	.....	1	2	3	4	5

ภาคผนวก ข

รายละเอียดผลการวิเคราะห์คุณภาพมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก

ตารางที่ ข1

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงและค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ของมาตรวัดองค์ประกอบของความรักด้านความใกล้ชิด (N = 341)

ข้อที่	การวิเคราะห์ข้อกระทง วิธีกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ				*t*	*p*	CITC ครั้งที่1 (*N* = 341)	CITC ครั้งที่ 2 (*N* = 341)	ข้อที่ผ่านการคัดเลือกตามองค์ประกอบ
	กลุ่มสูง (*n* = 93)		กลุ่มต่ำ (*n* = 97)						
	M	*SD*	*M*	*SD*					
In1	4.63	0.53	3.62	0.87	10.53***	.000	.44	-	-
In2	4.52	0.54	3.34	0.68	13.19***	.000	.66	.57	✓
In3	4.61	0.53	3.27	0.87	12.89***	.000	.58	.55	✓
In4	4.53	0.58	3.57	0.83	9.27***	.000	.44	.37	✓
In5	4.74	0.46	3.65	0.66	13.22***	.000	.53	-	-
In6	4.69	0.49	3.38	0.81	13.57***	.000	.62	.60	✓
In7	4.63	0.53	3.55	0.65	12.74***	.000	.55	-	-
In8	4.54	0.56	3.18	0.80	13.48***	.000	.61	-	-
In9	4.47	0.56	3.18	0.84	13.22***	.000	.55	-	-
In10	4.69	0.49	3.41	0.83	12.89***	.000	.60	-	-
In11	4.69	0.49	3.22	0.78	15.51***	.000	.62	-	-
In12	4.30	0.57	2.88	0.82	13.88***	.000	.62	-	-
In13	4.31	0.59	2.58	0.91	15.65***	.000	.63	-	-
In14	4.71	0.50	3.18	0.94	14.17***	.000	.62	.62	✓
In15	4.85	0.36	3.19	0.87	17.35***	.000	.56	.63	✓
In16	4.74	0.44	3.42	0.84	13.65***	.000	.52	.62	✓
In17	4.85	0.39	3.70	0.79	12.76***	.000	.57	.56	✓
In18	4.62	0.53	3.51	0.71	12.35***	.000	.50	.63	✓
In19	4.38	0.67	3.27	0.81	10.23***	.000	.50	.55	✓
In20	4.33	0.61	3.43	0.75	9.08***	.000	.50	.55	✓
In21	4.39	0.78	2.96	0.79	12.54***	.000	.59	-	-
In22	4.68	0.51	3.31	0.86	13.39***	.000	63	.62	✓

หมายเหตุ ค่าวิกฤตของ $r(339) \approx .095$, $p = .05$ (หนึ่งหาง); ค่า *t* ที่ขีดเส้นใต้ เป็นการวิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน:
CITC ครั้งที่ 1 คือ ค่าสหสัมพันธ์ของข้อกระทงนั้น ๆ กับข้อกระทงที่เหลือทั้งหมด เมื่อวิเคราะห์ 22 ข้อ กระทงก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบ;
CITC ครั้งที่ 2 คือ ค่าสหสัมพันธ์ของข้อกระทงนั้น ๆ กับข้อกระทงที่เหลือทั้งหมด เมื่อวิเคราะห์ 12 ข้อกระทงภายหลังการวิเคราะห์องค์ประกอบ;

***$p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข2

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงและค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ของมาตรวัดองค์ประกอบของความรักด้านความเสน่หา (N = 341)

ข้อที่	การวิเคราะห์ข้อกระทง วิธีกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ				*t*	*p*	CITC ครั้งที่1 (*N* = 341)	CITC ครั้งที่ 2 (*N* = 341)	ข้อที่ผ่านการคัดเลือกตามองค์ประกอบ
	กลุ่มสูง (*n* = 106)		กลุ่มต่ำ (*n* = 97)						
	M	*SD*	*M*	*SD*					
Pa23	4.21	0.70	2.72	0.91	12.95***	.000	.65	.69	✓
Pa24	4.48	0.64	2.88	0.86	15.23***	.000	.68	.68	✓
Pa25	4.00	0.79	2.88	0.96	12.82***	.000	.63	-	-
Pa26	4.22	0.74	2.77	0.78	13.47***	.000	.65	.60	✓
Pa27	4.01	0.76	2.34	0.91	14.08***	.000	.64	-	-
Pa28	4.16	0.78	2.62	0.93	12.73***	.000	.53	-	-
Pa29	4.48	0.61	2.98	0.83	14.83***	.000	.65	-	-
Pa30	4.28	0.72	2.31	0.91	17.14***	.000	.72	-	-
Pa31	4.53	0.59	3.19	0.93	12.18***	.000	.61	.62	✓
Pa32	4.35	0.55	2.58	0.69	20.08***	.000	.77	-	-
Pa33	4.54	0.56	2.85	0.82	17.34***	.000	.72	-	-
Pa34	3.77	1.07	2.08	0.91	12.07***	.000	.54	-	-
Pa35	4.03	0.79	2.12	0.83	16.76***	.000	.69	-	-
Pa36	4.12	0.86	2.61	0.96	11.56***	.000	.57	.58	✓
Pa37	3.91	0.93	2.20	0.93	13.07***	.000	.61	.64	✓
Pa38	4.42	0.63	3.14	0.98	10.96***	.000	.61	.65	✓
Pa39	4.68	0.47	3.54	0.75	12.87***	.000	.62	.64	✓
Pa40	4.13	0.88	3.31	1.09	5.86***	.000	.30	.33	✓
Pa41	4.08	0.86	2.46	0.80	13.81***	.000	.67	.67	✓
Pa42	3.96	0.96	2.49	0.94	11.03***	.000	.54	.51	✓
Pa43	4.36	0.61	2.87	0.73	15.83***	.000	.68	.67	✓
Pa44	4.36	0.61	2.59	0.79	17.85***	.000	.69	-	-

หมายเหตุ ค่าวิกฤตของ $r(339) \approx .095$, $p = .05$ (หนึ่งหาง); ค่า *t* ที่ขีดเส้นใต้ เป็นการวิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน:
CITC ครั้งที่ 1 คือ ค่าสหสัมพันธ์ของข้อกระทงนั้น ๆ กับข้อกระทงที่เหลือทั้งหมด เมื่อวิเคราะห์ 22 ข้อกระทง ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบ;
CITC ครั้งที่ 2 คือ ค่าสหสัมพันธ์ของข้อกระทงนั้น ๆ กับข้อกระทงที่เหลือทั้งหมด เมื่อวิเคราะห์ 12 ข้อกระทง ภายหลังการวิเคราะห์องค์ประกอบ;

***$p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข3

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงและค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ของมาตรวัดองค์ประกอบของความรักด้านความผูกมัด (N = 341)

ข้อที่	การวิเคราะห์ข้อกระทง วิธีกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ				*t*	*p*	CITC ครั้งที่1 (*N* = 341)	ข้อที่ผ่านการคัดเลือกตามองค์ประกอบ	CITC ครั้งที่ 2 (*N* = 341)
	กลุ่มสูง (*n* = 95)		กลุ่มต่ำ (*n* = 95)						
	M	*SD*	*M*	*SD*					
Co45	4.64	0.54	3.49	0.92	10.45***	.000	.52	-	-
Co46	4.77	0.45	3.05	0.94	16.08***	.000	.73	-	-
Co47	4.67	0.49	2.79	0.91	17.75***	.000	.74	-	-
Co48	4.61	055	3.06	0.97	13.56***	.000	.61	✓	.56
Co49	4.49	0.62	2.69	0.76	17.94***	.000	.70	-	-
Co50	4.59	0.63	2.24	0.98	19.73***	.000	.77	✓	.77
Co51	4.53	0.56	3.00	0.76	15.77***	.000	.70	-	-
Co52	4.55	0.52	2.80	0.82	17.53***	.000	.75	-	-
Co53	4.13	0.89	2.22	0.94	14.38***	.000	.65	✓	.67
Co54	4.51	0.76	2.71	0.84	15.56***	.000	.73	✓	.71
Co55	4.48	0.58	2.18	0.85	21.82***	.000	.79	✓	.77
Co56	4.65	0.56	2.78	0.90	17.21***	.000	.77	-	-
Co57	4.54	0.60	3.04	0.86	13.89***	.000	.67	✓	.63
Co58	4.74	0.47	2.84	0.96	17.31***	.000	.78	-	-
Co59	4.34	0.72	2.81	0.93	12.66***	.000	.62	✓	.61
Co60	4.56	0.68	3.62	0.88	8.23***	.000	.47	✓	.38
Co61	4.74	0.47	3.26	0.89	14.30***	.000	.70	✓	.68
Co62	4.61	0.66	2.51	1.00	17.17***	.000	.72	✓	.72
Co63	4.65	0.63	2.44	0.93	19.15***	.000	.75	✓	.76
Co64	4.64	0.52	2.34	0.91	21.46***	.000	.79	✓	.79
Co65	4.53	0.60	2.76	0.94	15.44***	.000	.59	-	-
Co66	4.27	0.98	2.60	1.32	9.93***	.000	.48	-	-

หมายเหตุ ค่าวิกฤตของ $r(339) \approx .095$, $p = .05$ (หนึ่งหาง); ค่า *t* ที่ขีดเส้นใต้ เป็นการวิเคราะห์โดยแยกความแปรปรวน:

CITC ครั้งที่ 1 คือ ค่าสหสัมพันธ์ของข้อกระทงนั้น ๆ กับข้อกระทงที่เหลือทั้งหมด เมื่อวิเคราะห์ 22 ข้อกระทง ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบ;

CITC ครั้งที่ 2 คือ ค่าสหสัมพันธ์ของข้อกระทงนั้น ๆ กับข้อกระทงที่เหลือทั้งหมด เมื่อวิเคราะห์ 12 ข้อกระทง ภายหลังการวิเคราะห์องค์ประกอบ;

***$p < .001$, หนึ่งหาง.

ตารางที่ ข4

ข้อกระทงและค่าน้ำหนักองค์ประกอบของข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือกตามองค์ประกอบ จำแนกตามองค์ประกอบของความรัก (N = 341)

องค์ประกอบของความรัก	ข้อกระทง	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความใกล้ชิด (Intimacy: **In**)	In02	0.55
	In03	0.58
	In04	0.32
	In06	0.67
	In14	0.69
	In15	0.65
	In16	0.69
	In17	0.67
	In18	0.70
	In19	0.60
	In20	0.60
	In22	0.67
ความเสน่หา (Passion: **Pa**)	Pa23	0.76
	Pa24	0.71
	Pa26	0.58
	Pa31	0.66
	Pa36	0.60
	Pa37	0.72
	Pa38	0.70
	Pa39	0.65
	Pa40	0.35
	Pa41	0.70
	Pa42	0.51
	Pa43	0.68

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ข4 (ต่อ)

ข้อกระทงและค่าน้ำหนักองค์ประกอบของข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือกตามองค์ประกอบ จำแนกตามองค์ประกอบของความรัก (N = 341)

องค์ประกอบของความรัก	ข้อกระทง	น้ำหนักองค์ประกอบ
ด้านความผูกมัด (Commitment: **Co**)	Co48	0.58
	Co50	0.80
	Co53	0.71
	Co54	0.72
	Co55	0.78
	Co57	0.59
	Co59	0.62
	Co60	0.31
	Co61	0.62
	Co62	0.72
	Co63	0.78
	Co64	0.79

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ข5

ข้อมูลสถิติบรรยาย และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อกระทงภายหลังกาคัดเลือกตามองค์ประกอบ 36 ข้อของมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก (N = 341)

	In02	In03	In04	In06	In14	In15	In16	In17	In18	In19	In20	In22	Pa23	Pa24	Pa26	Pa31	Pa36	Pa37
In02	-																	
In03	.44***	-																
In04	.38***	.31***	-															
In06	.45***	.53***	.29***	-														
In14	.41***	.47***	.23***	.47***	-													
In15	.37***	.35***	.26***	.39***	.48***	-												
In16	.31***	.37***	.24***	.38***	.44***	.53***	-											
In17	.32***	.30***	.10**	.33***	.39***	.52***	.43***	-										
In18	.37***	.30***	.32***	.38***	.39***	.34***	.56***	.46***	-									
In19	.30***	.29***	.26***	.30***	.35***	.34***	.37***	.37***	.52***	-								
In20	.33***	.20***	.27***	.39***	.33***	.33***	.38***	.29***	.54***	.59***	-							
In22	.43***	.44***	.14**	.43***	.46***	.56***	.43***	.49***	.34***	.31***	.36***	-						
Pa23	.32***	.24***	.24***	.25***	.13**	.27***	.18***	.03	.14**	.15**	.23***	.29***	-					
Pa24	.40***	.23***	.22***	.32***	.23***	.34***	.18***	.15**	.16**	.15***	.26**	.35***	.61***	-				
Pa26	.36***	.25***	.21***	.36***	.26***	.29***	.17***	.14**	.25***	.19***	.30***	.32***	.53***	.56***	-			
Pa31	.34***	.13**	.24***	.19***	.14**	.30**	.18***	.11***	.17**	.16***	.25***	.31***	.48***	.49***	.39***	-		
Pa36	.20***	.17***	.12**	.09**	.05	.25***	.11**	.08	.07	.13**	.14**	.25***	.43***	.44***	.40***	.33***	-	
Pa37	.10**	.12**	.21***	.06	-.01	.13**	.06	-.03	.07	.06	.05	.00	.49***	.45***	.42***	.29***	.56***	-
M	3.93	3.96	4.00	4.08	3.97	4.13	4.11	4.33	4.07	3.86	3.96	4.11	3.55	3.76	3.53	3.87	3.49	3.06
SD	.73	.89	.79	.82	.93	.95	.84	.77	.76	.83	.76	.88	.98	.96	.92	.90	1.08	1.13

**$p < .01$, สองหาง. ***$p < .001$, สองหาง.

ตารางที่ ข5 (ต่อ)

ข้อมูลสถิติบรรยาย และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อกระทงภายหลังกาคัดเลือกตามองค์ประกอบ 36 ข้อของมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก (N = 341)

	In02	In03	In04	In06	In14	In15	In16	In17	In18	In19	In20	In22	Pa23	Pa24	Pa26	Pa31	Pa36	Pa37
Pa38	.33***	.23***	.22***	.17***	.24***	.25***	.19***	.13***	.17**	.13***	.17**	.30***	.46***	.46***	.41***	.71***	.45***	.42***
Pa39	.42***	.25***	.28***	.30***	.21***	.36***	.22***	.25***	.23***	.14**	.21***	.39***	.54***	.56***	.41***	.50***	.42***	.37***
Pa40	.13**	.01	.19***	-.02	-.04	.03	.03	.02	.08	.12	.13**	.00***	.23***	.15	.13***	.24***	.18**	.27**
Pa41	.20***	.08	.27***	.06	.05	.22***	.09***	-.02**	.08***	.13***	.15***	.07**	.49***	.53***	.45***	.39	.37	.58
Pa42	.28***	.13***	.21***	.14***	.12***	.27***	.20***	.11***	.17**	.21***	.22***	.09***	.34**	.34***	.34***	.38***	.29***	.39***
Pa43	.34***	.20***	.28***	.23***	.16***	.30***	.23***	.20***	.14**	.16***	.23***	.30***	.49**	.51***	.47***	.46***	.40***	.45***
Co48	.28***	.14**	.28***	.16***	.19***	.26***	.14**	.18***	.18***	.17***	.20***	.21***	.18***	.22***	.21***	.29***	.23***	.13***
Co50	.31***	.22***	.29**	.17***	.18***	.24***	.18***	.12**	.15**	.22***	.24***	.30***	.30***	.30***	.34***	.35***	.38***	.29***
Co53	.25***	.21***	.30***	.16***	.15**	.25***	.19***	.06	.18***	.21***	.17***	.23***	.30***	.27***	.30***	.27***	.38***	.36***
Co54	.35***	.37***	.24***	.22***	.37***	.37***	.22***	.26***	.27***	.20***	.17***	.39***	.20***	.35***	.36***	.24***	.27***	.17***
Co55	.35***	.23***	.27***	.22***	.25***	.31***	.27***	.19***	.26***	.25***	.20***	.27***	.29***	.33***	.35***	.30***	.38***	.22***
Co57	.38***	.19***	.25***	.23***	.26***	.34***	.19***	.15**	.21***	.22***	.26***	.29***	.26***	.35***	.32***	.35***	.35***	.19***
Co59	.27***	.22***	.22***	.16***	.22***	.27***	.17***	.15**	.18***	.16***	.15**	.23***	.23***	.28***	.34***	.20***	.39***	.31***
Co60	.25***	.24***	.21***	.25***	.19***	.37***	.16***	.28***	.25***	.18***	.19***	.27***	.24***	.29***	.33***	.34***	.30***	.25***
Co61	.38***	.25***	.34***	.24***	.28***	.36***	.18***	.26***	.19***	.19***	.20***	.33***	.31***	.43***	.42***	.35***	.28***	.21***
Co62	.31***	.30***	.25***	.31***	.26***	.32***	.15**	.14**	.16***	.15**	.21***	.30***	.24***	.33***	.45***	.33***	.22***	.25***
Co63	.34***	.29***	.21***	.28***	.26***	.28***	.15**	.25***	.18***	.14**	.13**	.39***	.24***	.33***	.41***	.24***	.30***	.24***
Co64	.37***	.26***	.29***	.25***	.28***	.30***	.25***	.19***	.25***	.20***	.20***	.35***	.26***	.32***	.35***	.32***	.37***	.28***
M	3.93	3.96	4.00	4.08	3.97	4.13	4.11	4.33	4.07	3.86	3.96	4.11	3.55	3.76	3.53	3.87	3.49	3.06
SD	.73	.89	.79	.82	.93	.95	.84	.77	.76	.83	.76	.88	.98	.96	.92	.90	1.08	1.13

**$p < .01$, สองหาง. ***$p < .001$, สองหาง.

ตารางที่ ข5 (ต่อ)

ข้อมูลสถิติบรรยาย และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อกระทงภายหลังกาคัดเลือกตามองค์ประกอบ 36 ข้อของมาตรวัดองค์ประกอบของความรัก (N = 341)

	Pa38	Pa39	Pa40	Pa41	Pa42	Pa43	Co48	Co50	Co53	Co54	Co55	Co57	Co59	Co60	Co61	Co62	Co63	Co64
Pa38	-																	
Pa39	.57***	-																
Pa40	.22***	.18***	-															
Pa41	.38***	.43***	.37***	-														
Pa42	.32***	.25***	.28***	.43***	-													
Pa43	.48***	.58***	.23***	.50***	.43***	-												
Co48	.19***	.30***	.29***	.31***	.27***	.37***	-											
Co50	32***	.31***	.29***	.39***	.27***	.34***	.47***	-										
Co53	.25***	.24***	.24***	.42***	.27***	.34***	.39***	.67***	-									
Co54	.27***	.34***	.18***	.30***	.23***	.27***	.37***	.54***	.53***	-								
Co55	.24***	.34***	.22***	.36***	.31***	.36***	.46***	.67***	.60***	.65***	-							
Co57	.30***	.41***	.19***	.27***	.21***	.35***	.43***	.48***	.44***	.50***	.53***	-						
Co59	.26***	.29***	.12***	.31***	.33***	.31***	.38***	.43***	.44***	.53***	.48***	.43***	-					
Co60	.26***	.29***	.12***	.19**	.15***	.30**	.29***	.26***	.23***	.27***	.30***	.26***	.26***	-				
Co61	.33***	.43***	.17***	.31***	.19***	.33***	.45***	.48***	.39***	.52***	.48***	.56***	.47***	.43***	-			
Co62	.30***	.38***	.17***	.36***	.28***	.28***	.38***	.60***	.48***	.57***	.53***	.48***	.47***	.32***	.65***	-		
Co63	.25***	.34***	.12***	.30***	.27***	.33***	.44***	.65***	.51***	.56***	.60***	.46***	.48***	.25***	.59***	.74***	-	
Co64	.34***	.31***	.24***	.32***	-.29***	.37***	.48***	.76***	.64***	.56***	.74***	.46***	.50***	.30***	.46***	.54***	.68***	-
M	3.85	4.17	3.72	3.24	3.20	3.62	3.84	3.44	3.17	3.70	3.36	3.86	3.58	4.06	4.02	3.56	3.56	3.48
SD	.89	.73	1.03	.99	1.09	.88	.97	1.22	1.16	.99	1.15	.87	1.01	.87	.84	1.17	1.13	1.13

**$p < .01$, สองหาง. ***$p < .001$, สองหาง.

ภาคผนวก ค
รายละเอียดผลการวิเคราะห์คุณภาพมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์

ตารางที่ ค1

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงรายข้อของมาตรวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนรายข้อ ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ (N = 180)

ข้อที่	ทิศทาง	การวิเคราะห์ข้อกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ							CITC	ข้อที่ผ่านการวิเคราะห์
		กลุ่มสูง (*n* = 52)		กลุ่มต่ำ (*n* = 48)		*t*	*p*	ผ่านค่า *t*	18 ข้อ	
		M	*SD*	*M*	*SD*					
1	+	4.25	0.71	2.77	0.69	10.53***	.000	✓	.58	✓
2	+	4.48	0.50	3.33	0.83	8.24***	.000	✓	.63	✓
3	+	4.75	0.44	3.42	0.71	11.20***	.000	✓	.63	✓
4	-	4.87	0.34	3.44	1.01	9.32***	.000	✓	.50	✓
5	+	4.37	0.56	2.75	0.64	13.49***	.000	✓	.73	✓
6	+	4.77	0.43	3.83	0.72	7.80***	.000	✓	.52	✓
7	-	4.23	0.73	2.71	0.82	9.79***	.000	✓	.53	✓
8	+	4.77	0.51	4.08	0.87	4.76***	.000	✓	.40	✓
9	-	4.73	0.45	3.67	1.10	6.25***	.000	✓	.56	✓
10	+	4.79	0.41	3.69	1.03	6.88***	.000	✓	.58	✓
11	-	4.90	0.30	3.38	0.79	12.62***	.000	✓	.78	✓
12	+	4.85	0.36	3.79	0.68	9.52***	.000	✓	.59	✓
13	-	4.77	0.43	3.33	0.97	9.41***	.000	✓	.60	✓
14	+	4.21	0.78	3.06	1.00	6.46***	.000	✓	.44	✓
15	-	4.46	0.80	3.35	0.89	6.55***	.000	✓	.42	✓
16	+	4.69	0.51	3.52	0.90	7.94***	.000	✓	.57	✓
17	-	4.50	0.54	2.90	0.95	10.46***	.000	✓	.61	✓
18	-	4.75	0.48	2.71	1.07	12.13***	.000	✓	.59	✓
α									.91	

หมายเหตุ : ค่าวิกฤตของ $r(178) \approx .116$, $p = .05$ (หนึ่งหาง).

***$p < .001$, สองหาง.

ตารางที่ ค2

ข้อมูลสถิติบรรยาย และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อกระทงของกลุ่มตัวอย่างในขั้นการสร้างมาตรความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (N = 180)

	ras01	ras02	ras03	ras04	ras05	ras06	ras07	ras08	ras09	ras10	ras11	ras12	ras13	ras14	ras15	ras16	ras17	ras18
ras01	-																	
ras02	.40**	-																
ras03	.34**	.59**	-															
ras04	.19**	.32**	.42**	-														
ras05	.63**	.56**	.48**	.30**	-													
ras06	.35**	.44**	.31**	.27**	.40**	-												
ras07	.42**	.32**	.36**	.36**	.46**	.19**	-											
ras08	.06	.25**	.35**	.29**	.22**	.32**	.10	-										
ras09	.25**	.38**	.43**	.39**	.38**	.26**	.23**	.46**	-									
ras10	.20**	.43**	.36**	.22**	.38**	.31**	.23**	.43**	.54**	-								
ras11	.51**	.57**	.55**	.41**	.63**	.46**	.40**	.30**	.54**	.53**	-							
ras12	.31**	.44**	.38**	.33**	.43**	.44**	.27**	.43**	.45**	.48**	.48**	-						
ras13	.29**	.38**	.34**	.34**	.48**	.34**	.33**	.29**	.51**	.48**	.48**	.40**	-					
ras14	.67**	.23**	.25**	.15*	.50**	.29**	.24**	.02	.19**	.17*	.45**	.12	.27**	-				
ras15	.23**	.28**	.33**	.24**	.25**	.22**	.22**	.22**	.26**	.31**	.33**	.22**	.24**	.24**	-			
ras16	.39**	.39**	.48**	.21**	.40**	.32**	.27**	.38**	.51**	.50**	.49**	.48**	.41**	.26**	.23**	-		
ras17	.42**	.37**	.36**	.38**	.4**	.32**	.49**	.24**	.30**	.36**	.52**	.35**	.41**	.23**	.26**	.30**	-	
ras18	.40**	.37**	.35**	.45**	.49**	.32**	.56**	.13	.11	.26**	.49**	.31**	.41**	.34**	.36**	.18*	.53**	-
M	3.55	3.98	4.06	4.23	3.63	4.35	3.41	4.44	4.26	4.32	4.17	4.3	4.09	3.65	3.94	4.16	3.70	3.78
SD	.95	.76	.79	.96	.85	.67	1.03	.73	.81	.82	.80	.95	.89	.94	.93	.81	.97	1.19

*$p < .05$, สองหาง. **$p < .01$, สองหาง.

ภาคผนวก ง

สูตรการวิเคราะห์ Sobel test

การวิเคราะห์ Sobel test เป็นการทดสอบค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน เพื่อทดสอบค่านัยสำคัญของ อิทธิพลส่งผ่าน โดยการนำค่า *a, b, Sa* และ *Sb* มาใส่และคำนวณผลการวิเคราะห์ออกมา (Preacher & Leonardelli, 2010) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$z = \frac{(a \times b)}{\sqrt{b^2 S_a^2 \times a^2 S_b^2}}$$

จากสมการข้างต้น *z* หมายถึง ค่าสถิติการทดสอบ

a หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรส่งผ่าน

b หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่งผ่านและตัวแปรตาม เมื่อมีตัวแปรต้นเป็นตัวแปรทำนายร่วม

Sa หมายถึง ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ a

Sb หมายถึง ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ b

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสิริภรณ์ ระวังงาน เกิดเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2528 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน เมื่อปีการศึกษา 2547 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ในหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต จากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย